

LIHATURG

2011 AASTA

HINNAURING

AGRISEIRE

TNS EMOR

Uuringu eri etappides osalesid ja olid vastutavad:

Aivar Voog, Kennet Sarv, Sirje Spiegelberg, Ines Mirov, Kaidi Reedi,
Katriin Männaste, Maire Nõmmik

Tellijapoolne kontaktisik: Aleksander Vukkert

AS Emor

Tammsaare Ärikeskus
A. H. Tammsaare tee 47
11316 Tallinn

t: +372 626 8500

f: +372 626 8501

emor@emor.ee

www.emor.ee

Töö on teostatud Eesti Põllumajandusministeeriumi tellimusel.

©TNS Emor

SISUKORD

Sissejuhatus	4
Liha- ja lihatoodete tootmine	
Liha- ja lihatoodete tootmine.....	5
Tabel 1: Loomade arv Eestis seisuga 31. detsember 2008-2011.....	7
Joonis 1: Loomade arv Eestis seisuga 31. detsember 2008-2011	7
Tabel 2: Vasikate ja põrsaste sündivus Eestis 2008-2011	7
Joonis 2: Vasikate ja põrsaste sündivus Eestis 2008-2011	8
Tabel 3: Tapaloomade- ja lindude eluskaal Eestis 2008-2011	8
Tabel 4: Loomade realiseerimine ja tapaloomade keskmine kaal 2008-2011	8
Tabel 5: Liha tootmise ja väliskaubandus Eestis 2008-2011	9
Tabel 6: Liha kokkuost ja kodumaise tooraine kasutamine Eesti lihatööstusettevõtetes 2008-2011.....	9
Tabel 7: Tunnustatud lihakäitlemisettevõtetes tapetud loomadelt saadud liha (tonni) 2008-2011.....	10
Tabel 8: Tunnustatud lihakäitlemisettevõtetes tapetud loomad 2008-2011.....	10
Tabel 9: Erinevate kvaliteediklasside osakaal sigade kokkuostus 2008-2011.....	10
Tabel 10: Erinevate kvaliteediklasside osakaal veiste kokkuostus 2008-2011.....	11
Tabel 11: Lihatoodete tootmine tööstusettevõtetes 2008-2011	11
Tabel 12: Liha ja lihatoodete tarbimine ühe elaniku kohta Eestis 2008-2011	12
Tabel 13: Liha ja lihatoodete tarbimine rahaliste näitajate alusel 2010-2011	12
Joonis 3: Lihatoodete tarbimissagedus Eestis 2010 - 2011. aasta kevadel: 0	12
Tabel 14: Lihamarkide ligikaudne turuosa kohalike tarbijate ostueelistuste alusel (kevad 2010, 2011)	13
Lihatööstuse majandusnäitajad	
Lihatööstuse majandusnäitajad	14
Joonis 4: Lihatööstuste käive ja kulud kvartalite kaupa	15
Tabel 15: Lihatööstuse majandusnäitajad 2008-2011, aastastatistika alusel	15
Tabel 16: Lihatööstuse majandusnäitajad kvartaalselt 2010-2011, lühiajastatistika alusel	16
Joonis 5: Tööjõukulude osakaal lihatööstuse kogukuludes	16
Joonis 6: Lihatööstuses hõivatute arv ja tööjõukulude muutus kvartalis.....	17
Joonis 7: Lihatööstuse kasum ja lisandväärtus kvartalis	17
Joonis 8: Lihatööstustoodangu mahu- ja müügiindeksite muutus kvartalis	18
Joonis 9: Lihatööstustoodangu kodumaisel turul müüdud toodangu indeks ja ekspordiindeks.....	18
Tabel 17: Lihatööstuse tootlikkuse näitajad 2008-2011, aastastatistika alusel	19
Tabel 18: Lihatööstuse tootlikkuse näitajad kvartaalselt 2010-2011	19
Joonis 10: Tootlikkus müügitulu ja lisandväärtuse alusel	20
Joonis 11: Kogutootlikkuse ja tööjõukulude tootlikkuse muutus võrreldes aastatagusega	20
Joonis 12: Investeeringud lihatööstuses investeeringuobjekti järgi	21

Liha- ja lihatoodete väliskaubandus

Liha- ja lihatoodete väliskaubandus.....	22
Joonis 13: Liha- ja lihatoodete eksport, import ja väliskaubandusbilanss 2008.-2011. aastal.....	24
Tabel 19: Liha- ja lihatoodete import 2010.-2011. aastal.....	24
Joonis 14: Liha- ja lihatoodete import Eestisse (rahalisel väljenduses) 2010.-2011. aastal.....	25
Tabel 20: Liha- ja lihatoodete eksport 2010.-2011. aastal.....	25
Joonis 15: Liha- ja lihatoodete eksport Eestist (rahalisel väljenduses) 2010.-2011. aastal.....	26
Tabel 21: Veiseliha ekspordi ja impordi struktuur ning hinnad 2010.-2011. aastal.....	27
Tabel 22: Sealiha ekspordi ja impordi struktuur ning hinnad 2010.-2011. aastal.....	27
Tabel 23: Linnuliha ekspordi ja impordi struktuur ning hinnad 2010.-2011. aastal.....	27
Joonis 16: Veiseliha ekspordi ja impordi kogused 2004.-2011. aastal.....	28
Joonis 17: Veiseliha ekspordi ja impordi struktuur riigiti 2011. aastal.....	28
Joonis 18: Sealiha ekspordi ja impordi kogused 2004.-2011. aastal.....	29
Joonis 19: Sealiha ekspordi ja impordi struktuur riigiti 2011. aastal.....	29
Joonis 20: Linnuliha ekspordi ja impordi kogused 2004.-2011. aastal.....	30
Joonis 21: Linnuliha ekspordi ja impordi struktuur riigiti 2011. aastal.....	30
Joonis 22: Subproduktide ekspordi ja impordi kogused 2004.-2011. aastal.....	31
Joonis 23: Subproduktide ekspordi ja impordi struktuur riigiti 2011. aastal.....	31
Joonis 24: Vorstitudete ekspordi ja impordi kogused 2004.-2011. aastal.....	32
Joonis 25: Vorstitudete ekspordi ja impordi struktuur riigiti 2011. aastal.....	32
Joonis 26: Konservide ekspordi ja impordi kogused 2004.-2011. aastal.....	33
Joonis 27: Konservide ekspordi ja impordi struktuur riigiti 2011. aastal.....	33

Liha hinnad

Liha hinnad.....	34
Joonis 28: Sigade (E-klass) keskmised kokkuostuhinnad EL-is.....	36
Tabel 24: Sigade (E-klass) kokkuostuhinnad EL-is ja Eestis.....	36
Joonis 29: Sigade (E-klass) kokkuostuhindade muutused EL-is, Eestis ja lähiriikides.....	37
Joonis 30: Sigade (E-klass) kokkuostuhind ja kokkuostuhindade vahe 2011.a. detsembris ja 2010.a. detsembris (€/kg).....	38
Tabel 25: Sigade kuu keskmised kaalutud kokkuostuhinnad Eestis 2011.aastal.....	39
Joonis 31: Sealiha hinnad Eestis kuude lõikes september 2010 - detsember 2011.....	39
Joonis 32: Veiste (D-O3) keskmised kokkuostuhinnad EL-is.....	40
Tabel 26: Veiste (D-O3) kokkuostuhinnad EL-is ja Eestis.....	40
Joonis 33: Veiste (D-O3) kokkuostuhindade muutused EL-is, Eestis ja lähiriikides.....	41
Joonis 34: Veiste (D-kategooria) kokkuostuhind ja kokkuostuhindade vahe.....	42
Joonis 35: Veiste (A-kategooria) kokkuostuhind ja kokkuostuhindade vahe.....	43
Tabel 27: Veiste kuu keskmised kaalutud kokkuostuhinnad Eestis 2011. aastal.....	44
Joonis 36: Veiseliha hinnad Eestis kuude lõikes september 2010 - september 2011.....	44
Joonis 37: Lammaste (üle 25 kg) kokkuostuhind kokkuostuhindade vahe.....	45

Joonis 38: Lambaliha hinnad Eestis kuude lõikes september 2010 - september 2011	45
Joonis 39: Broilerite kokkuostuhind ja kokkuostuhindade vahe	46
Joonis 40: Linnuliha hinnad Eestis kuude lõikes september 2010 - september 2011	47
Tabel 28: Liha aasta keskmised hinnad Eestis 2008-2011	48
Joonis 41: Lihatoodete hinnad Eestis kuude lõikes september 2010 - detsember 2011	49
Tabel 29: Lihatoodete jaehinnad Euroopa pealinnade hüpermarketites, detsember 2011	49

Liha tootmine, tarbimine ja kaubandus Euroopa Liidus

Liha tootmine, tarbimine ja kaubandus Euroopa Liidus	50
Tabel 30: Lihasektori tootmismahud Euroopa Liidus 2010-2011	52
Tabel 31: Loomade arv 1000 elaniku kohta Euroopa Liidu riikides 2010-2011	52
Tabel 32: Lihatoodang ühe elaniku kohta Euroopa Liidu riikides 2010-2011	53

Maailmaturu trendid

Maailmaturu trendid	54
Tabel 33: Veiseliha tootmine, eksport ja tarbimine maailmas	56
Tabel 34: Euroopa Liidu top 5 veiseliha tooja-, tarbija- ja ekspordimaad	57
Tabel 35: Sealiha tootmine, eksport ja tarbimine maailmas	58
Tabel 36: Euroopa Liidu top 5 sealiha tooja-, tarbija- ja ekspordimaad	59
Tabel 37: Broileriliha tootmine, eksport ja tarbimine maailmas	60
Tabel 38: Euroopa Liidu top 5 broileriliha tooja-, tarbija- ja ekspordimaad	61

Kokkuvõte	62
-----------------	----

Sissejuhatus

Käesolevas aruandes antakse ülevaade Eesti lihasektori arengutest 2011. aastal.

Aruandes käsitletakse loomade arvu ja liha tootmismahutude muutusi ning lihatööstuse majandusnäitajatega seotud arenguid. Lisaks sellele antakse ülevaade lihatoodete hindadest, mis hõlmab infot nii liha kokkuostuhindade, jaehindade kui ka Euroopa Liidu hindade kohta. Samuti käsitletakse aruandes lihatoodete kaubavahetust Eesti ja teiste riikide vahel 2011. aastal ning antakse ülevaade viimaste aastate trendidest Euroopa Liidu ja maailmaturul ning ka lähima kümnendi trendidest lihatoodete maailmaturul.

Töös on kasutatud Statistikaameti, Põllumajandusministeeriumi, PRIA ja EKI andmeid. Alates septembrist 2011 kogutud hinnad pärinevad TNS Emori hinnavaatlustest ja tootjate küsitlusest. Euroopa ja maailmaturust ülevaate tegemisel on kasutatud Euroopa Komisjoni raporteid, Eurostati ning USDA andmebaase.

TNS

Liha- ja lihatoodete tootmine

Liha- ja lihatoodete tootmine

Loomade arvukus

Veiste arv Eestis (31. dets. seisuga) on viimastel aastatel tasapisi kasvanud, mis tuleneb nuumveiste arvu suurenemisest (kasv aastatagusega võrreldes 2,9%). Piimalehmade arv oli 2011. a lõpus aasta varasemaga võrreldes veidi väiksem. Vasikate sündivus, mis 2010. aastal vähenes, on 2011. aastal uuesti tõusnud 2009. aasta tasemele (kasvumäär 3,7%).

Sigade arvukus jäi 2010. a lõpu seisuga võrreldes veidi väiksemaks – arvuliselt loendati ca 362 tuhat siga (-2,9%), arvukuse langust seletab kasvanud tapasigade eluskaalu kogumass ning põrsaste sündide arvu vähenemine IV kvartalis. Aastate lõikes vaadelduna on aga põrsaste sündivus jätkanud kasvu läinud aastale sarnases tempos, mis loob baasi sealihatootmise kasvu jätkumiseks.

Lammaste-kitsede arvukus on tõusnud käesoleva sajandi kõrgeimale tasemele, jõudes enam kui 91 tuhande isendini (kasv 10,5%). Lammaste arvu suurenemise üheks põhjuseks on toetuste maksmine uttede ning mahekasvatamise eest ning mahetoetuse maksmine mahelammaste kasvatamise eest.

Kodulindude arvukus oli madalseisus 2008. aasta lõpus, järsemat kasvu (enam kui 2 miljoni linnuni) võis näha aasta eest, 2011. aastal on tegu väikese, 1% arvukuse langusega (tabel 1-2, joonis 1-2).

Veiseliha tootmine

Vaatamata veiste arvukuse kasvule on tapaveiste eluskaalu kogumass liikunud jätkuvalt langevas trendis, kuna kõrget kasvumäära näitab elusveiste eksport. Kasvu üheks põhjuseks on kindlasti kõrgem hind, mida teiste riikide kokkuostjad on nõus maksuma. Tapaveiste kogumass eluskaalus on 2010. aastaga võrreldes vähenenud ligi viiendiku võrra, viimaste aastate madalaimale tasemele, jäädes pisut alla 20 tuhande tonni.

Üsna märgatav on langus olnud ka lihatööstuste poolt kokku ostetud loomade arvus (-16%) ning toodetud veiseliha koguses. Seejuures on suurim langus olnud noorloomadelt ning vasikatelt saadud liha osas.

Veiseliha osatähtsus kogu lihatoodangus jätkab langust (moodustades 2011. aastal 13%) (tabel 3-8).

Sealiha tootmine

2011. aastal sealihatootmine kasvas – tapasigade eluskaalu kogumass kasvas 6,6 tonni ehk ca 10% võrra, ulatudes 70,3 tuhande tonnini. Lihatoodang lihakaalus ületas 50 tuhande tonni piiri. Sealiha osatähtsus kogu lihatoodangus on viimastel aastatel tasapisi kasvanud ning moodustas 2011. aastal 60%. Seejuures tunnustatud lihatöötlemisettevõtetes tapetud sigade arv 2011. aastal aasta varasemaga võrreldes langes. Tunnustatud lihatöötlemisettevõtetes tapeti 393,6 tuhat siga ning neist saadi 31,0 tuhat tonni liha, mis on ca 3% vähem kui 2010. aastal (tabel 3-8).

Linnuliha tootmine

2011. aastal vähenes lindude arv ja suurenes linnuliha toodang. 2010. aasta lõpuks viimaste aastate kõrgeimale tasemele tõusnud kodulindude arv on suurema realiseerimise arvel langenud. Linnuliha toodang eluskaalus oli 24,7 tuhat tonni, mis on 2,6 tuhat tonni ehk 12% võrra enam kui 2010. aastal. Linnuliha osakaal liha kogutoodangus on viimastel uuringuperioodidel näidanud kasvu ning tõusnud viimaste aastate kõrgeimale tasemele. 2011. aastal moodustas linnuliha toodang kogu lihatoodangust enam kui viiendiku (tabel 3-8).

Lambaliha tootmine

2011. aastal kasvas Eestis nii lammaste ja kitsede arv kui ka lihatoodang. Lammaste ja kitsede arv tõusis ligi 11% ehk 8,7 tuhande isendi võrra. Lamba- ja kitseliha toodang eluskaalus oli ligi 1500 tonni, mis on pea 4% enam kui 2010. aastal. Kogu lihatoodangust moodustas lambaliha toodang 2011. aastal 1,3%. Tunnustatud lihatöötlemisettevõtetes tapetud lammaste arv näitab samuti jätkuvalt tõusutrendi. 2011. aastal tapeti 5,1 tuhat lammast, seega viimase nelja aasta jooksul on tunnustatud ettevõtetes tapetud lammaste arv kasvanud peaaegu kahekordseks. Liha saadi seejuures ligi 7 tonni ehk 8% võrra enam kui 2010. aastal. 2011. aastal kasvas ka eluslammaste eksport (tabel 3-8).

Lihatööstus

Veterinaar- ja Toiduameti andmetel oli Eestis 2011. aasta lõppedes 101 lihakäitlemisettevõtet, nendest kolme tegevus oli peatatud. Sealhulgas oli sealiha toomiseks VTA poolt 2011. aasta lõpu seisuga tunnustatud 42 tapamaja, veiseliha tootmiseks 32 tapamaja ning lamba- ja kitseliha tootmiseks 15 tapamaja. Lihatoote valmistajaid oli 43, lihalõikusega tegelejaid oli 41.

2011. aastal ostsid Eesti tapamajad kokku 7,2 tuhat tonni veiseliha, 28,3 tuhat tonni sealiha ning 5,1 tonni lambaliha, veiseliha kokkuostukogus vähenes ca 16%, sealiha kokkuostukogus ca 3% ning lambaliha kokkuostukogus kasvas ca 9%. Seega ostsid Eesti lihatööstused kokku 63% kohalikest tapaküsetest veistest ning 55% tapaküsetest sigadest.

Enamik kokku ostetud sigadest klassifitseeriti kõrgematesse kvaliteediklassidesse, seejuures klassifitseeriti 2011. a IV kvartalis S-klassi kuuluvaiks enam kui pool (53,3%) kokku ostetud sigadest ning aastatagusega võrreldes kasvas S-klassi sigade osakaal E- ja U-klasside arvelt (tabel 9).

Veiste kokkuostus vähenes 2010. aastal eeskätt lehmade ning kasvas mullikate osakaal. Võrreldes kokkuostu struktuuri 2011. ja 2010. IV kvartalis näib sama tendents jätkuvat – lehmade osakaal on langenud (52,5%-le, s.o 2010. aasta keskmisele tasemele) ning mullikate osakaal veelgi kasvanud, moodustades 16,6% kokku ostetud veistest (tabel 10).

Tööstustoodangu aastastatistika ei ole 2011. aasta kohta veel kättesaadav. Võrreldes 2011. a lühiajastatistika andmeid aasta varasematega on näha, et nii liha- kui ka vorstitoodete puhul on tootmismahud pigem liikunud languse suunas (tabel 11).

Suurimate lihatoodete tootjatena on Eesti turul viimastel aastatel püsinud Rakvere Lihakombinaat, Atria Eesti, Saaremaa Lihatööstus ning Maag Lihatööstus ning linnulihatoodetele spetsialiseerunud Tallegg. Rakvere toodang turustatakse lisaks põhibrändile ka soodsamat hinnasegmenti esindava kaubamärgi Valla nime all. Atria Eesti esindab kolme lihatoodete kaubamärki: Wõro, Maks & Moorits ja Vastse-Kuuste. Maag Lihatööstuse peamised kaubamärgid on Rannarootsi ja Vot!. Kokku on viie suurema lihatööstuse käes tootjate enda hinnangul vähemalt 70% valmistoodete turumahust, tarbijate hoiakulise ostueelistuse alusel veelgi enam (tabel 14).

Statistikaameti leibkonnauuringu kulutusi ning lihatoodete tarbijahinnaindeksit arvesse võttes jäi lihatoodete tarbimismaht Eestis (SA liha ressursside ja nende kasutamise alusel hinnates) aasta varasemaga võrreldes praktiliselt muutumatuks. Ühe elaniku kohta tarbiti aastas ka 70 kg liha- ja lihatooteid (tabel 12-13).

TNS Emori Atlas-uuringu tulemuste kohaselt on aga aasta varasemaga võrreldes veidi muutunud erinevate lihatoodete tarbimissagedused ning seega võib näha nihkeid tarbimise struktuuris. Kasvu suunas on liikunud värskel/maitsestatud liha tarbimissagedus, vähenenud aga vahepealsetel majanduslanguse aastatel kasvanud keeduvorstide ning viinerite tarbimissagedus (joonis 3).

Loomade arv Eestis seisuga 31. detsember 2008-2011
(tuh. pead)

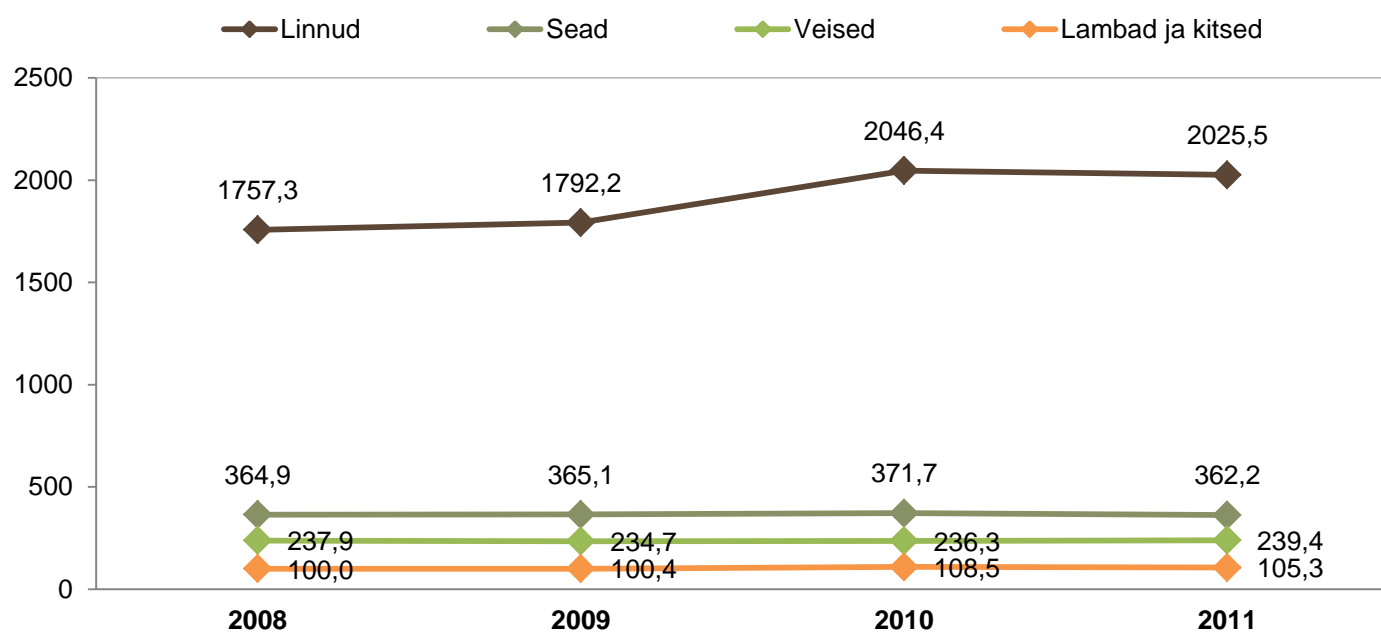
Tabel 1

	2008	2009	2010	2011	kahe viimase perioodi muutus	
					± tuh pead	± %
Veised	237,9	234,7	236,3	239,4	3,1	1,3
...piimalehmad	100,4	96,7	96,5	95,5	-1,0	-1,0
...nuumveised	137,5	138	139,8	143,9	4,1	2,9
Sead	364,9	365,1	371,7	362,2	-9,5	-2,6
Lambad ja kitsed	81,8	80,4	82,7	91,4	8,7	10,5
Linnud	1757,3	1792,2	2046,4	2025,5	-20,9	-1,0

Allikas: SA

Loomade arv Eestis seisuga 31. detsember 2008-2011
(tuh. pead)

Joonis 1

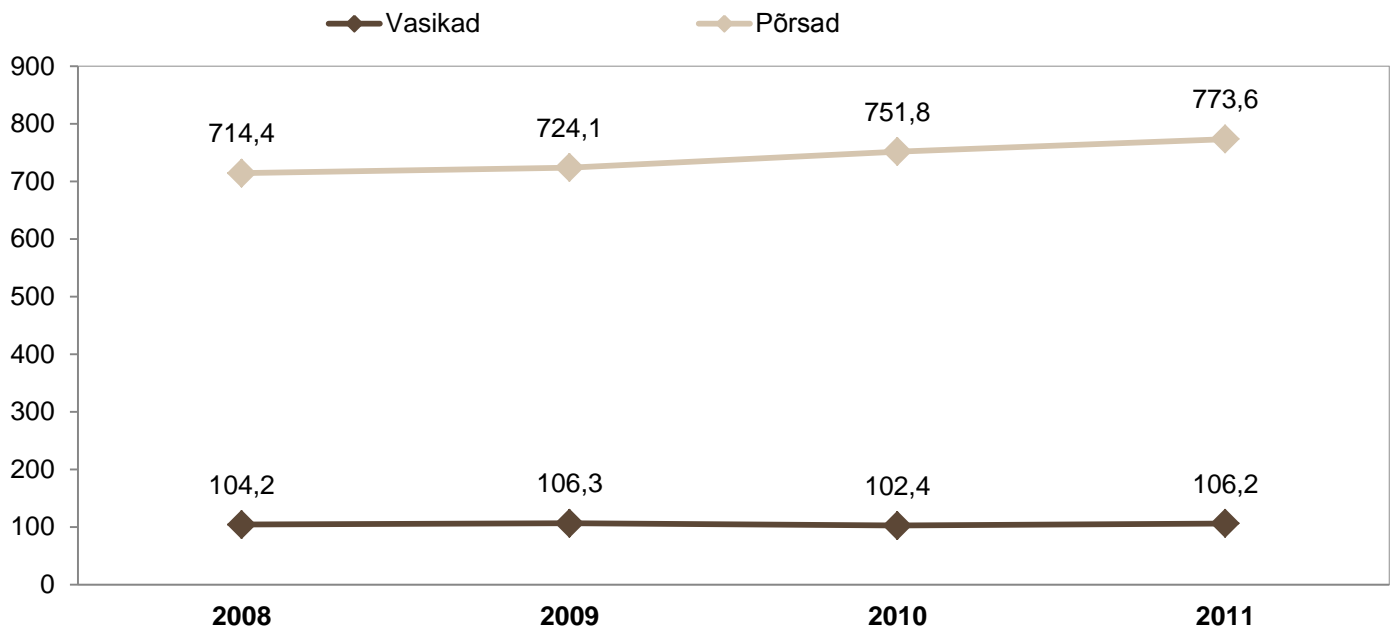
Allikas: SA

Vasikate ja põrsaste sündivus Eestis 2008-2011
(tuh. pead)

Tabel 2

	2008	2009	2010	2011	kahe viimase perioodi	
					± tuh pead	± %
Vasikad	104,2	106,3	102,4	106,2	3,8	3,7
Põrsad	714,4	724,1	751,8	773,6	21,8	2,9

Allikas: SA

Allikas: SA

Tapaloomade- ja lindude eluskaal Eestis 2008-2011
(tuh tonni)

Tabel 3

	2008	2009	2010	2011	kahe viimase perioodi	
					± tuh tonni	± %
Veised	27,0	26,8	24,4	19,9	-4,6	-18,7
Sead	64,3	64,1	63,7	70,3	6,6	10,3
Lambad ja kitsed	1,8	1,7	1,4	1,5	0,1	3,6
Linnud	18,2	20,5	22,1	24,7	2,6	11,8
KOKKU	111,3	113,1	111,6	116,3	4,7	4,2

Allikas: SA

Loomade realiseerimine ja tapaloomade keskmine kaal 2008-2011

Tabel 4

	2008	2009	2010	2011*	kahe viimase perioodi muutus	
					± tuh tk	± %
Tapale viidud loomade arv, tuh tk						
veis	68	67	58	49	-9,3	-16,0
sig	586	597	604	654	49,5	8,2
lammas	42	41	36	36	-0,3	-1,0
lind	8563	8832	9755	11034	1278,9	13,1
Ühe tapalooma keskmine kaal, kg						
veis: eluskaal	395	394	392	395		
veis: lihakeha	237	238	235	232		
sig: eluskaal	110	111	108	107		
sig: lihakeha	79	80	79	79		
lammas: lihakeha	19	19	19	18		

Allikas: SA

*2011. a tapaloomade arv hinnanguline

Liha tootmise ja väliskaubandus Eestis 2008-2011
(tuh. tonni)

Tabel 5

	2008	2009	2010	2011*	kahe viimase perioodi muutus	
					± tuh tonni	± %
Liha toodang KOKKU**	74,60	76,00	75,40	79,52	4,1	5,5
...veiseliha	14,30	14,20	12,90	10,46	-2,4	-18,9
...sealiha	46,20	46,10	45,80	50,52	4,7	10,3
...linnuliha	13,20	14,90	16,00	17,83	1,8	11,5
...lambaliha	0,90	0,80	0,70	0,70	0,0	-0,1
Liha- ja lihatoodete import	50,18	48,96	57,48	60,69	3,2	5,6
Liha- ja lihatoodete eksport	25,87	24,63	31,84	39,21	7,4	23,1
Elusloomade import	0,05	0,30	0,12	0,23	0,1	94,7
Elusloomade eksport	11,73	21,15	20,32	28,83	8,5	41,9

Allikas: SA

* 2011. a toodang hinnanguline

Liha kokkuost ja kodumaise tooraine kasutamine Eesti lihatööstusettevõtetes 2008-2011
(tuh tonni)

Tabel 6

Kodumaine tooraine	2008	2009	2010	2011	kahe viimase perioodi	
					± tuh tonni	± %
Tapaloomade ja lindude eluskaal	111,3	113,1	111,6	116,3	4,7	4,2
Liha toodang kokku lihakaalus*	74,6	76,0	75,4	79,5	4,1	5,5
Veiseliha kokkuost	9,5	9,1	8,6	7,2	-1,4	-15,8
Sealiha kokkuost	32,1	28,1	29,2	28,3	-0,9	-2,9

Allikas: SA

* 2011. a toodang hinnanguline

Tunnustatud lihakäitlemisettevõtetes tapetud loomadelt saadud liha (tonni) 2008-2011
(tonni)

Tabel 7

	2008	2009	2010	2011	kahe viimase perioodi muutus	
					± tuh tonni	± %
Veised	9892	9663	8957	7615	-1342,0	-15,0
..vasikad	101	108	82	64	-18,0	-22,0
..noorloomad	..	160	192	139	-53,0	-27,6
..lehmullikad	776	868	772	639	-133,0	-17,2
..lehmad	5933	5755	5279	4741	-538,0	-10,2
..pullid ja härjad	3082	2772	2632	2032	-600,0	-22,8
Sead	34861	30922	31929	31009	-920,0	-2,9
Lambad	55	57	86	93	6,9	8,1

Allikas: SA

Tunnustatud lihakäitlemisettevõtetes tapetud loomad 2008-2011
vastavalt tuh pead; tuh tonni

Tabel 8

	2008	2009	2010	2011	kahe viimase perioodi muutus	
					± tuh	± %
Veised (tuh pead)	42,1	41,5	38,6	32,8	-5,8	-15,0
Veiseliha (tuh tonni)	9,9	9,7	9,0	7,6	-1,3	-15,0
Sead (tuh pead)	444,2	386,6	408,1	393,6	-14,5	-3,6
Sealiha (tuh tonni)	34,9	30,9	31,9	31,0	-0,9	-2,9
Lambad ja kitsed (tuh pead)	2,7	3,1	4,5	5,1	0,60	13,3
Lamba- ja kitseliha (tuh tonni)	0,055	0,057	0,086	0,093	0,007	8,1

Allikas: SA

Erinevate kvaliteediklasside osakaal sigade kokkuostus 2008-2011
% kolme suurema tapamaja poolt kokku ostetud sigadest

Tabel 9

	2008	2009	2010	2010 IV kv	2011 IV kv
S	47,7	51,1	53,5	51,1	53,3
E	46,6	44,4	42,5	44,4	42,9
U	5,3	4,3	3,9	4,4	3,7
R	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1
O	0,0	0,0	0,0	0	0,0
P	0,0	0,0	0,0	0	0,0
SEUROP	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Allikas: EKI, TNS Emor

Erinevate kvaliteediklasside osakaal veiste kokkuostus 2008-2011

Tabel 10

% kolme suurema tapamaja poolt kokku ostetud veistest

	2008	2009	2010	2010	2011
				IV kv	IV kv
A - Pullid alla 2.a.	34,7	31,4	30,5	23,9	22,2
B - Muud pullid	1,8	2,9	4,5	4,5	5,4
C - Härjad	2,5	2,0	2,4	2,9	3,3
D - Lehmad	53,6	56,0	52,5	54,8	52,5
E - Mullikad	7,4	7,7	10,1	13,9	16,6
Veiseliha KOKKU	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Allikas: EKI, TNS Emor

Lihatoodete tootmine tööstusettevõtetes 2008-2011

Tabel 11

(tuh tonni)

	2008	2009	2010	lühiajastatistika		muutus
				2010	2011	± %
Liha (k.a toidurupskid), tuhat t	45,0	44,9	48,1	40,3	37,2	-16,2
..veise- ja vasikaliha, tuhat t	7,2	7,5	8,5	...	...	...
..sealiha, tuhat t	32,8	30,4	32,0	...	...	...
Vorstitooted, tuhat t	33,6	35,5	35,9	34,5	34,1	-3,9
..keeduvorst, tuhat t	10,2	11,1	10,2	...	...	...
..sardellid, tuhat t	3,6	3,4	3,6	...	...	...
..viinerid, tuhat t	9,1	10,9	12,5	...	...	...
..poolsuitsuvorst, tuhat t	5,5	6,3	4,5	...	...	...
..täissuitsuvorst, tuhat t	1,1	0,6	0,7	...	...	...
..maksavorst, tuhat t	1,0	1,0	0,9	...	...	...
..verivorst, tuhat t	1,3	1,4	1,5	...	...	...
..muud vorsttooted, tuhat t	1,8	0,8	1,9	...	...	...

Allikas: SA

Liha ja lihatoodete tarbimine ühe elaniku kohta Eestis 2008-2011
(kg)

Tabel 12

	2008	2009	2010	2011*	kahe viimase perioodi muutus	
					± kogus	± %
Tarbimine kokku, tuhat tonni	101,4	98,5	94,0	93,9	-0,1	-0,1
Tarbimine ühe elaniku kohta, kg	75,6	73,4	70,1	70,0	-0,1	-0,1

Allikas: SA, liha ressursside ja nende kasutamise alusel

TNS Emori arvutused

*hinnanguline

Liha ja lihatoodete tarbimine rahaliste näitajate alusel 2010-2011
(€)

Tabel 13

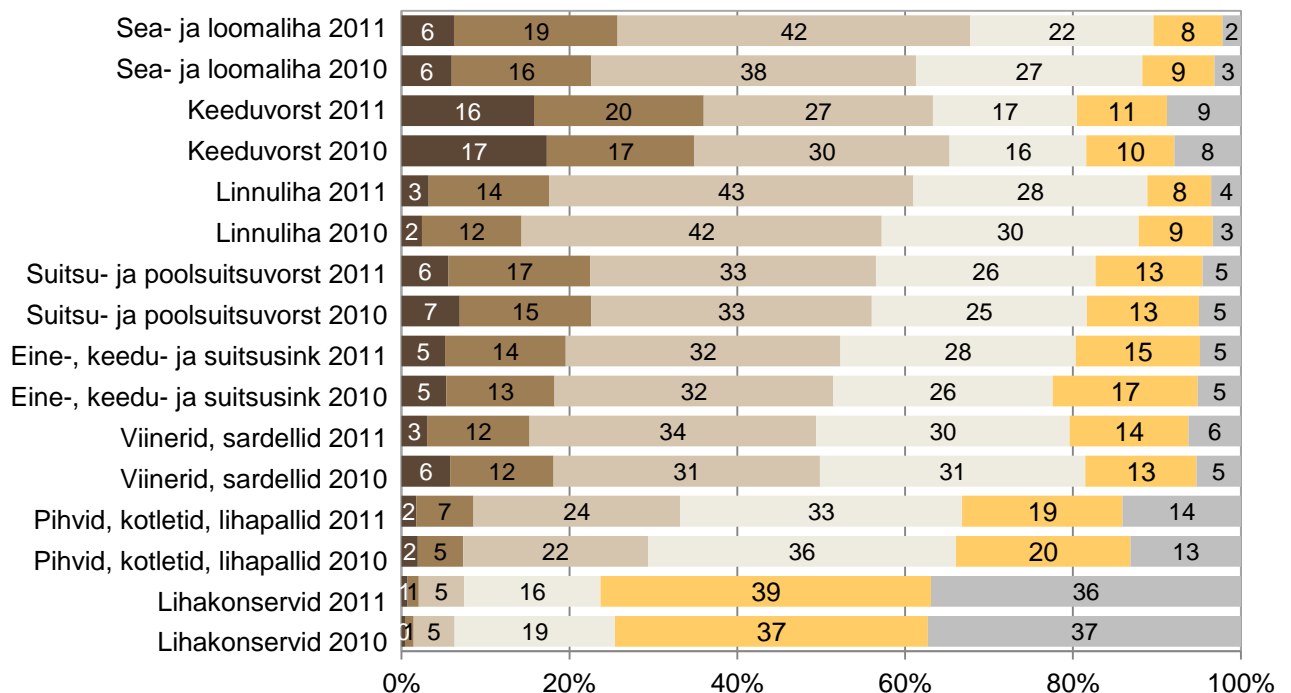
	Aasta		kahe viimase perioodi muutus	
	2010	2011	± €/%-punkti	± %
TOIT JA MITTEALKOHOOLSED JOOGID				
Tarbimine inimese kohta aastas (kodune tarbimine, eurodes)	830,8	903,7	72,9	8,8
Osatähtsus kõikidest kulutustes, %	26,2	27,7	1,5	5,7
Toidu ja alkoholita jookide tarbijahinnaindeks				9,7
...LIHA JA LIHATOOTED				
Tarbimine inimese kohta aastas (kodune tarbimine, eurodes)	175,4	184,0	8,6	4,9
Osatähtsus kõikidest kulutustes, %	5,5	5,6	0,1	1,8
Liha ja lihatoodete tarbijahinna indeks				5,0

Allikas: SA

Lihatoodete tarbimissagedus Eestis 2010 - 2011. aasta kevadel

Joonis 3

■ Iga päev ■ 4-6 korda nädalas ■ 1-3 korda nädalas ■ 1-3 korda kuus ■ Harvem kui kord kuus ■ Ei tarbi üldse

Allikas: TNSAtlas™

% kogu kohalikust turust

	Keeduvorstid	
	2010	2011
Rakvere	44%	39%
Saaremaa	12%	13%
Valla	11%	10%
Wõro	8%	7%
Tallegg	5%	6%
Rannarootsi	4%	6%
Maks&Moorits	4%	4%
Nõo	4%	3%
Vastse-Kuuste	2%	3%
Vot!	2%	2%
Oskar	1%	2%
Grossi		1%
Karni	0%	1%
Säästu		1%
Järlepa	1%	1%
Lihameister/Pere	0%	1%
Rimi		0%
UVIC/UVIC Super!	1%	

Allikas: TNSAtlas™ □

	Viinerid, sardellid	
	2010	2011
Rakvere	49%	45%
Saaremaa	14%	16%
Tallegg	5%	8%
Valla	6%	5%
Wõro	4%	5%
Rannarootsi	3%	4%
Nõo	3%	3%
Vinku	3%	3%
Maks&Moorits	2%	2%
Säästu	2%	2%
Oskar	1%	2%
Vastse-	2%	1%
Rannamõi	2%	1%
Vot!	1%	1%
Järlepa	1%	1%
Selver	0%	0%
Karni	0%	0%
Klaabu	0%	0%
Lihameister/Pere	1%	0%

	Suitsu- ja poolsuitsuvorstid	
	2010	2011
Rakvere	31%	30%
Saaremaa	13%	13%
Wõro	15%	12%
Nõo	7%	8%
Rannarootsi	7%	7%
Valla	8%	7%
Oskar	3%	6%
Maks&Moorits	6%	5%
Tallegg	3%	4%
Vastse-Kuuste	3%	2%
Karni	1%	2%
Linnamäe Lihatööstus		1%
Vot!	1%	1%
Järlepa	1%	1%
A-Vorst	0%	1%
Lihameister/Pere	1%	1%

Allikas: TNSAtlas™ □

	Eine, keedu ja suitsusink	
	2010	2011
Rakvere	37%	34%
Saaremaa	14%	16%
Nõo	9%	8%
Tallegg	6%	7%
Maks&Moorits	7%	6%
Wõro	6%	6%
Valla	4%	5%
Rannarootsi	5%	5%
Oskar	4%	4%
Vastse-	3%	3%
Karni	1%	2%
Lihameister/Pere	1%	1%
Järlepa	2%	1%
A-Vorst	1%	1%
UVIC/ UVIC Super!	0%	1%

TNS

Lihatööstuse majandusnäitajad

Lihatööstuse majandusnäitajad

Statistikaameti valimis olevate lihatööstuste müügitulu (sektori käive) oli 2011. aastal lühiajastatistika alusel 230,3 miljonit eurot, mis on aastatagusega võrreldes 3,9% enam. Kui I kvartalis jäi müügitulu veel aastatagusele alla, siis alates II kvartalist on see püsinud aastatagusest suuremana. Tuludega võrreldaval määral on 2010. aastaga võrreldes kasvanud ka kulude tase, tõustes 228 miljoni euroni, kokkuvõttes tähendab see sektori püsivast väikeses kasumis (joonis 4, tabel 15-16).

Lihatööstusettevõtted andsid 2011. a IV kvartali seisuga tööd 2809 inimesele, mis on veidi vähem kui aasta tagasi. Seejuures on ka tööjõukulud lihatööstuses juba kolmandat aastat järjest vähenenud ning tööjõukulude osatähtsus kogukuludes on alates II kvartalist püsinud viimaste aastate keskmisest veidi madalamal, 12,5% piirimail (tabel 15-16, joonis 5).

Lihatööstuses toodetud lisandväärtus oli 2011. aastal 31,1 miljonit eurot, see on mullusega ligikaudu samal tasemel ehk vaid 1% võrra väiksem. Seejuures alates II kvartalist on toodetud lisandväärtus püsinud aasta varasemast suuremana. Alates II kvartalist on tõusu näidanud ka lisandväärtus hõivatu kohta (tabel 12, joonis 10).

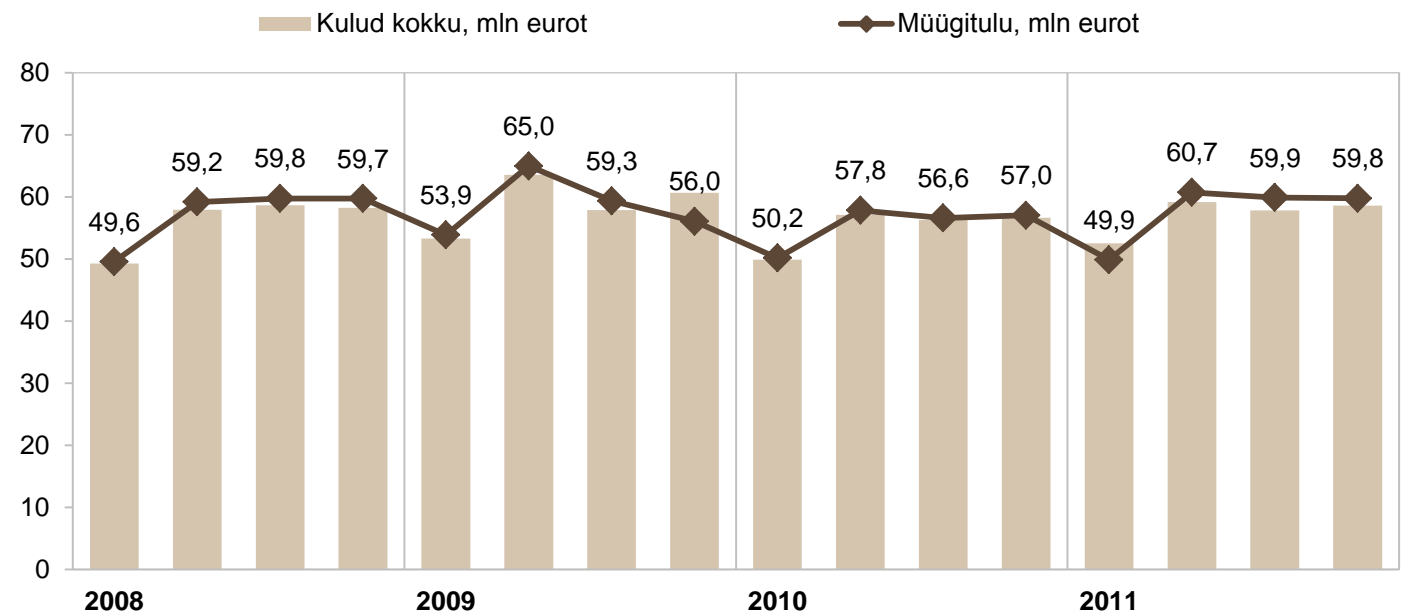
Lihatööstustoodangu mahud olid 2008. a kuni 2010. a I pooleni kvartalite lõikes võrrelduna püsivalt aastatagusest perioodist väiksemad, 2010. a II poolaastal liikus mahuindeksi muutus positiivsele poolele, st toodangu mahud aastatagusega võrreldes kasvasid. Kerge kasvutrend on siin jätkunud ka 2011. aastal (joonis 8).

Kodumaisele turule müüdüd toodangu maht hakkas kaheaastase langusperioodi järel uuesti kasvama 2010. aasta lõpul ning kasv on jätkunud ka 2011. aastal, olles aasta II poolel aasta algupoolest mõnevõrra kiirem. Ka kogu müügi maht (st koos ekspordiga arvestatult) on aasta II poolel näidanud 6–7% kasvu.

Müük eksporditurgudele on olnud kõikumama iseloomuga, olles I kvartalis miinuspoolel (aasta tagasi oli siin oluline tõus), kuid jõudes II kvartalis taas kasvupoolele ning jäädes plusspoolele ka II poolaastal (joonis 9).

Lihatööstuse kogurentaablus (kasumi osatähtsus netokäibes) püsis kogu 2010. a 0,5–1% juures. 2011. a I kvartalis aga leidis aset langus miinuspoolele, II kvartalist alates on näitaja püsinud aasta varasemaga võrreldes pisut kõrgemal tasemel, 2–3% kandis (tabel 18).

2011. aastal investeeriti lihatööstuses põhivarasse 6,1 miljonit eurot, mis on aastatagusega võrreldes ligi poole võrra vähem. 2011. aasta investeeringud jäävad pisut alla ka viimaste aastate madalamale näitajale (2009. aasta). Investeeringute vähenemise üheks põhjuseks on majanduslangusest tingitult asjaolu, et sektori ettevõtjad ei võta suuri riske ning pankadest on raskem investeeringu finantseerimist saada. Põhiosa investeeringute mahust (59%) tehti seadmete, masinate ja inventari soetamiseks-parendamiseks, 38% investeeringutest oli suunatud hoonetesse ja rajatistesse (joonis 12).

Allikas: SA

Lihatööstuse majandusnäitajad 2008-2011, aastastatistika alusel

Tabel 15

	2008	2009	2010	2010*	2011*
Müügitulu, mln eurot	246,4	223,5	219,1	221,6	230,3
Kulud kokku, mln eurot	242,6	225,3	214,9	219,9	228,0
...töökulud, mln eurot	33,6	31,0	29,0	29,8	28,9
...töökulude osakaal kogukuludes, %	13,9	13,8	13,5	13,5	12,7
Kogukasum (-kahjum), mln eurot	5,1	-1,4	4,3	1,7	2,2
Lisandväärtus, mln eurot**	47,4	43,6	43,3		
Investeeringud põhivarasse, mln eurot**	22,9	6,7	13,3		
Muutus võrreldes eelmise aastaga, %					
Müügitulu	15,3	-9,3	-2,0		3,9
Kulud	17,6	-7,1	-4,6		3,7
...töökulud	19,1	-7,8	-6,5		-2,9
Lisandväärtus**	8,5	-8,0	-0,7		
Investeeringud põhivarasse**	54,9	-71,0	99,6		

Allikas: SA, TNS Emori arvutused

*lühiajastatistika alusel

** ei kajastu lühiajastatistika võrreldaval moel

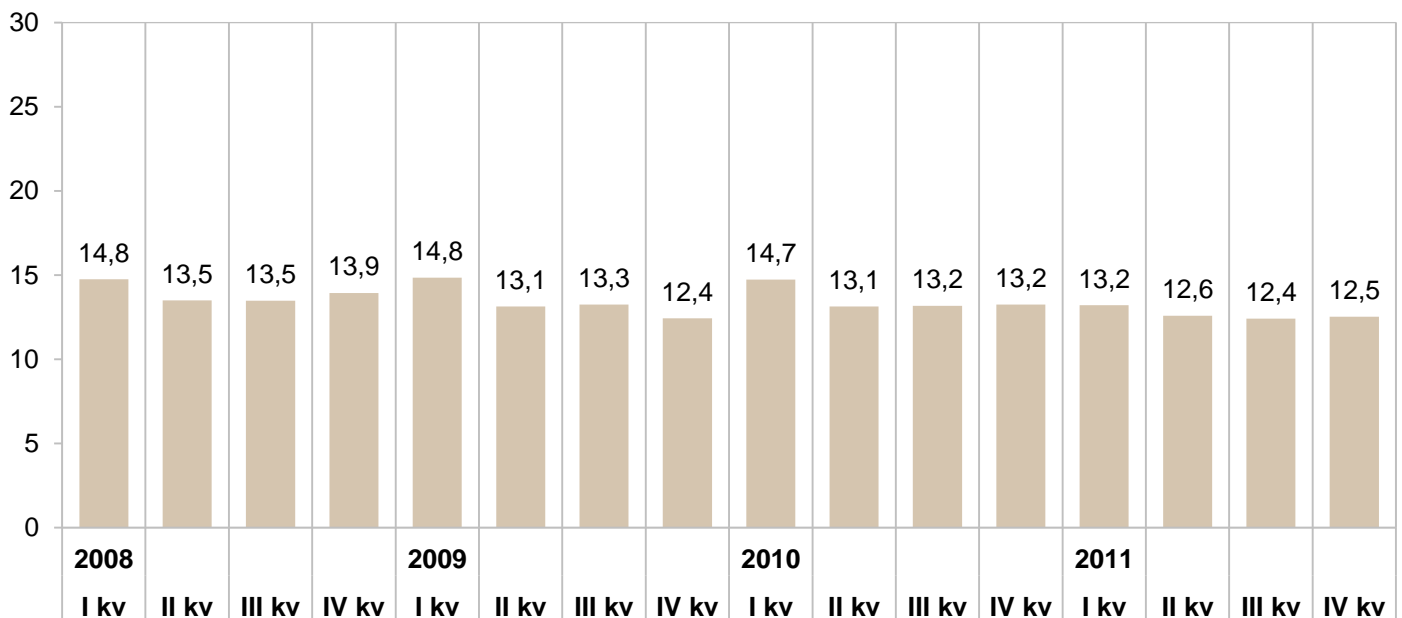
	2010				2011			
	I kv	II kv	III kv	IV kv	I kv	II kv	III kv	IV kv
Keskmine tööga hõivatute arv, in	2858	2894	2898	2854	2784	2846	2862	2809
Müügitulu, mln eurot	50,2	57,8	56,6	57,0	49,9	60,7	59,9	59,8
Kulud kokku, mln eurot	49,9	57,1	56,3	56,7	52,5	59,1	57,8	58,6
...tööjõukulud, mln eurot	7,4	7,5	7,4	7,5	6,9	7,4	7,2	7,3
Kogukasum (-kahjum), mln eurot	0,2	0,8	0,4	0,4	-2,6	1,6	2,1	1,2
Puhas lisandväärtus, mln eurot	7,6	8,3	7,8	7,9	4,3	9,0	9,2	8,5
Investeeringud materiaalsesse põhivarasse, mln eurot	0,7	5,2	1,4	4,7	1,0	1,1	1,1	2,9
Muutus võrreldes eelmise aasta sama kvartaliga, %								
Keskmine tööga hõivatute arv, in	-3,5	-5,0	-5,2	0,3	-2,6	-1,6	-1,2	-1,6
Müügitulu	-6,9	-11,0	-4,6	1,8	-0,5	5,0	5,8	4,8
Kulud	-6,3	-10,2	-2,8	-6,6	5,2	3,6	2,8	3,4
...tööjõukulud	-6,9	-10,2	-3,4	-0,5	-5,7	-0,8	-3,2	-2,2
Puhas lisandväärtus	-10,5	-15,5	-14,9	171,7	-43,0	9,3	18,9	8,2
Investeeringud materiaalsesse põhivarasse	-25,2	141,8	-44,4	153,7	56,9	-78,3	-21,9	-38,5

Allikas: SA, TNS Emori arvutused

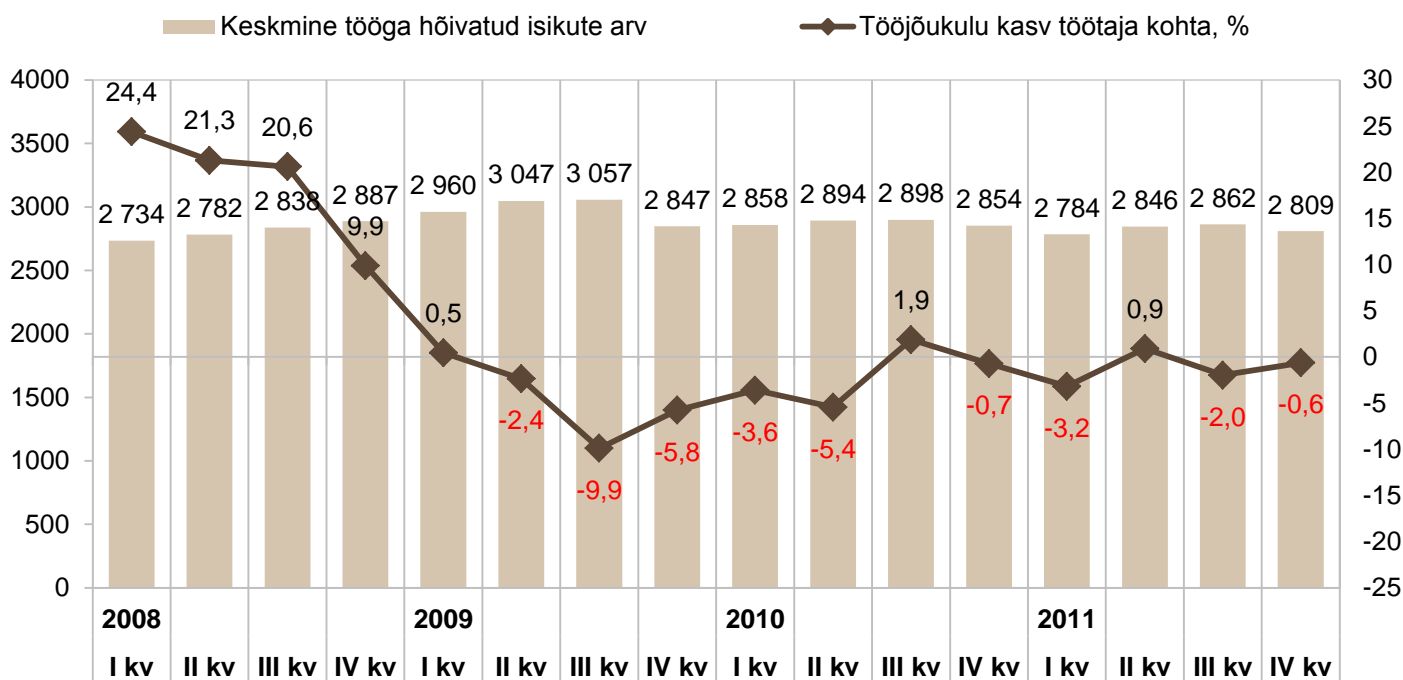
Tööjõukulude osakaal lihatööstuse kogukuludes

Joonis 5

■ Tööjõukulude osakaal kogukuludes, %

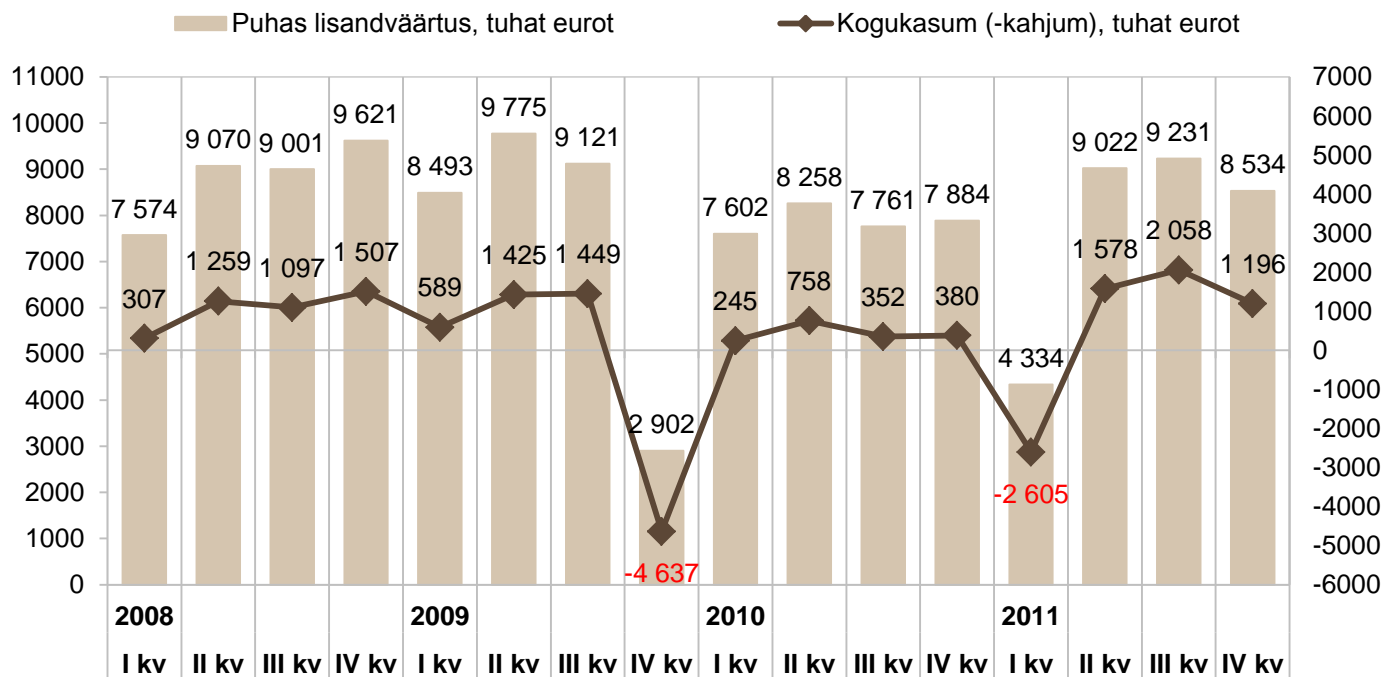

Allikas: SA

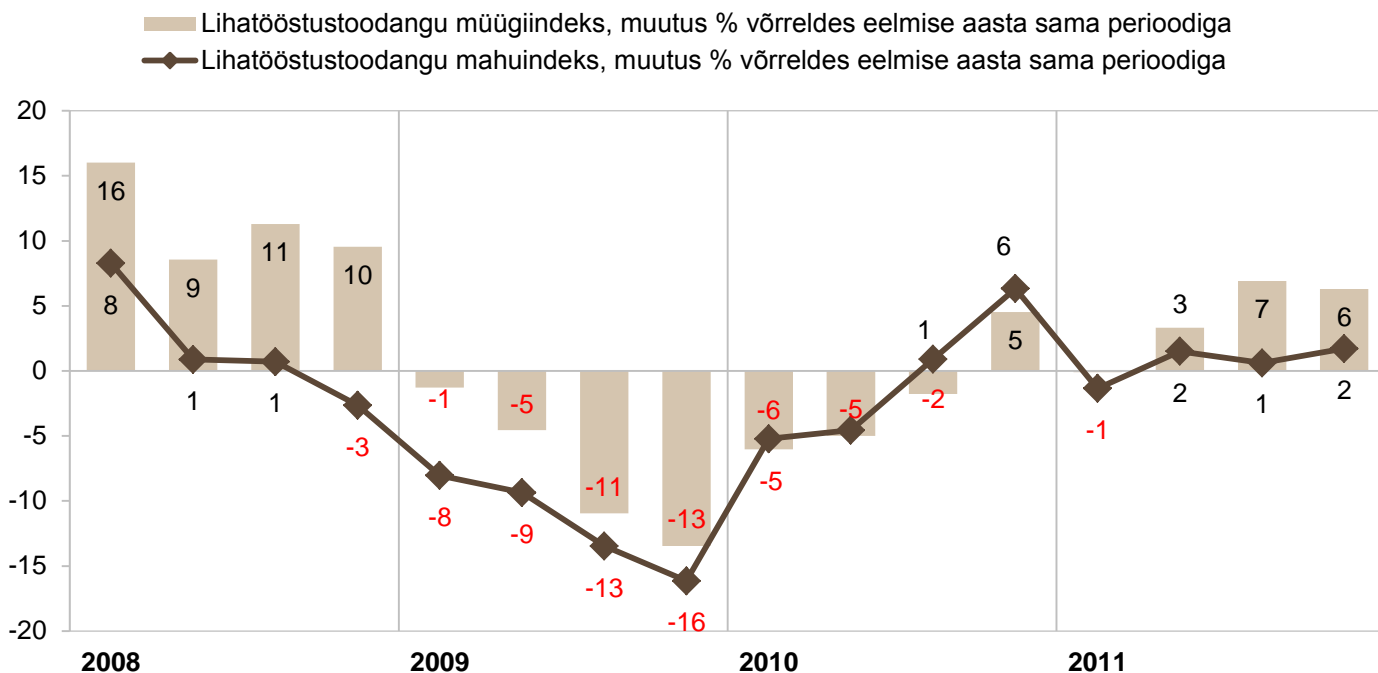

Kasv töötaja kohta on esitatud eelnenud kvartali suhtes

Allikas: SA, TNS Emori arvutused

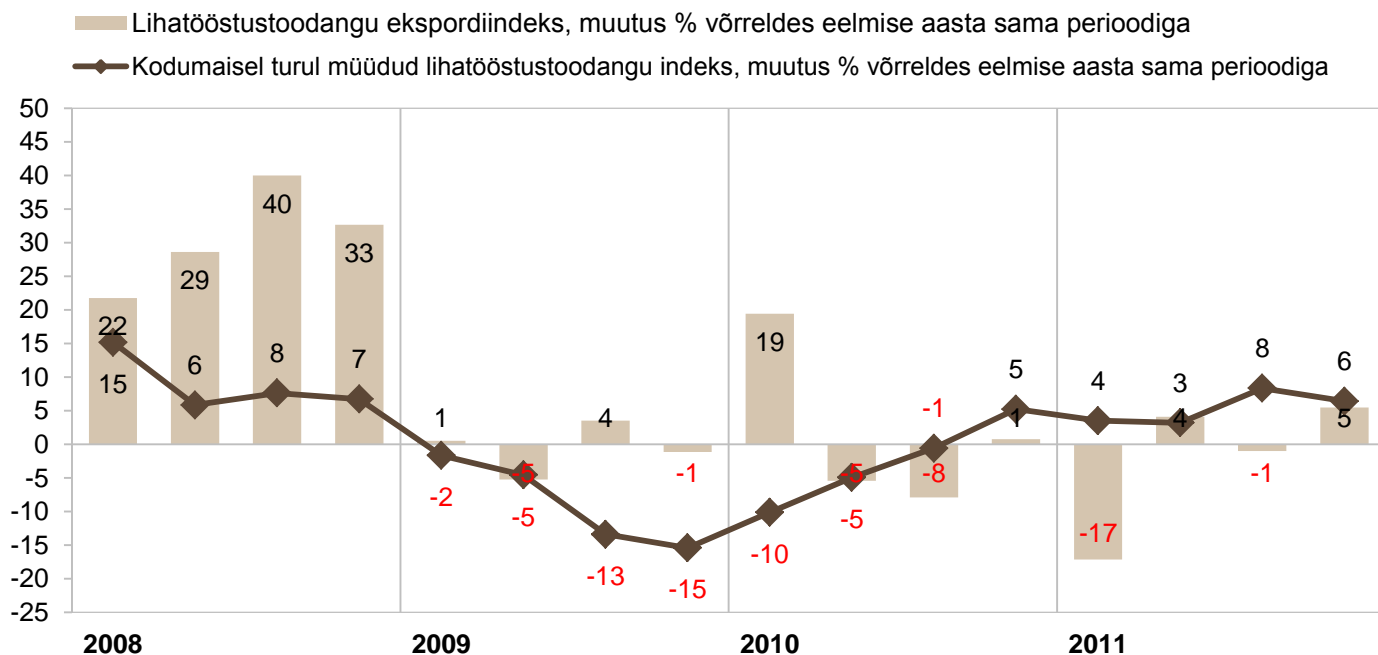
Allikas: SA

Allikas: SA

Mahuindeks kajastab toodangu mahu muutust püsihindades võrreldes eelmise aasta sama perioodiga

Müügiindeks kajastab müüdnud toodangu maksumuse muutust jooksevhindades võrreldes eelmise aasta sama perioodiga

Allikas: SA

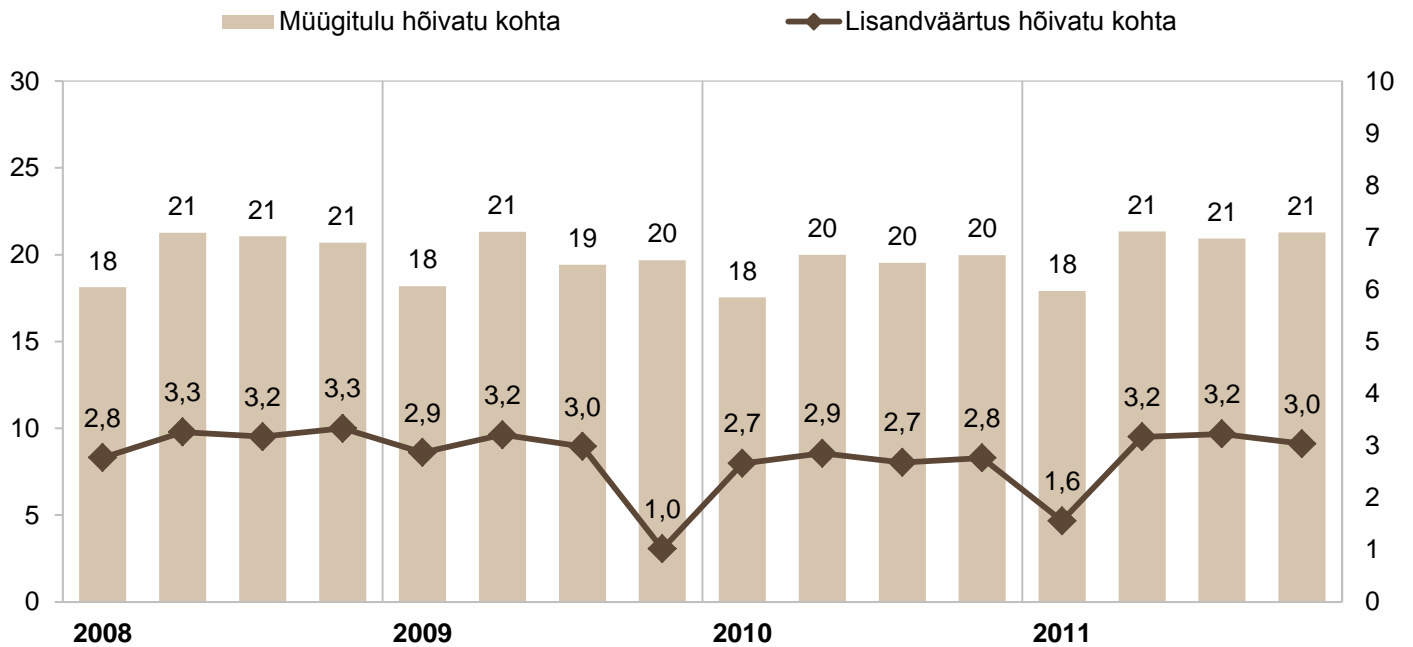
	2008	2009	2010	2010*	2011*
Töövõljalikus hõivatu kohta müügitulu alusel, tuhat eurot	77,7	78,4	78,2	77,1	81,5
Töövõljalikus hõivatu kohta puhta lisandväärtuse alusel, tuhat eurot	15,0	15,3	15,5	11,0	11,0
Töökulude tootlikkus puhta lisandväärtuse alusel	1,41	1,41	1,49	1,06	1,1
Kogutootlikkus puhta lisandväärtuse alusel	0,20	0,19	0,20	0,14	0,1
Muutus võrreldes eelmise aastaga, %					
Töövõljalikus hõivatu kohta müügitulu alusel, kasv %	15,3	-9,3	-2,0		5,7
Töövõljalikus hõivatu kohta puhta lisandväärtuse alusel, kasv %	17,6	-7,1	-4,6		0,3
Töökulude tootlikkus puhta lisandväärtuse alusel, kasv %	19,1	-7,8	-6,5		1,3
Kogutootlikkus puhta lisandväärtuse alusel, kasv %	8,5	-8,0	-0,7		-5,9

Allikas: SA, TNS Emori arvutused

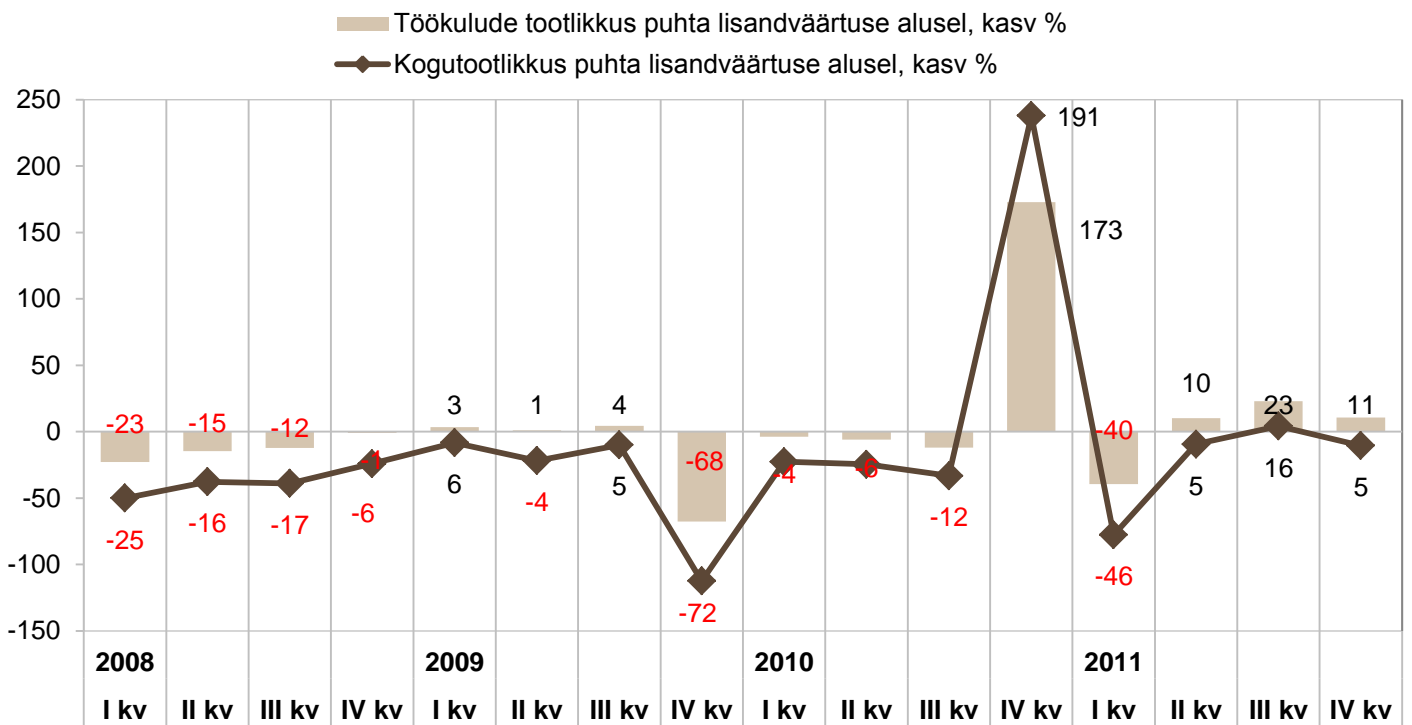
* lühiajastatistika põhjal

	2010				2011			
	I kv	II kv	III kv	IV kv	I kv	II kv	III kv	IV kv
Kogukasumi osatähtsus müügitulus ehk kogurentaablus	0,5	1,3	0,6	0,7	-5,2	2,6	3,4	2,0
Töövõljalikus hõivatu kohta müügitulu alusel, tuhat eurot	17,5	20,0	19,5	20,0	17,9	21,3	20,9	21,3
Töövõljalikus hõivatu kohta puhta lisandväärtuse alusel, tuhat eurot	2,7	2,9	2,7	2,8	1,6	3,2	3,2	3,0
Töökulude tootlikkus puhta lisandväärtuse alusel	1,0	1,1	1,0	1,1	0,6	1,2	1,3	1,2
Kogutootlikkus puhta lisandväärtuse alusel	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1
Muutus võrreldes eelmise aasta sama kvartaliga, %								
Töövõljalikus hõivatu kohta müügitulu alusel, kasv	-3,5	-6,3	0,6	1,5	2,1	6,7	7,1	6,5
Töövõljalikus hõivatu kohta puhta lisandväärtuse alusel, kasv %	-7,3	-11,1	-10,2	170,9	-41,5	11,1	20,4	10,0
Töökulude tootlikkus puhta lisandväärtuse alusel, kasv %	-3,8	-5,9	-11,9	172,9	-39,6	10,1	22,8	10,7
Kogutootlikkus puhta lisandväärtuse alusel, kasv %	-4,5	-6,0	-12,4	191,0	-45,8	5,4	15,7	4,7

Allikas: SA, TNS Emori arvutused

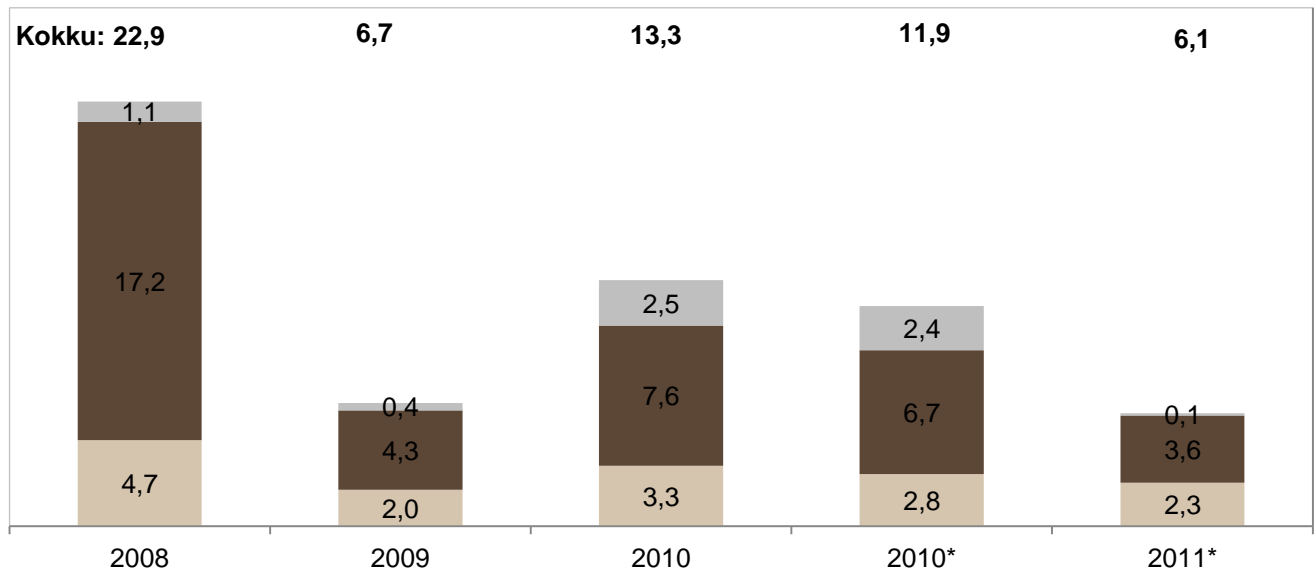
Allikas: SA

Allikas: SA

- muu põhivara, mln eurot
- arvutid ja arvutisüsteemid, seadmed, masinad, inventar, mln eurot
- ehitiste soetamine, ehitamine ja rekonstrueerimine, mln eurot

Allikas: SA

* lühiajastatistika põhjal

Liha- ja lihatuodete väliskaubandus

Liha- ja lihatoodete väliskaubandus

Lihatoodete väliskaubanduse mahud on sarnaselt 2010. aastale jätkanud kasvu. Kui ekspordi (rahalisel väljenduses) kasvumäär jääb aastatagusele veidi alla, siis liha ja lihatoodete import on kasvanud aasta varasemast kiiremas tempos. Kokkuvõtvalt eksporditi liha ja lihatooteid Eestist 2011. aastal 79,5 mln euro eest ning imporditi Eestisse 119,1 mln euro väärtuses, seega oli sissevedu 2011. aastal 1,5 korda suurem kui väljavedu. Võrreldes eelmise aasta sama perioodiga suurenes liha ja lihatoodete väliskaubanduse negatiivne saldo 7,4 mln euro võrra.

Lisaks lihale ja lihatoodetele viidi 2011. aastal Eestist välja 43,6 mln euro eest elusloomi, mis on 2010. aastaga võrreldes oluliselt, ca 56% võrra enam. Seejuures kasvas nii elusveiste kui ka elussigade väljavedu. Elusloomade import kogu lihasektori käibes ekspordiga võrdsest olulist rolli ei mängi – elusloomi veeti 2011. aastal sisse ca 1,5 mln euro eest (joonis 13, tabel 19-20).

Vaadeldes kogu lihasektori väliskaubandust (liha ja lihatooted ning elusloomad) koos, oli sektori väliskaubanduse bilanss 2011. aastal 5,1 mln euroga positiivsel poolel.

Põllumajandussaaduste koguekspordist moodustas liha ja lihatoodete eksport 7,8% (aasta varem 7,6%). Kogusisseveost andis liha ja lihatoodete import 9,6% (aasta varem 9,4%).

Eksport

Lihatoodete eksport Eestist kasvas 2011. aastal veerandi võrra, kasvanud on nii liha ja söödavate subproduktide kui ka valmistoodete ekspordikäive. Valdav osa liha väljaveost (93%) tehti EL-i liikmesriikidesse ning EL-i osakaal ekspordis on veidi kasvanud – väljavedu EL-i liikmesriikidesse on suurenenud 28% ehk ligi 16 mln euro võrra ning kolmandatesse riikidesse vähenenud 2,7% ehk ligi 0,2 mln euro võrra.

Peamine eksporditav lihaliik on sealiha, mis moodustas 2011. aastal veidi enam kui veerandi liha ja lihatoodete rahalisest koguekspordist. Sealihaga osatähtsus liha ja lihatoodete väljaveos on 2010. aastaga võrreldes veidi langenud. Olulistest eksporditavatest näitas 2011. aastal suurimat kasvumäära linnuliha väljavedu, seega on kasvanud ka linnuliha osakaal koguekspordis. Linnuliha ekspordihind on seejuures kasvanud 3% võrra. Eksporditud sea- ja veiseliha koguste kasvumäärad on olnud veidi madalamad (vastavalt +19% ja +17%). Veiseliha ekspordihind on aastatagusega võrreldes kasvanud 16%, sealihaga hind muutunud ei ole. Ligi kahekordseks on kasvanud koguekspordis üsna ebaolulist rolli mängiva lambaliha väljaveokogused; seejuures on lambaliha ekspordihind langenud ca 40% võrra.

Lihatoodete väljavedu on suurenenud eeskätt konservide väljaveo kasvu arvelt. Vorstitoodete väljavedu on kasvanud vähem ning seetõttu on nende osakaal lihatoodete koguekspordis langenud (tabel 20, joonis 15).

Import

Lihatoodete import Eestisse kasvas 2011. aastal sarnaselt ekspordile umbes neljandiku võrra. Et enamik liha ja lihatoodete sisseveost (99,3%) toimus EL-i riikidest, on EL-i puhul tegemist sarnase kasvumääraga. Kõigi peamiste lihaliikide impordikogused kasvasid, suurim kasv oli veiseliha puhul (32%). Väiksema osatähtsusega lihatoodetest võib olulist kasvu täheldada ka lambaliha ning muu liha ja subproduktide kogustes.

Valmistoodete impordikogus kasvas 9% võrra, seejuures tagas kasvu konservtoodete import, kuna vorstitoodete import veidi vähenes.

Kuigi sealihaga osakaal lihatoodete koguimpordis 2011. aastal pisut vähenes, moodustab sealihaga endiselt suurima osa liha ja lihatoodete impordist (42%). Veiseliha osatähtsus on kasvanud 13%-le ning linnuliha osakaal on veidi üle viiendiku.

2010. aastaga võrreldes on kasvanud kõigi lihasaaduste impordihinnad, v.a soolatud ja suitsutatud liha. Peamistest imporditavatest on oluliselt kasvanud veiseliha hind (ligi veerandi võrra, s.o 23%). Linnuliha impordihinnad kasvasid 15%, sealihaga hinnad 9% võrra (tabel 19, joonis 14).

Veiseliha kaubavahetus ja struktuur riigiti

Veiseliha puhul ületasid impordikogused 2011. aastal ekspordikoguseid ca 2,7 korda, aastatagusega võrreldes kasvas import ekspordiga võrreldes kiiremini, kasvumäärad olid vastavalt 17% ning 32%. Veiseliha impordis näitab kasvutrendi külmutatud liha osakaal, ekspordis oli kerges ülekaalus jahutatud liha.

Peamise sihtriigina veiseliha ekspordil püsib Holland (sinna veeti 40% veiselihast), kuigi Hollandi osatähtsus on aastatagusega võrreldes veidi vähenenud. Olulise sihtriigina püsib veiseliha ekspordis Soome (23%), Rootsi kui sihtriigi osatähtsus püsib 13% kandis. Veiseliha imporditi 2011. aastal Eestisse enim Lätist (35%), import Lätist on kasvanud. Import Taanist on oluliselt vähenenud (15%-le aastataguse 29% asemel), tõusnud on Poola ja Hollandi osatähtsus (tabel 21, joonis 16-17).

Sealiha kaubavahetus ja struktuur riigiti

Sarnaselt veiselihale oli ka sealiha puhul koguseline sissevedu 2011. aastal väljaveost ca 2,7 korda suurem. Ekspordi kasvumäär oli veidi kõrgem kui impordil, möödunud uuringuperioodiga võrreldes kasv vastavalt 19% ning 10%. Sealiha eksporditi sagedamini jahutatud kui külmutatud kujul, impordis oli kerges ülekaalus külmutatud sealiha.

Ligi pool (49%) eksporditud sealihakogustest suundus Lähti, 19% Soome ning 14% Leetu. Läti on sealiha väljaveo sihtriigina oma tähtsust kasvatanud. Seevastu on sealiha eksport Venemaale vähenenud, Venemaa on muutunud oluliseks sihtriigiks pigem elussigade väljaveol.

Peamisteks impordipartneriteks on sealiha puhul jätkuvalt Taani, Soome ja Saksamaa, 2011. aastal sisse veetud sealihakogusest pärines 2/3 just neist riikidest (tabel 22, joonis 18-19).

Linnuliha kaubavahetus ja struktuur riigiti

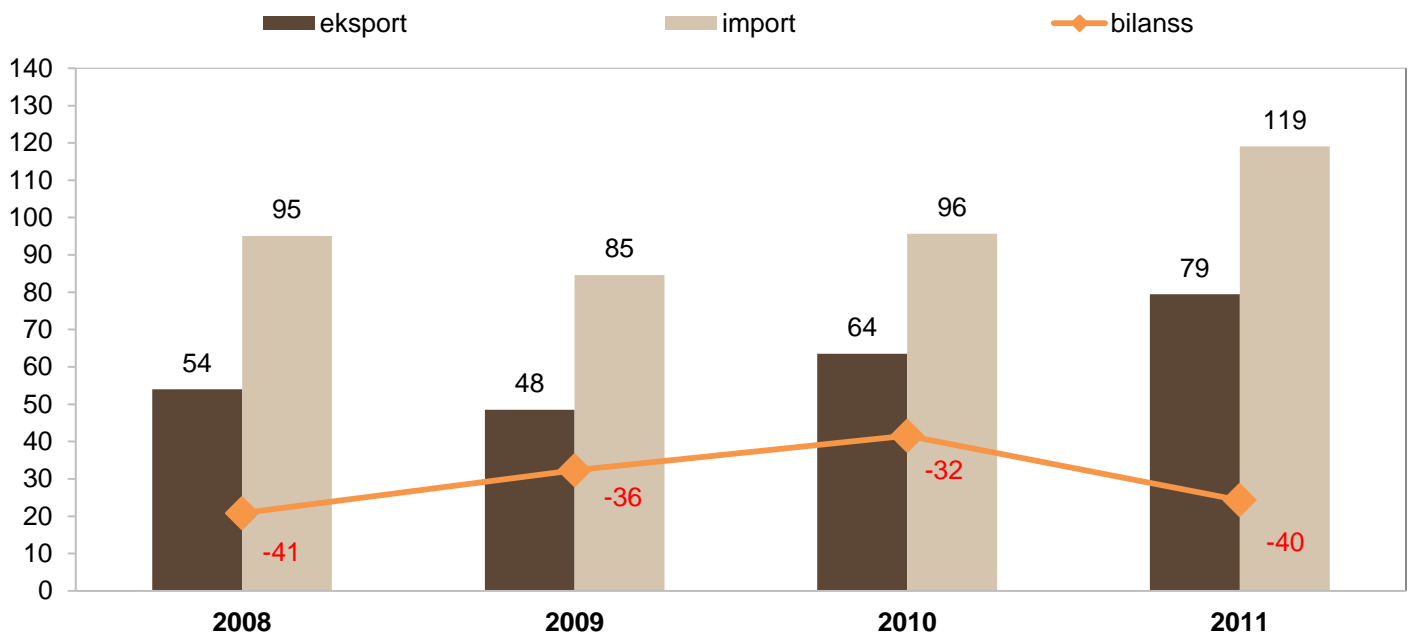
Enamiku linnuliha väliskaubandusest hõlmab kanaliha. Linnuliha puhul võis 2011. aastal täheldada ekspordi kiiret kasvu (65%), linnuliha import seevastu pisut vähenes (3% võrra). Selle tulemusena ületas vaadeldaval perioodil import ekspordi vaid ca 2,3-kordselt aastataguse ligi 4-kordse erinevuse asemel.

Peamiseks kaubanduspartneriks linnuliha väljaveol on Läti, kuhu 2011. aastal veeti ca pool (aasta varem koguni 2/3) üldkogusest. Teisteks olulisemateks sihtriikideks on linnuliha puhul veel Leedu, Soome ja Taani, kusjuures Taani on oluliseks ekspordipartneriks tõusnud just viimase aasta jooksul. Kaubanduspartnerite ring linnuliha sisseveol on üsna lai, suurim kogus linnuliha imporditi vaatlusalusel perioodil Soomest, Leedust, Taanist, Hollandist ja Lätist. Enamuses imporditakse odavamat linnuliha, mis läheb vorstitoodetesse. Suurem osa sissetoodavast linnulihast on külmutatud kondiga linnuliha tükid, koivad, rups jms (tabel 23, joonis 20-21).

Lihatoodete kaubavahetus ja struktuur riigiti

Vorstitoodete puhul olid eksporditud kogused traditsiooniliselt impordikogustest märgatavalt suuremad. Möödunud aasta I poolega võrreldes eksport veidi kasvas (6% võrra), import aga pisut vähenes (5% võrra). Vorstitoodete ekspordist enamiku moodustas väljavedu naaberriikidesse Lähti ja Leetu (kokku 90%), sisse toodi vorstitooteid enim Poolast, järgnevad taas Läti ja Leedu.

Konservitoodete puhul on viimasel paaril aastal koguseline eksport mõnevõrra impordi ületanud, ka 2011. aastal kasvas kiiremini väljavedu. Aastatagusega võrreldes on kasvumäärad vastavalt 28% ja 15%. Konservide peamiseks ekspordituruks on jätkuvalt Läti (Lähti liikus ligi 70% konservide ekspordikogusest). Peamised impordipartnerid on sarnaselt 2010. aastale olnud Leedu, Läti, Saksamaa ja Poola (joonis 24-27).

Allikas: PM

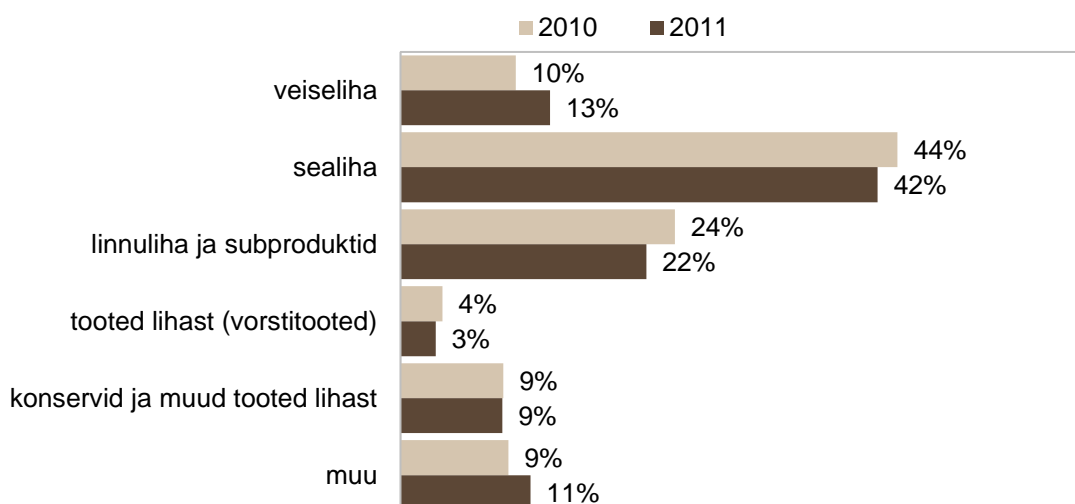
Liha- ja lihatoodete import 2010.-2011. aastal

Tabel 19

	2010			2011			muutus 2011 / 2010 ±%
	kogus (t)	summa (mln €)	hind (€/kg)	kogus (t)	summa (mln €)	hind (€/kg)	
LIHA JA SÖÖDAVAD SUBPRODUKTID	52339,3	78,8		55085,0	97,1		5,2
Veiseliha	3948,9	9,7	2,45	5194,7	15,6	3,01	31,5
sealiha	23645,8	41,7	1,76	25973,7	49,8	1,92	9,8
linnuliha ja subproduktid	20830,1	23,0	1,11	20191,3	25,7	1,27	-3,1
lambaliha	92,9	0,7	7,04	139,6	1,3	9,31	50,3
hobuseliha	35,5	0,1	2,65	13,0	0,1	3,94	-63,4
subproduktid*	2141,7	1,8	0,82	1855,8	1,7	0,91	-13,3
pekk, rasv	1392,1	0,8	0,60	1251,8	1,2	0,93	-10,1
muu liha ja subproduktid	70,1	0,3	4,17	148,0	0,7	4,81	111,1
soolatud, suitsutatud jm. liha	182,2	0,7	3,74	317,1	1,1	3,38	74,0
VALMISTOOTED LIHAST KOKKU	5137,1	12,2		5605,6	14,3		9,1
tooted lihast (vorstid)	1510,3	3,5	2,34	1439,4	3,7	2,57	-4,7
Konservid ja muud tooted lihast	3626,8	8,6	2,38	4166,2	10,7	2,56	14,9
HINNANGULINE		4,8			7,6		
KOKKU LIHA JA VALMISTOOTED		95,7			119,1		
Elusloomad		0,9			1,5		

Allikas: PM

* veise-, sea-, lamba- ja hobuse subproduktid

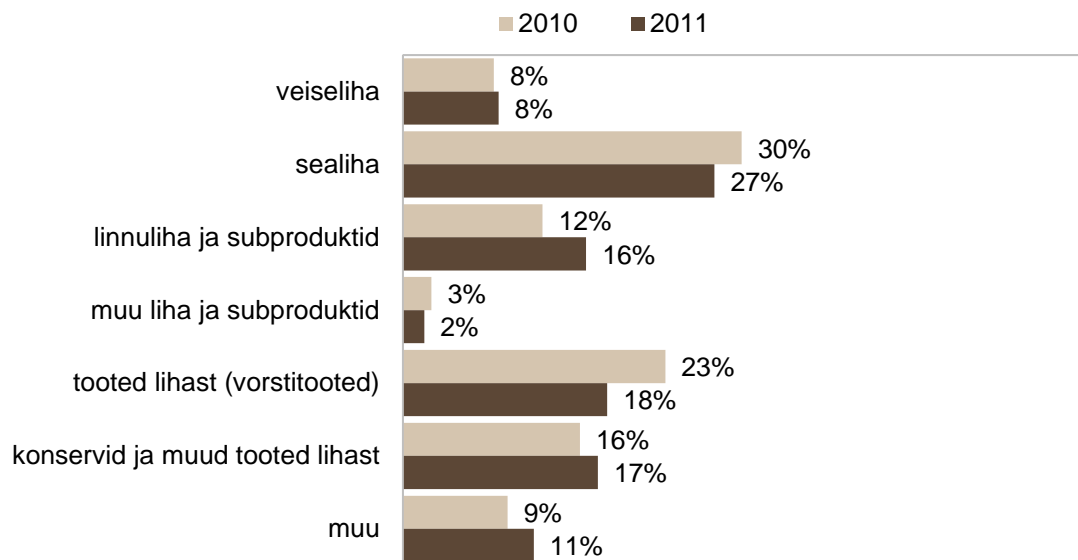

Allikas: PM

	2010			2011			muutus 2011 / 2010 ±%
	kogus (t)	summa	hind	kogus (t)	summa	hind	
LIHA JA SÖÖDAVAD SUBPRODUKTID	17058,1	34,8		22553,6	45,7		32,2
Veiseliha	1652,5	5,1	3,06	1931,3	6,9	3,56	16,9
sealiha	8195,9	18,8	2,30	9715,5	22,4	2,30	18,5
linnuliha ja subproduktid	5277,4	7,8	1,47	8706,1	13,2	1,51	65,0
lambaliha	65,9	0,5	7,37	123,2	0,6	4,52	86,9
hobuseliha	35,0	0,1	2,84	10,8	0,1	5,85	-69,1
subproduktid*	1540,9	0,8	0,52	1730,3	1,0	0,59	12,3
pekk, rasv	73,2	0,1	0,70	97,5	0,1	0,60	33,2
muu liha ja subproduktid	185,7	1,6	8,56	200,9	1,5	7,62	8,2
soolatud, suitsutatud jm. liha	31,6	0,1	2,41	38,0	0,1	2,41	20,3
VALMISTOOTED LIHAST KOKKU	14782,8	24,4		16653,8	28,7		12,7
tooted lihast (vorstitooted)	10129,9	14,6	1,44	10687,1	14,7	1,37	5,5
Konservid ja muud tooted lihast	4652,9	9,8	2,12	5966,7	14,0	2,35	28,2
HINNANGULINE		4,3			5,0		
KOKKU LIHA JA VALMISTOOTED		63,5			79,5		
Elusloomad		27,9			43,6		

Allikas: PM

* veise-, sea-, lamba- ja hobuse subproduktid

Allikas: PM

Veiseliha ekspordi ja impordi struktuur ning hinnad 2010.-2011. aastal

Tabel 21

	Eksport				Import			
	kogus (t)		hind (€/kg)		kogus (t)		hind (€/kg)	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011
VEISELIHA kokku	1652,5	1931,3	3,06	3,56	3948,9	5194,7	2,45	3,01
jahutatud	911,8	1047,3	2,78	3,43	1790,3	2242,7	2,26	2,88
külmutatud	740,7	884,0	3,40	3,71	2158,6	2952,0	2,61	3,10

Allikas: PM

Sealiha ekspordi ja impordi struktuur ning hinnad 2010.-2011. aastal

Tabel 22

	Eksport				Import			
	kogus (t)		hind (€/kg)		kogus (t)		hind (€/kg)	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011
SEALIHA kokku	8195,9	9715,5	2,30	2,30	23645,8	25973,7	1,76	1,92
sealiha jahutatud	5652,1	6382,8	2,24	2,28	11481,5	12315,4	1,87	1,96
sealiha külmutatud	2543,8	3332,7	2,43	2,35	12164,3	13658,3	1,67	1,88

Allikas: PM

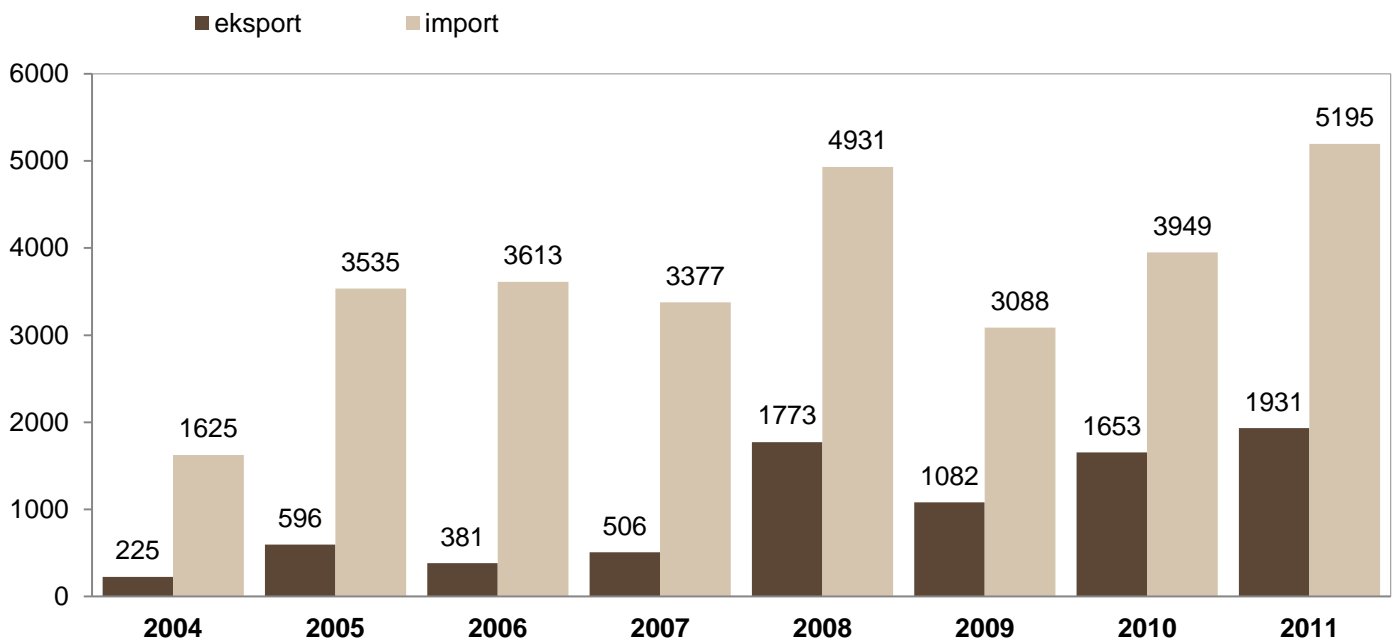
Linnuliha ekspordi ja impordi struktuur ning hinnad 2010.-2011. aastal

Tabel 23

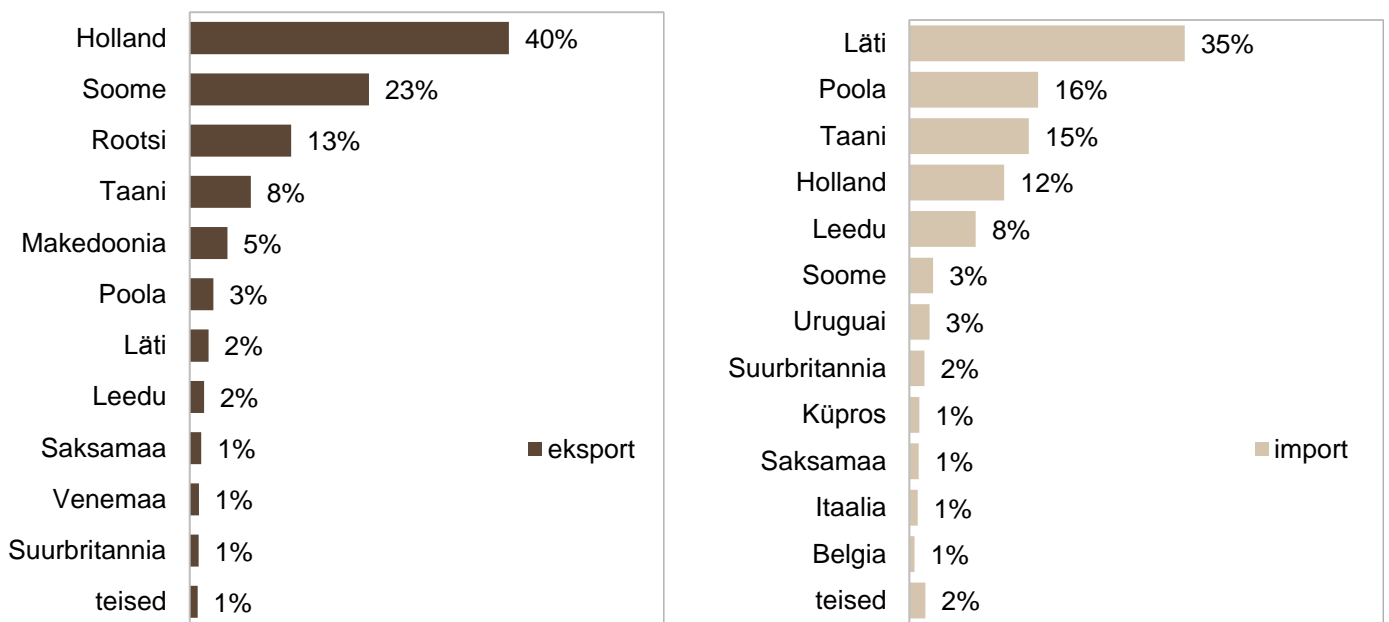
	Eksport				Import			
	kogus (t)		hind (€/kg)		kogus (t)		hind (€/kg)	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011
LINNULIHA kokku	5277,4	8706,1	1,47	1,51	20830,1	20191,3	1,11	1,27
kana- ja kukeliha	5118,6	8242,4	1,46	1,47	19153,4	18163,8	1,03	1,15
kalkuniliha	155,1	454,3	1,80	2,22	1473,7	1815,2	1,76	2,09
pardi- ja haneliha	3,7	9,4	5,49	4,80	203,0	212,3	3,59	4,72

Allikas: PM

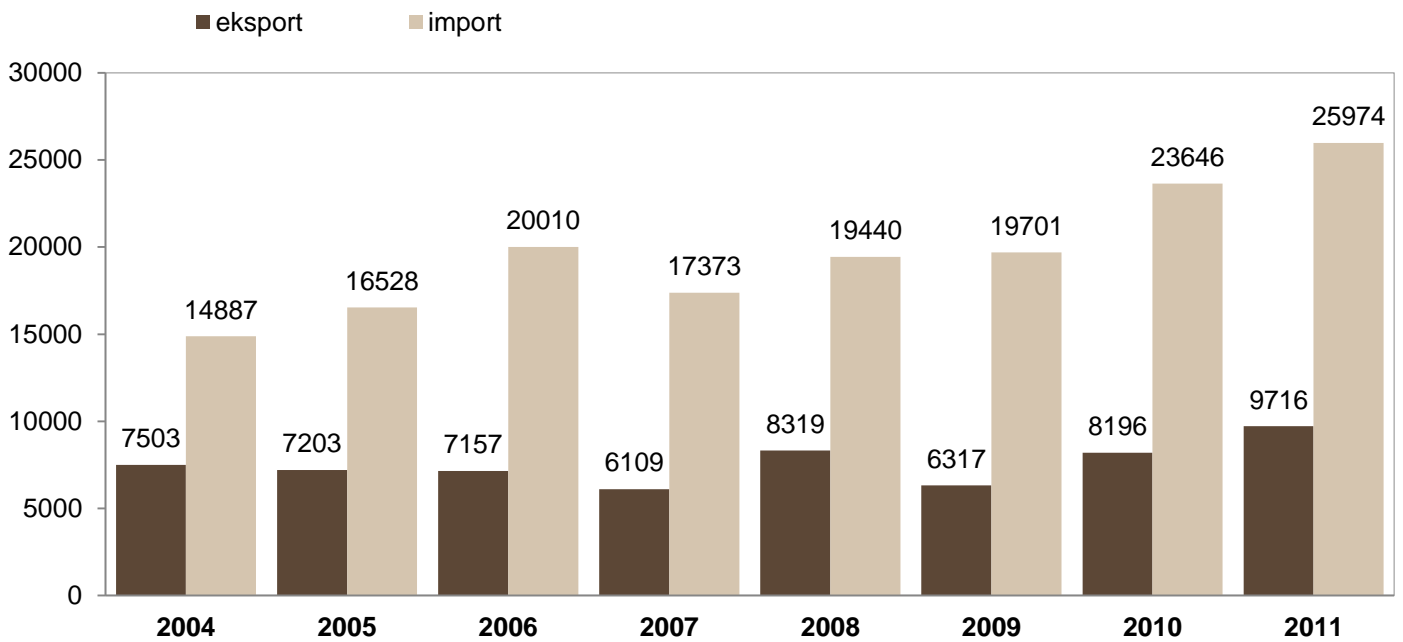

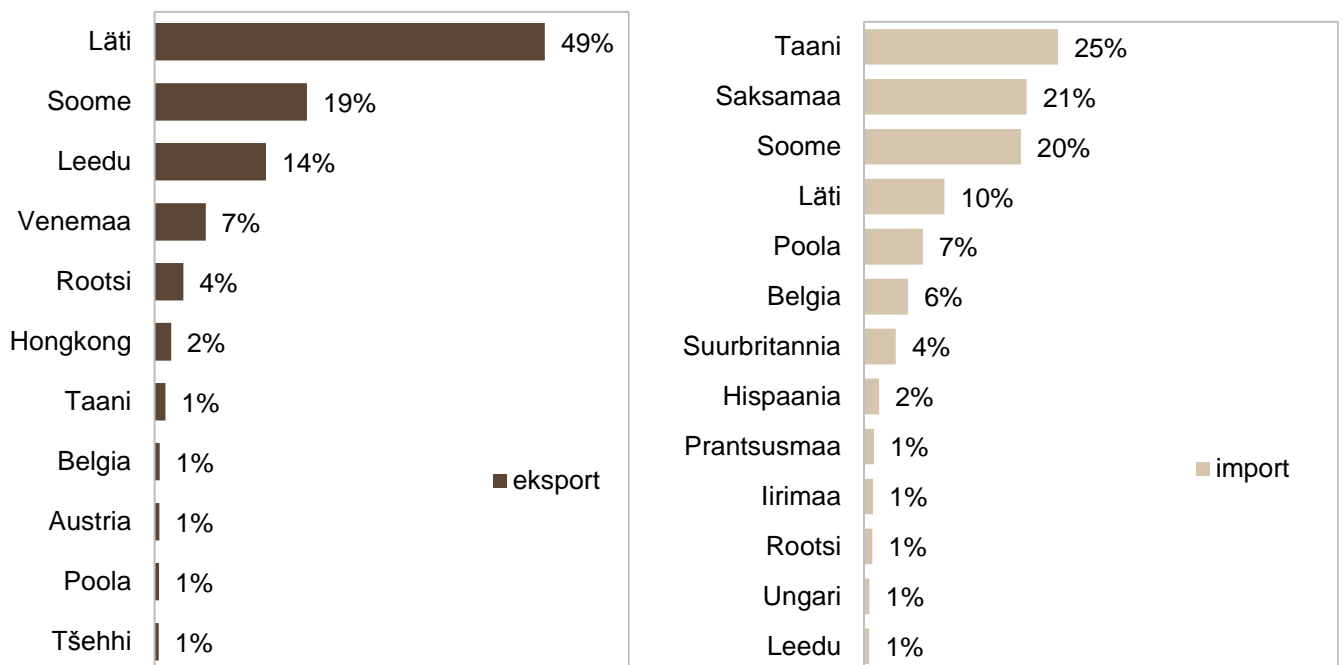
Allikas: PM

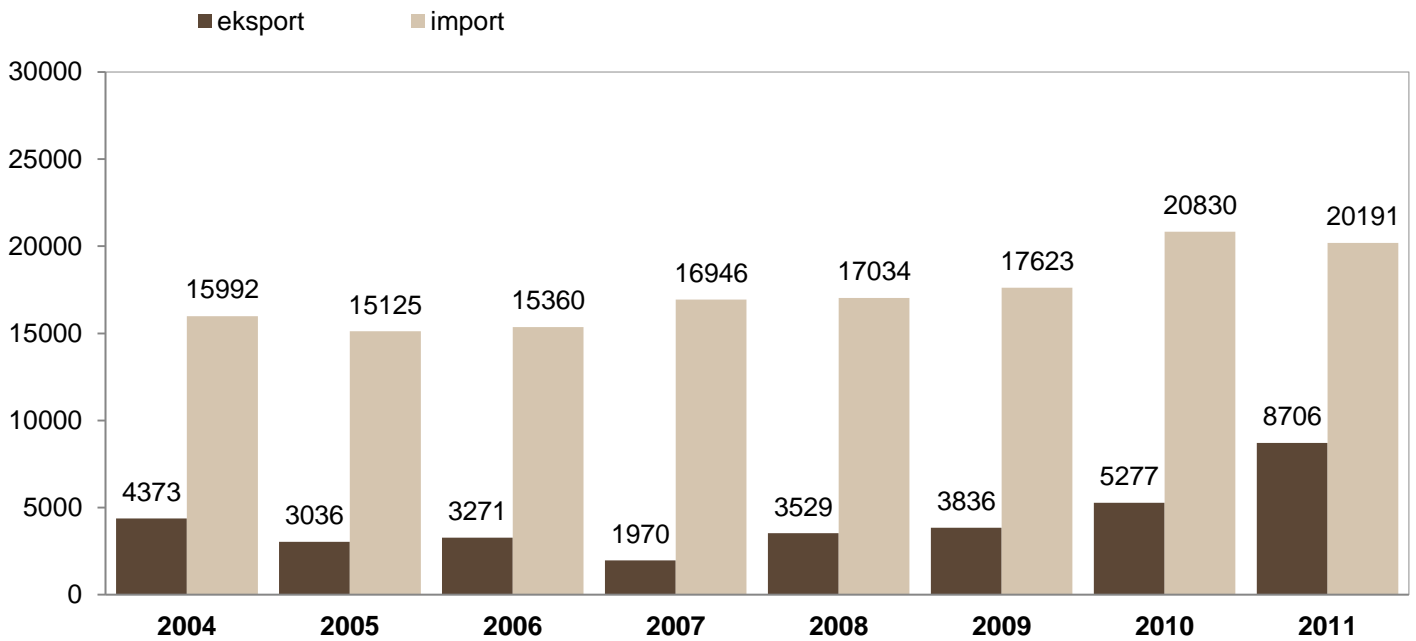
Allikas: PM

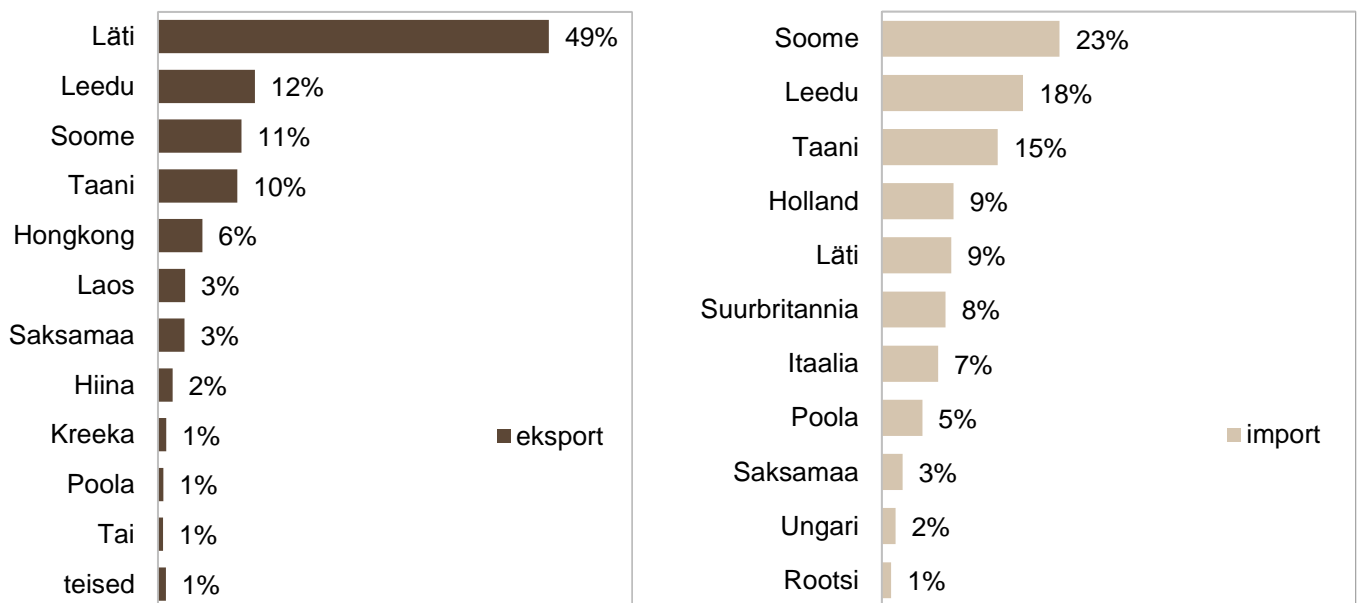
Allikas: PM

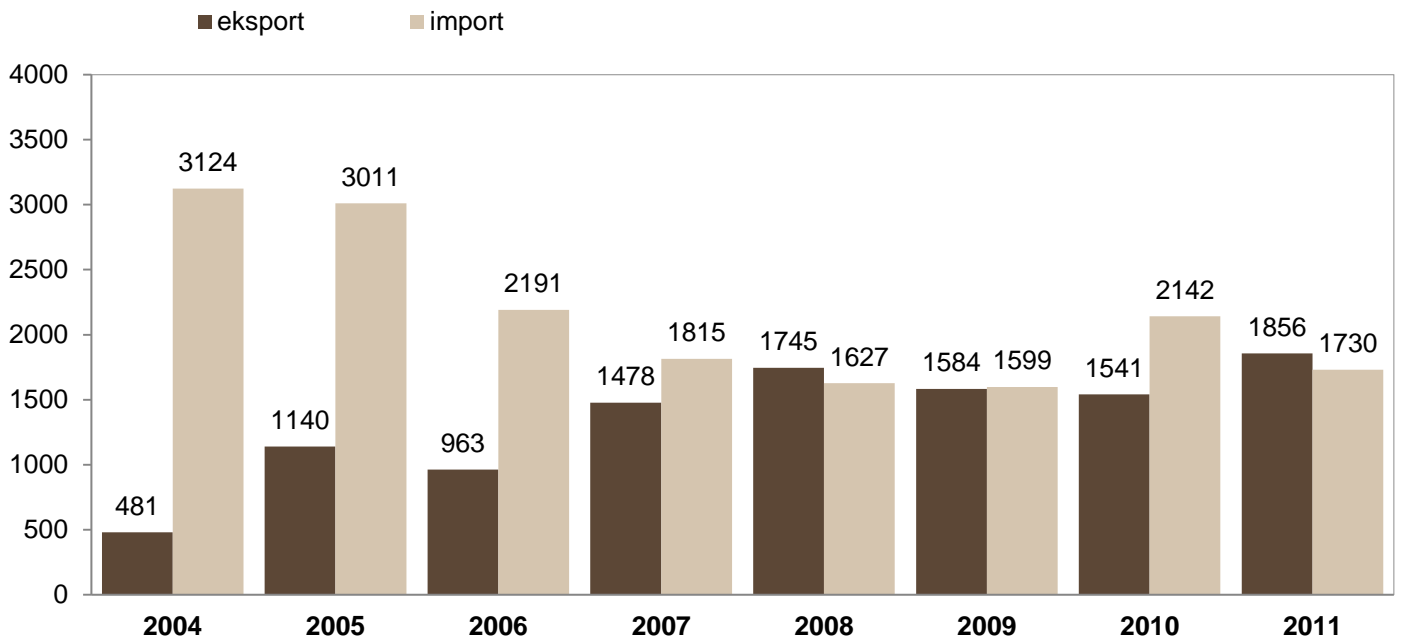
Allikas: PM

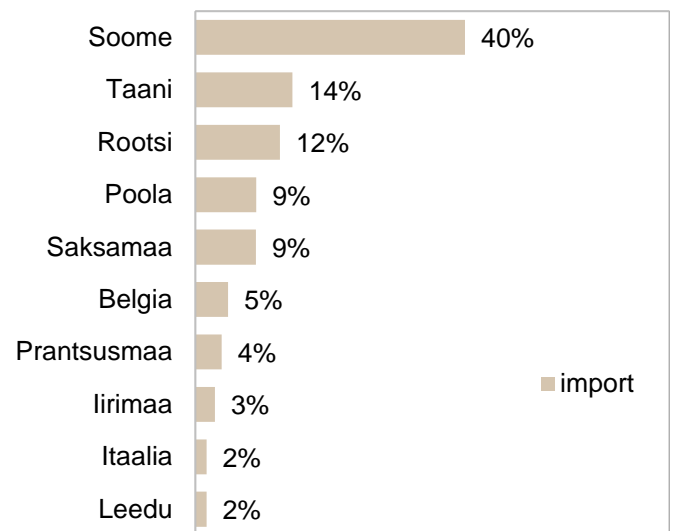
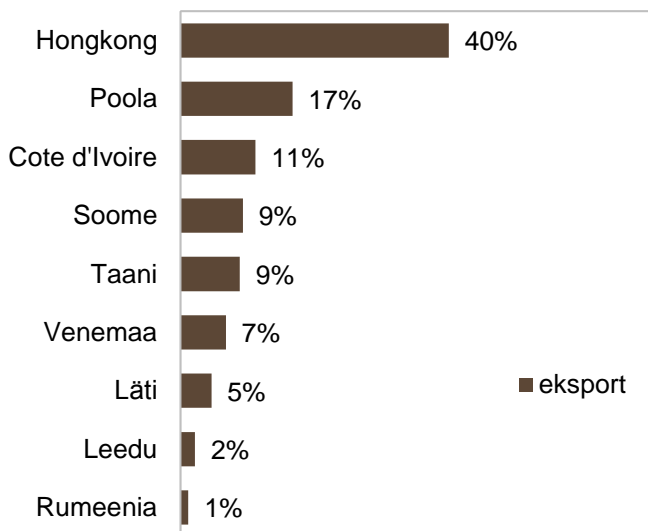
Allikas: PM

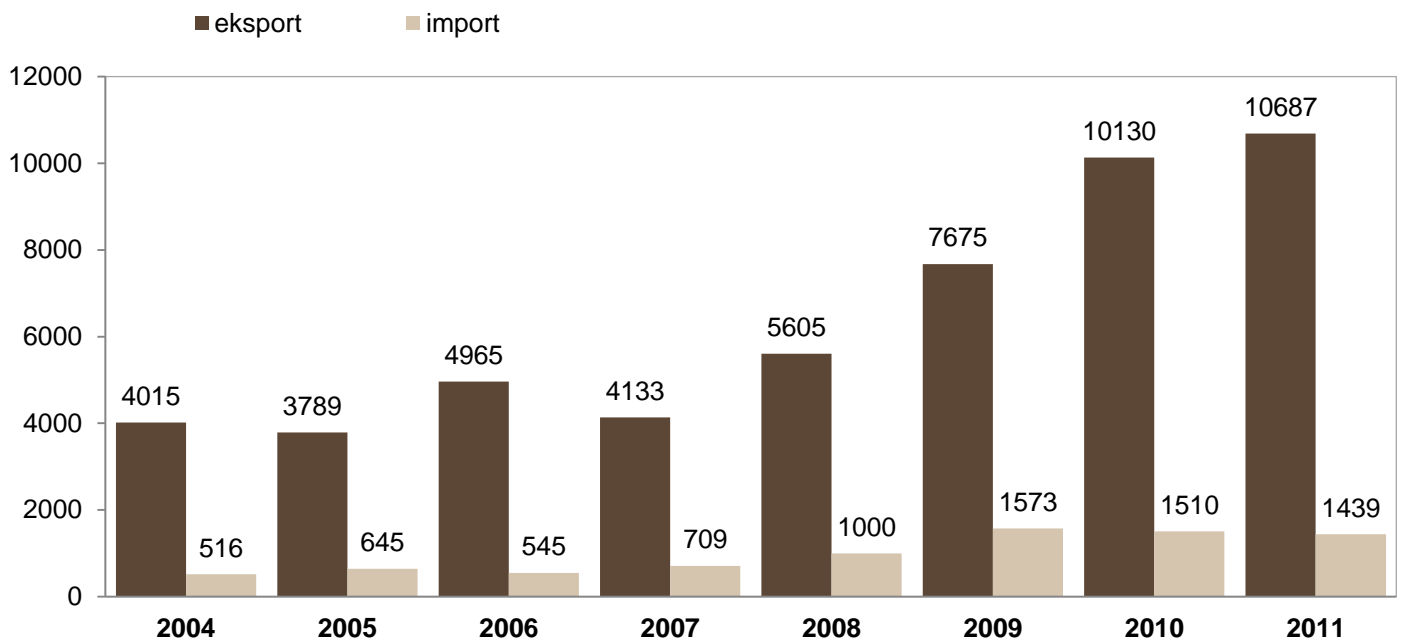
Allikas: PM

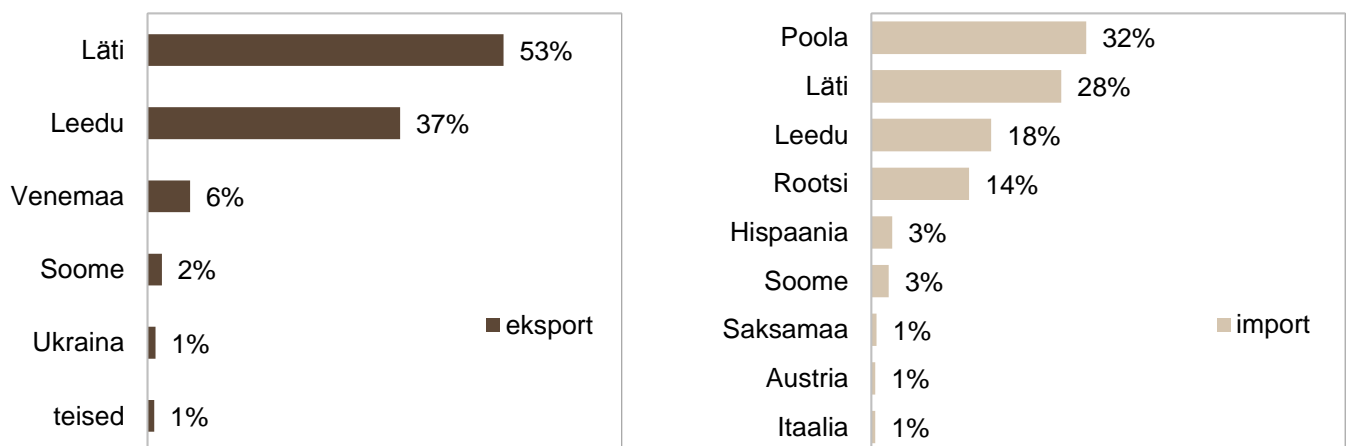
Allikas: PM

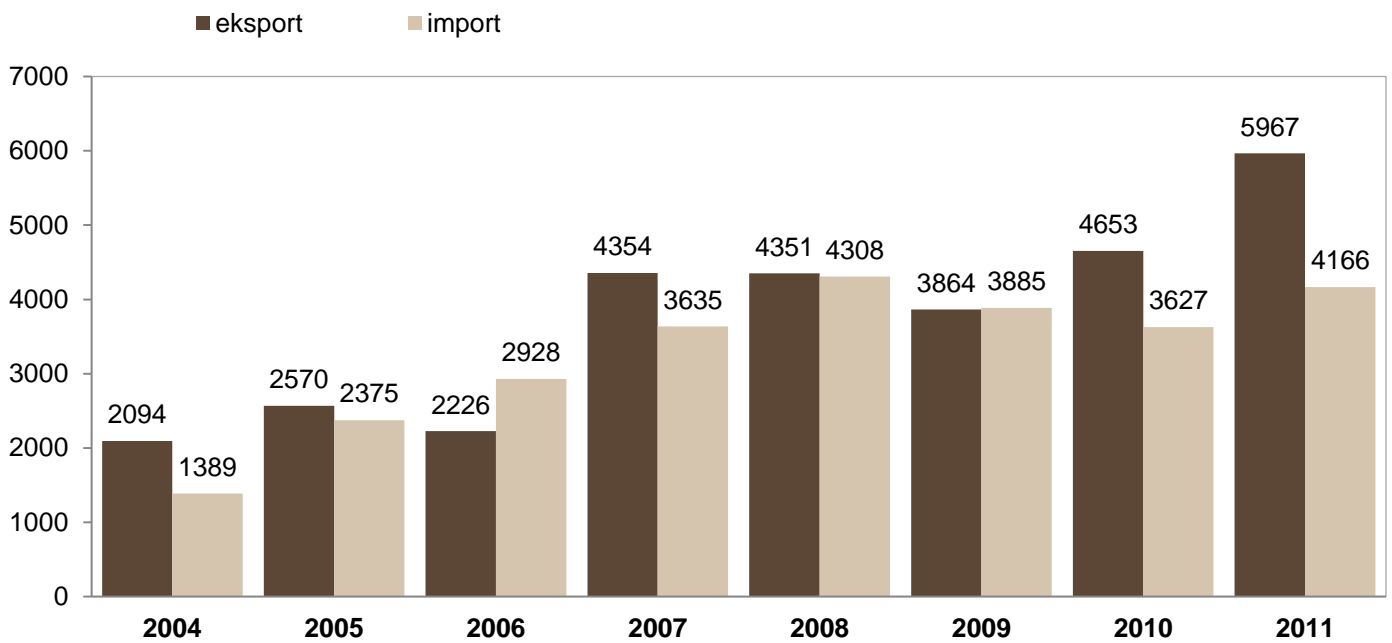
Allikas: PM

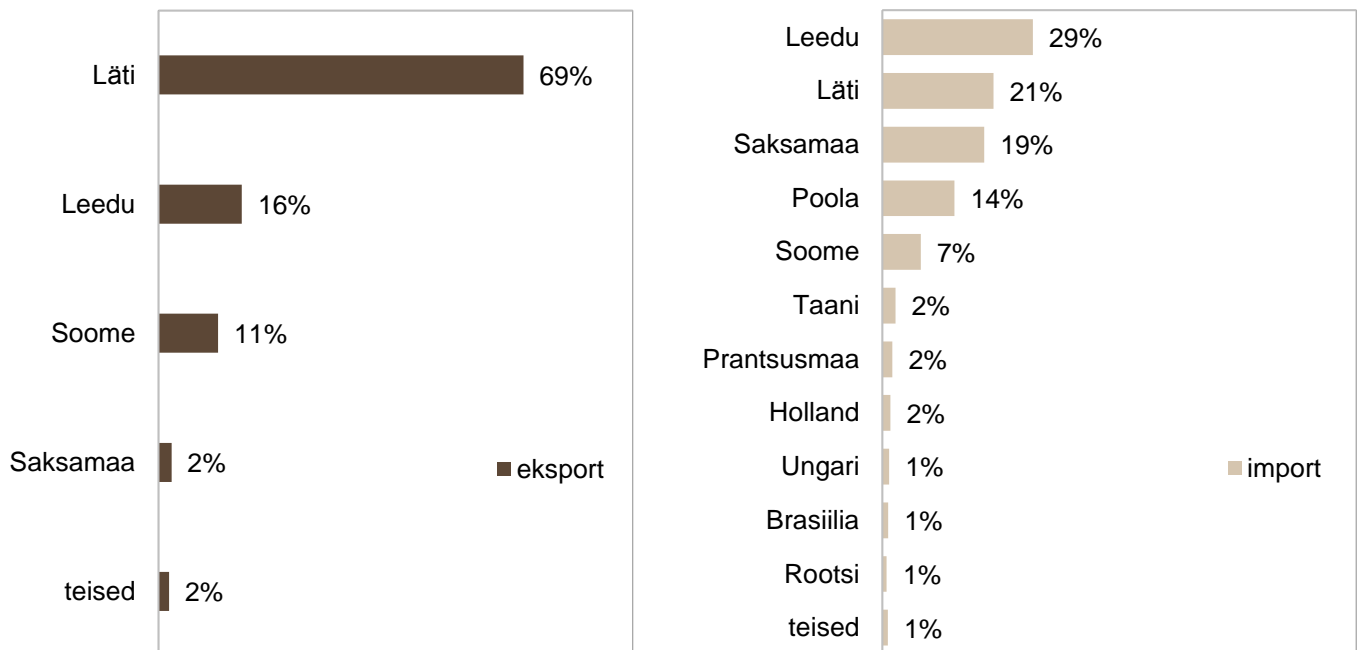
Allikas: PM

Allikas: PM

Allikas: PM

Allikas: PM

TNS

Liha hinnad

Liha hinnad

Liha hinnad on 2011. aastal nii Eestis kui ka Euroopa Liidus liikunud valdavalt tõusujoones, hindade kasv iseloomustab nii kokkuostu- kui ka jaehindu.

Kokkuostuhinnad

Sealiha

Kui 2009. ja 2010. aastal võis sealiha kokkuostuhindades nii Euroopa Liidus kui ka Eestis näha teatavat sesoonsust (tõusu II–III kvartalis ning langust IV), siis 2011. aastal jäi II–III kvartali hinnatase püsima ka aasta lõpus ning ka 2012. aasta algul ei ole järgnenud tavapärasest hinnalangust, vaid on jätkunud tõus. Euroopa Liidus on sealiha kokkuostuhind tõusnud aasta keskmisena seega viimaste aastate kõrgeimale, 2008. aasta tasemele (kasv 9,4%). Eestis olnud kokkuostuhindade kasv olnud üsna Euroopa Liidu keskmisele lähedane (9,8%). Lähiriikidest on hinnatase enim tõusnud Lätis (13,2%) (tabel 24, joonis 28-29).

Eestis on kaalutud keskmised sealiha kokkuostuhinnad aasta varasemaga võrreldes kasvanud kõigis lihaklassides (vahemikus 6,8–10,8%), langenud on vaid emiste kokkuostuhind (tabel 25).

Detsembris 2011 oli kõrgeima sigade kokkuostuhinnaga EL-is tegemist Kreekas, Maltal ja Itaalias, madalaim oli kokkuostuhind Iirimaa, Hollandis, Taanis. Detsembriga 2010 võrreldes oli kõikjal tegemist hinnatõusuga, protsentuaalselt enim oli hinnatase kasvanud Itaalias, Poolas ja Tšehhis (joonis 30).

Veiseliha

Pärast 2009.–2010. aasta madalseisu on veiseliha kokkuostuhinnad Euroopa Liidus 2011. a jooksul näidanud pidevat kasvutrendi ning see on kergitanud aasta keskmised hinnad viimaste aastate kõrgeimale tasemele. Kui Euroopa Liidu keskmine lehmade (O3) kokkuostuhindade tõus oli 16%, siis näiteks meie lähiriikides Lätis-Leedus on aasta keskmine hinnatase kasvanud koguni 22–23%. Eestis on lehmade kokkuostuhinnad kasvanud Euroopa Liidu keskmisest veidi tagasihoidlikumalt (12%) (joonis 32-33, tabel 26).

Eestis on kaalutud keskmised veiseliha kokkuostuhinnad aasta varasemaga võrreldes kasvanud kõigis lihaklassides üsna sarnasel määral (vahemikus 7,1–11,6%) (tabel 27).

2011. a detsembrikuiseid kokkuostuhindu aasta varasemaga võrreldes on aga Eesti lehmade (O3) kokkuostuhinnad hinna kasvu poolest esirinnas (kasv 29,6%). A-kategooria veiste (alla 2-aastased pullid, lihakus-rasvasusklass R3) puhul oli nii EL-i keskmine hinnatõus kui ka kokkuostuhindade kasv Eestis mõnevõrra tagasihoidlikum.

Üldine kokkuostuhindade tase püsis aga Eestis 2011. detsembris nii D-kategooria kui ka A-kategooria veiste puhul Euroopa Liidus ühena madalamatest (kuigi mitte enam kõige madalam nagu aasta tagasi). A-kategooria veiste puhul püsisid kokkuostuhinnad kõrgeimad Kreekas ja Itaalias; D-kategooria puhul torkab silma Suurbritannia tõusmine aasta eest hinnatabeli tipus olnud Luksemburgi, Prantsusmaa ja Iirimaa kõrvale (joonis 34-35).

Lambaliha

Detsembris 2011 võrrelduna detsembriga 2010 on kasvanud ka lambaliha kokkuostuhinnad (Euroopa Liidu keskmine kasvumäär 13,6%), kasv on täheldatav kõigis andmeid esitanud riikides, suurima hinnatõusuga torkab silma Hispaania. Eestis kasvasid lambaliha kokkuostuhinnad aasta keskmisena 22% (joonis 37-38).

Broileriliha

Broileriliha kokkuostuhind EL-i keskmisena kasvas 2011. aasta detsembris aasta varasemaga võrreldes 5,7%, suurim hinnatõus oli Taanis (joonis 39-40).

Jaehinnad

Liha ja lihatoodete 2011. a jaehindu iseloomustab üldiselt tõusutrend aasta esimesel poolel ning teatav tagasilangus aasta lõpukuudel.

Sealiha jaehinnad kasvasid 2011. a I poolel pidevalt, aasta teisel poolel aga kasv peatus ning kondiga sealiha jaehind aasta viimastel kuudel taas veidi langes. Aasta keskmisena tõusis sealiha hind kauplustes 2010. aastaga võrreldes 5,5% võrra. Turgudel leidis seakarbonaadi järsem hinnatõus aset viimases kvartalis, kogu aasta keskmisena kasvasid hinnad turul 2,8%.

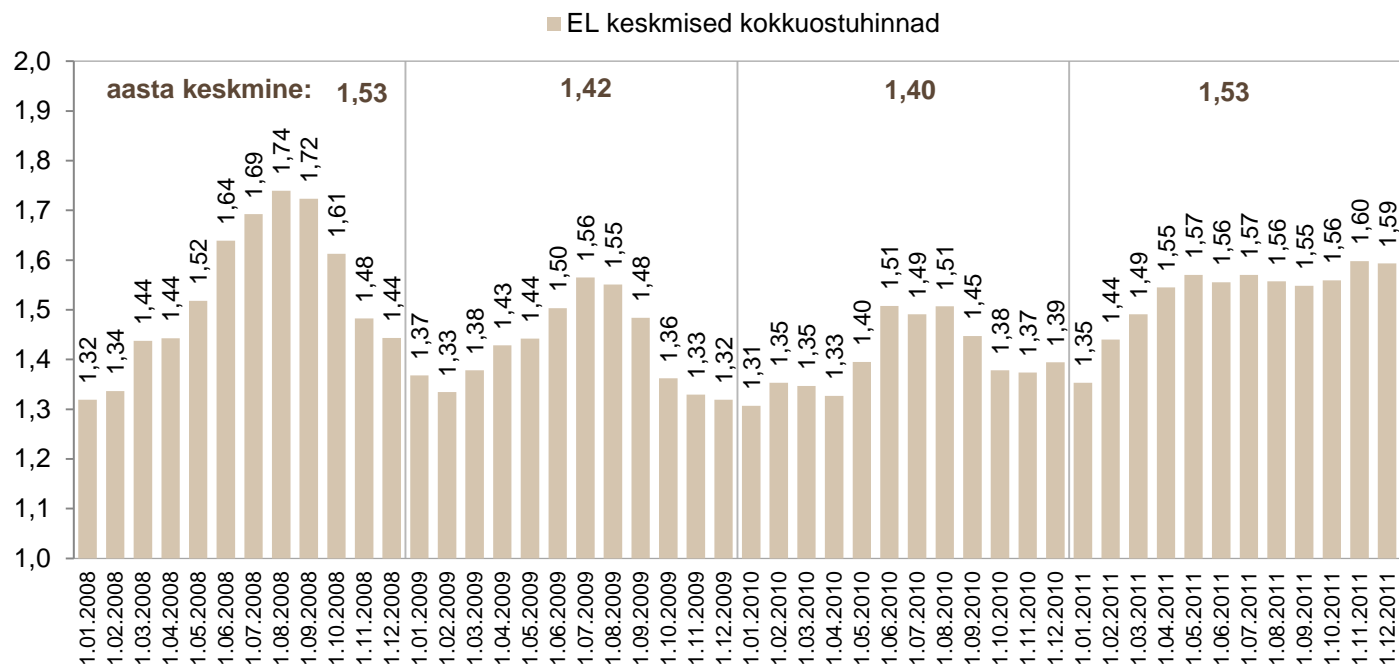
Veiseliha puhul kasvasid kondita liha jaehinnad kauplustes 2011. aasta esimese kolme kvartali jooksul pidevalt. Viimases kvartalis leidis aset taas hinnalangus. Kondita veiseliha hind kauplustes oli kõikuvama iseloomuga, aastases võrdluses kallines veiseliha kauplustes 1,3% võrra. Turge iseloomustas aasta jooksul üsna ühtlaselt kasvav veiseliha hinnatase, aastases võrdluses kasvas hind 8,6%.

Lambaliha jaehinnad kasvasid 2011. a esimesel poolel vägagi kiires tempos, kuid alates sügisest hakkas hind taas tasapisi langema. 2010. aasta keskmise hinnaga võrreldes kasvasid lambaliha jaehinnad kauplustes 7,4%.

Ka **broileri hinnad** saavutasid Eesti kauplustes ja turgudel tipptaseme mais–juunis, aasta teisel poolel oli tegemist aeglase langusega ning 2011. aasta keskmisi hindu aasta varasema perioodiga võrreldes saab kauplustes täheldada 4,9% hinnatõusu, turgudel aga 3,7% hinnalangust.

Erinevate lihatoodete (viinerid, keeduvorst, hakkliha, suitsukarbonaad) hinnad liikusid 2011. a esimesel poolel samuti kasvu suunas (kasv vahemikus 3–7%), erandiks olid vaid lahtised viinerid, millede hind oli juunis jaanuariga võrreldes 1% võrra soodsam.

Lihatoodete hinnavõrdlus **Euroopa pealinnades** detsembris 2011 näitab, et värske veisevälisfilee hinnatase püsis kõrgeimana Berliinis, soodsaimana Läti ja Leedu pealinnades. Sealiha hinnatase oli kõrgeim Londonis ning Põhjamaade pealinnades, tänu soodushinnale sai seakaelakarbonaadi soodsaimalt kätte Varssavist ja Tallinnast. Värske broileri hinnatase oli detsembris 2011 kõrgeim Amsterdams, madalaim Varssavis.

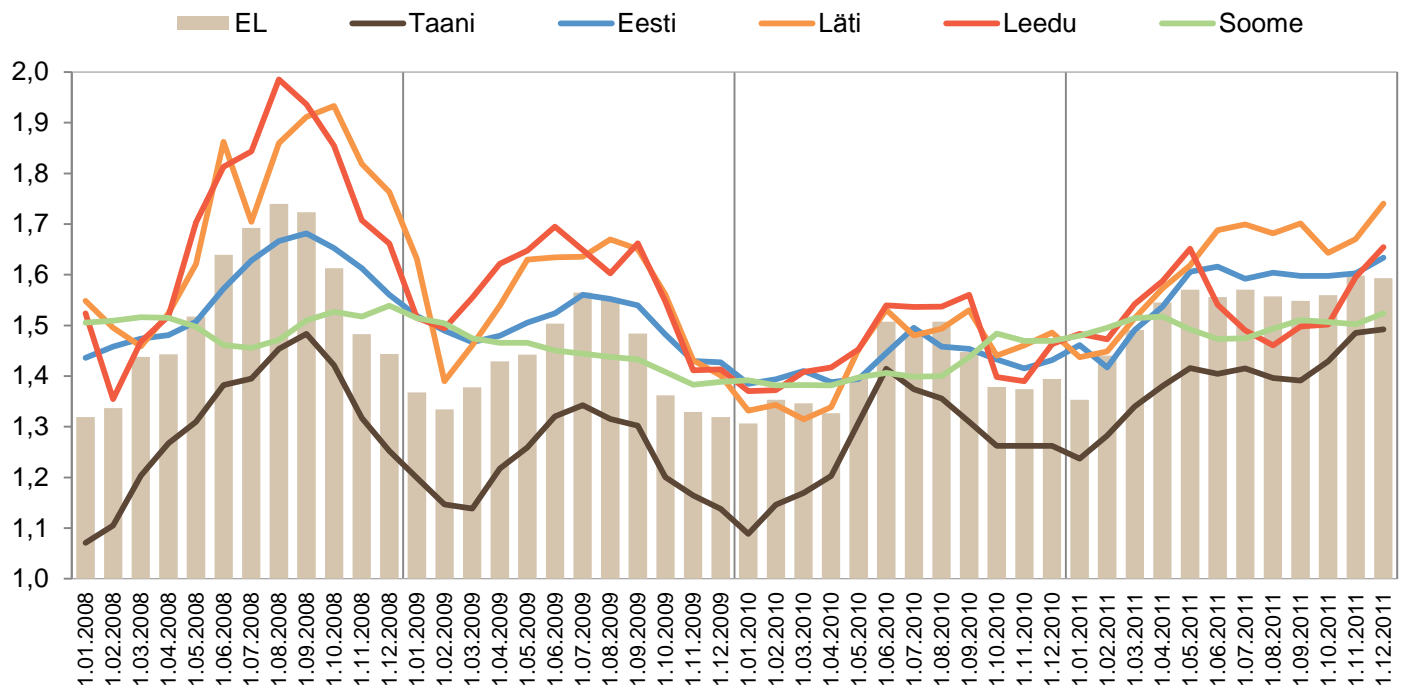
Allikas: Euroopa Komisjon

Sigade (E-klass) kokkuostuhinnad EL-is ja Eestis
 €/kg, tapakaalus, käibemaksuta

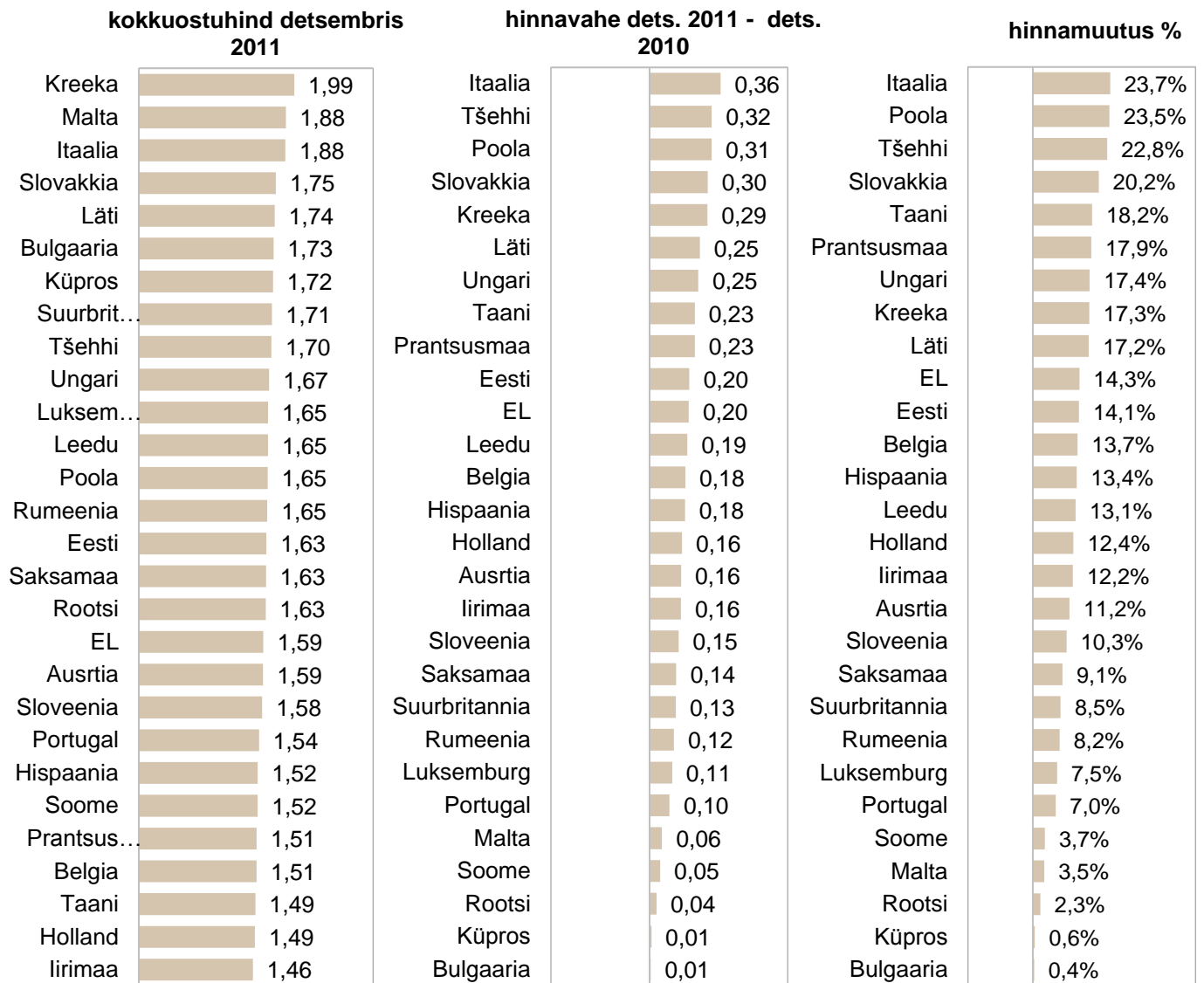
Tabel 24

	2008	2009	2010	2011	2012	muutus 2011 / 2010 %
					I kv	
EL keskmine	1,53	1,42	1,40	1,53	1,57	9,4
Taani	1,31	1,23	1,27	1,39	1,41	9,4
Soome	1,50	1,45	1,42	1,50	1,56	5,5
Läti	1,71	1,55	1,43	1,62	1,72	13,1
Leedu	1,70	1,57	1,46	1,54	1,63	5,5
Rootsi	1,52	1,38	1,46	1,48	1,54	1,6
Eesti	1,55	1,49	1,42	1,56	1,62	9,8

Allikas: Euroopa Komisjon, EKI, TNS Emor

Allikas: Euroopa Komisjon

Allikas: Euroopa Komisjon

Sigade kuu keskmised kaalutud kokkuostuhinnad Eestis 2011.aastal
 €/kg, tapakaalus, käibemaksuta

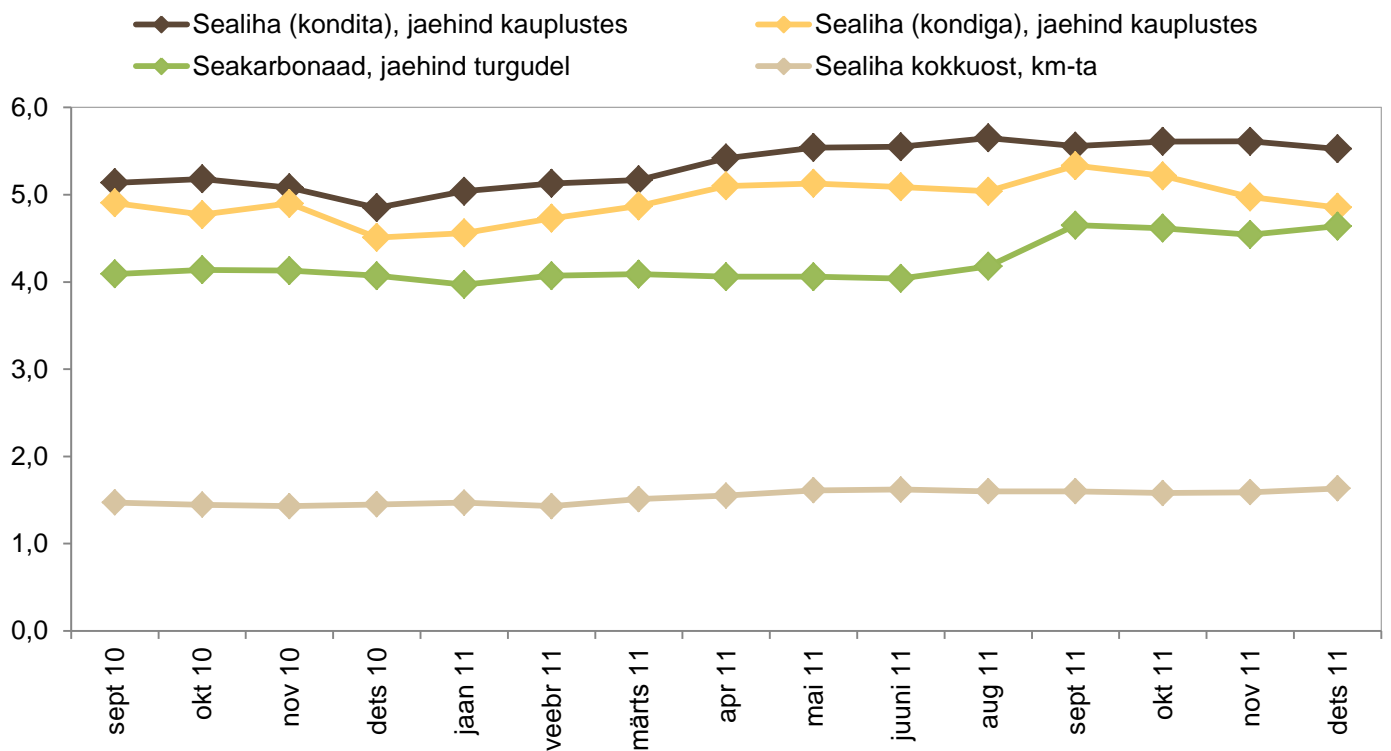
Tabel 25

	keskm. 2010	jaan 11	veebr 11	märts 11	apr 11	mai 11	juuni 11	juuli 11	aug 11	sept 11	okt 11	nov 11	dets 11	keskm. 2011	2010/2011 muutus, %
Sealiha KOKKU	1,44	1,47	1,43	1,51	1,55	1,61	1,62	1,59	1,60	1,60	1,58	1,59	1,63	1,56	8,7
Sead SEUROP	1,45	1,49	1,45	1,53	1,57	1,63	1,64	1,62	1,63	1,62	1,60	1,60	1,64	1,58	9,3
S	1,49	1,52	1,48	1,56	1,60	1,65	1,66	1,64	1,65	1,64	1,63	1,64	1,69	1,61	8,3
E	1,42	1,46	1,42	1,49	1,54	1,61	1,62	1,59	1,60	1,60	1,58	1,58	1,62	1,56	9,8
U	1,33	1,36	1,31	1,39	1,44	1,50	1,53	1,49	1,49	1,49	1,45	1,47	1,52	1,45	9,3
R	1,26	1,26	1,16	1,25	1,36	1,53	1,54	1,41	1,32	1,38	1,21	1,33	1,40	1,35	6,8
O	1,12	1,16	1,28	0,91	1,23	1,23	-	1,52	-	1,35	-	-	-	1,24	10,8
P	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Emised	0,91	0,91	0,87	0,86	0,86	0,87	0,86	0,85	0,90	0,91	0,92	0,94	0,94	0,89	-2,1

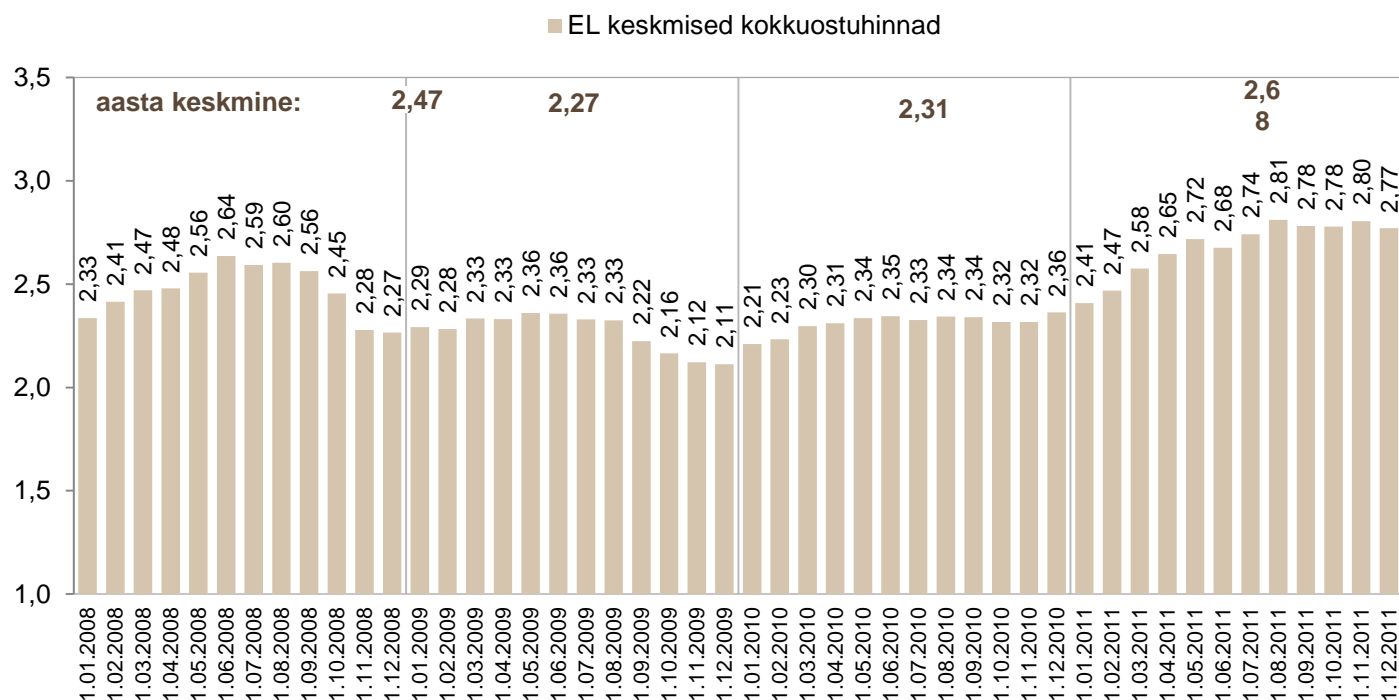
Allikas: EKI, TNS Emor

Sealiha hinnad Eestis kuude lõikes september 2010 - detsember 2011
 €/kg

Joonis 31

Allikas: EKI, TNS

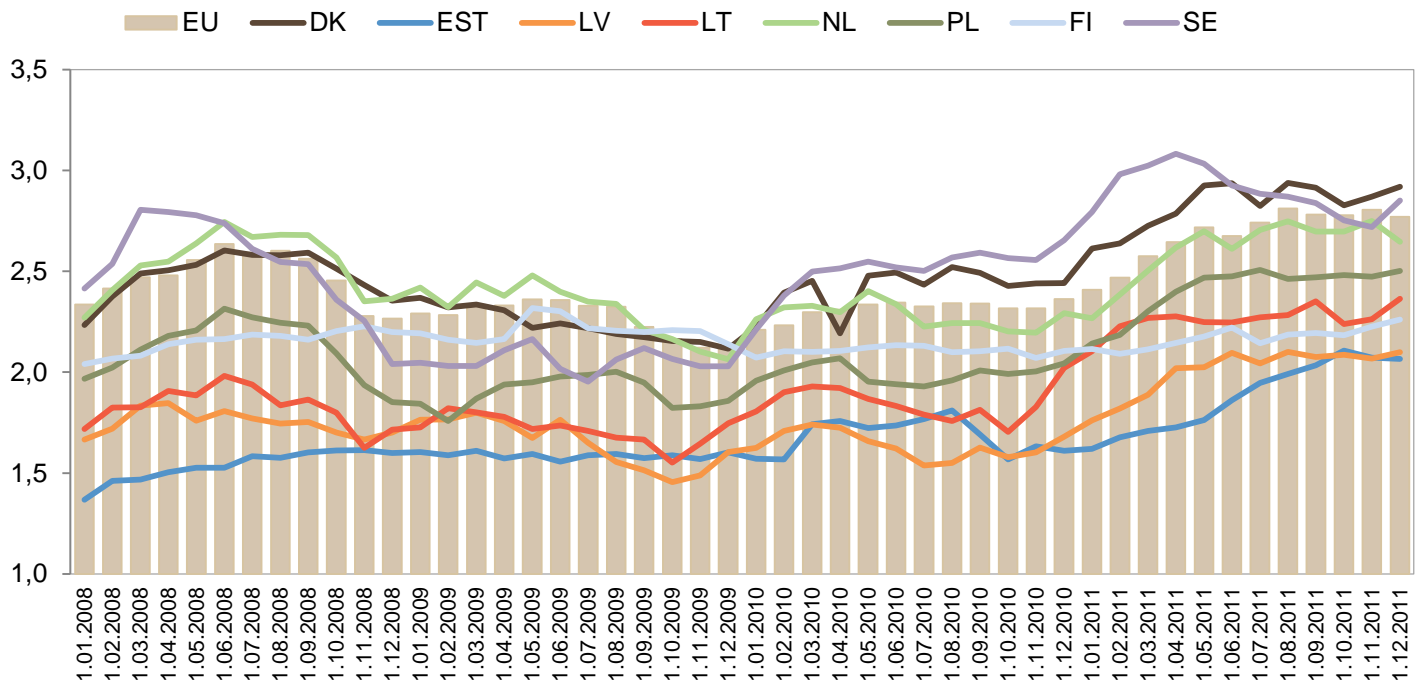
Allikas: Euroopa Komisjon

Veiste (D-03) kokkuostuhinnad EL-is ja Eestis
€/kg, tapakaalus, käibemaksuta

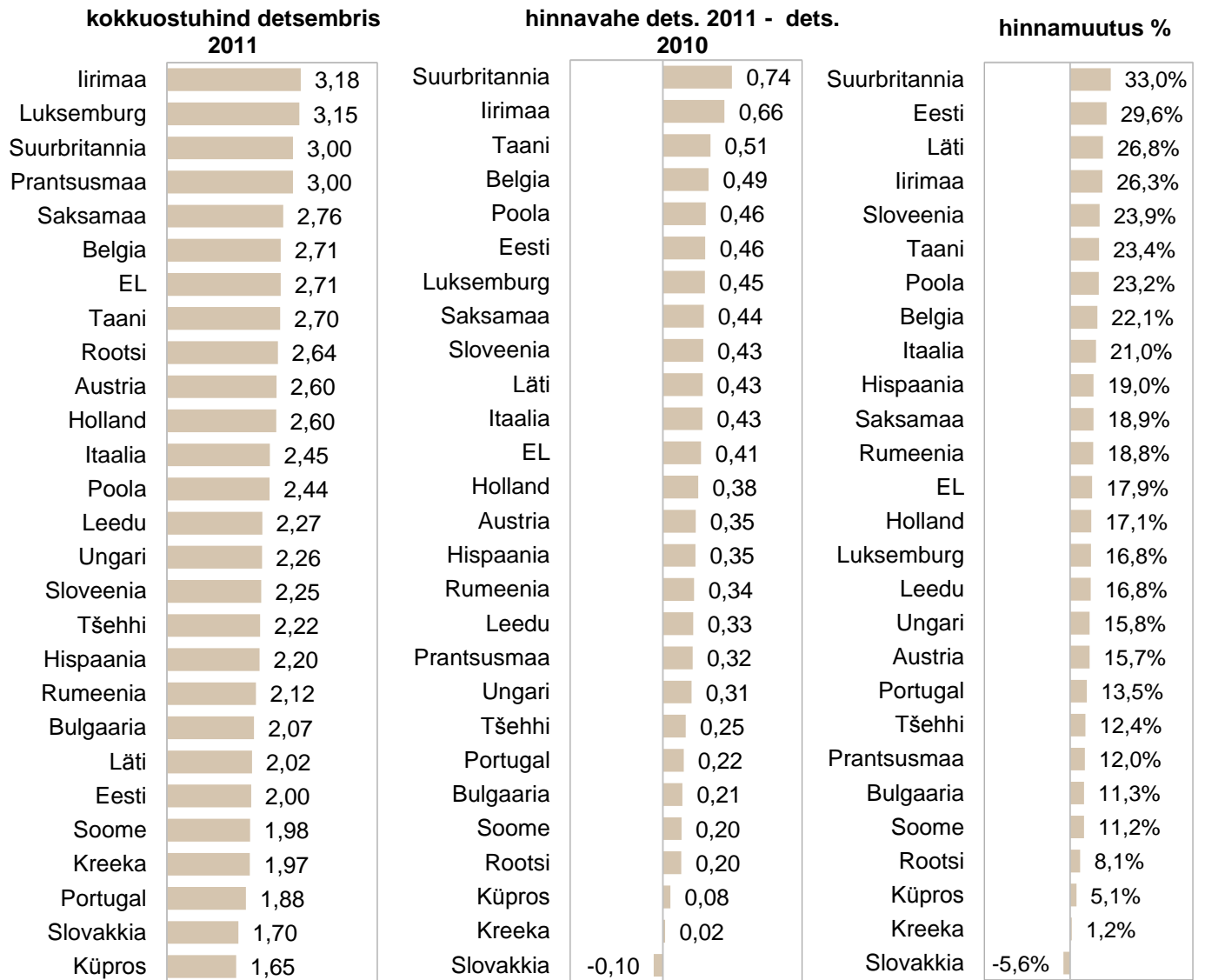
Tabel 26

	2008	2009	2010	2011	2012	muutus 2011 / 2010 %
					I kv	
EL	2,47	2,27	2,31	2,68	2,96	16,0
Taani	2,48	2,23	2,42	2,83	3,25	17,0
Eesti	1,54	1,59	1,68	1,88	2,18	11,9
Läti	1,75	1,65	1,64	2,01	2,32	22,5
Leedu	1,83	1,71	1,85	2,26	2,52	22,4
Holland	2,54	2,31	2,28	2,61	2,87	14,5
Poola	2,12	1,90	1,99	2,41	2,79	20,7
Soome	2,15	2,21	2,11	2,17	2,31	3,1
Rootsi	2,53	2,05	2,51	2,90	3,32	15,4

Allikas: Euroopa Komisjon, EKI, TNS Emor

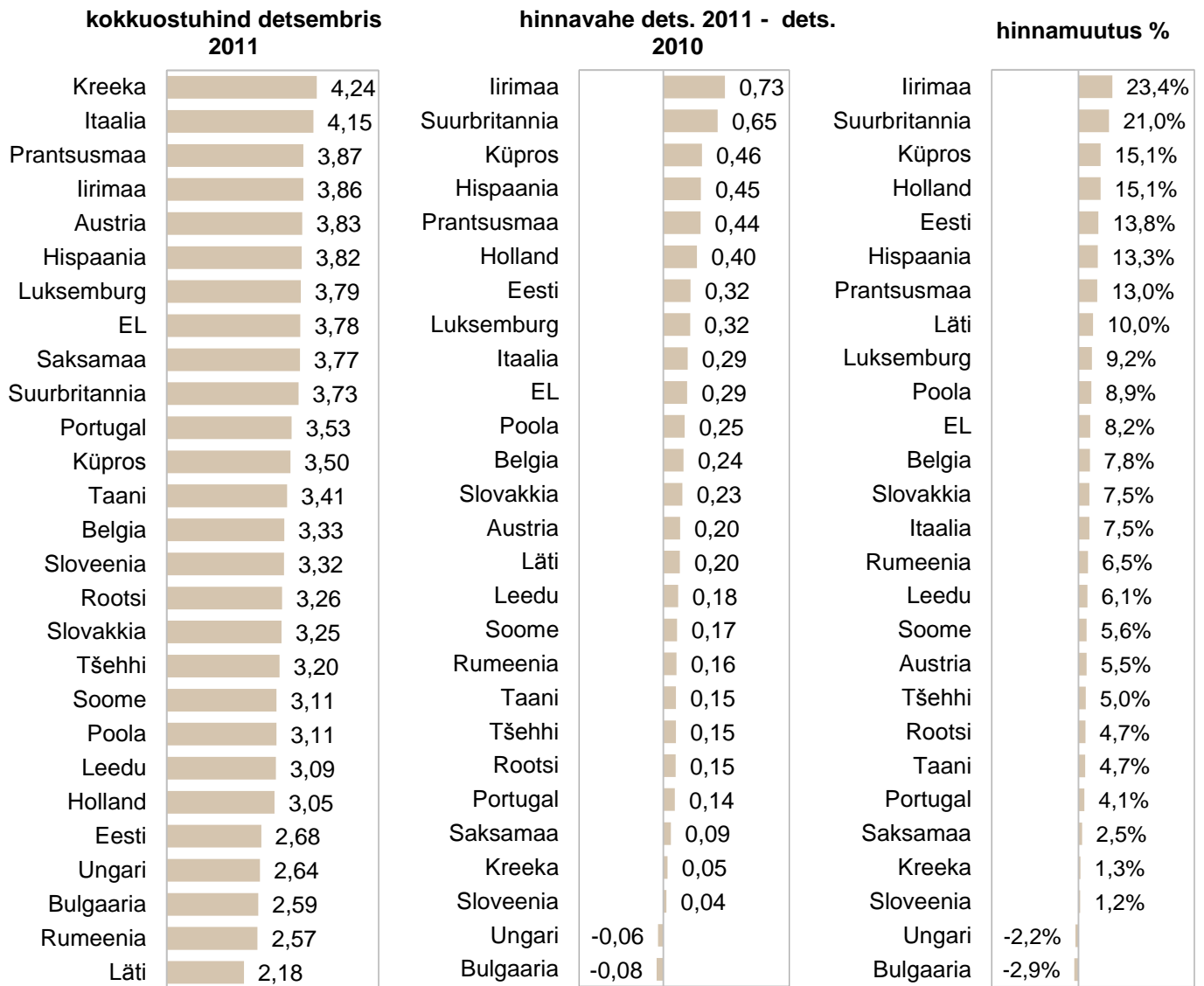

Allikas: Euroopa Komisjon

Allikas: Euroopa Komisjon

Allikas: Euroopa Komisjon

Veiste kuu keskmised kaalutud kokkuostuhinnad Eestis 2011. aastal
€/kg, tapakaalus, käibemaksuta

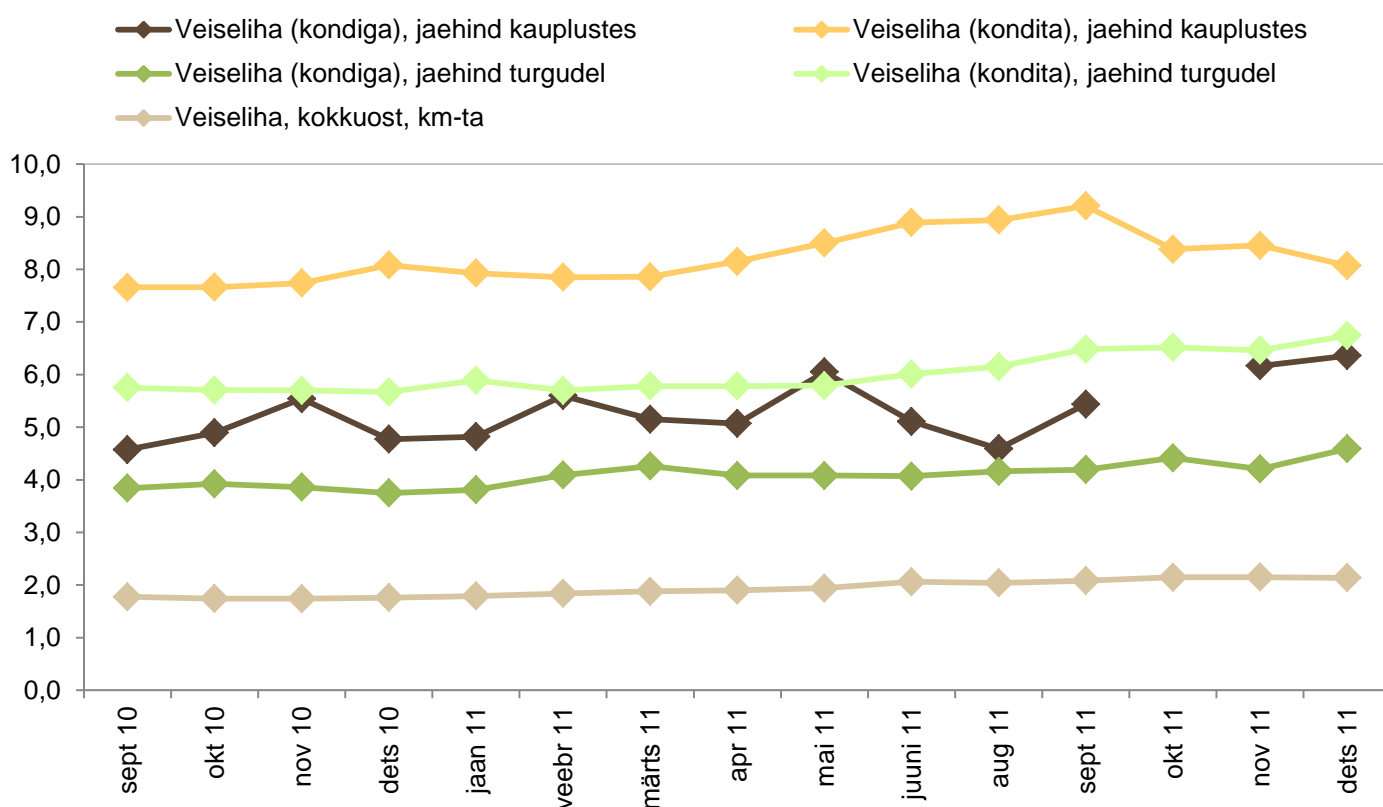
Tabel 27

	keskm. 2010	jaan 11	veebr 11	märts 11	apr 11	mai 11	juuni 11	juuli 11	aug 11	sept 11	okt 11	nov 11	dets 11	keskm. 2011	2010/2011 muutus, %
EUROP	1,81	1,79	1,84	1,88	1,90	1,94	2,06	2,02	2,04	2,08	2,15	2,15	2,14	2,00	10,4
A- Pullid alla 2.a.	2,11	2,27	2,28	2,27	2,23	2,15	2,28	2,34	2,28	2,37	2,37	2,43	2,49	2,31	9,7
B - Muud pullid	2,13	2,32	1,91	2,18	2,30	2,48	2,39	2,48	2,45	2,51	2,30	2,40	2,33	2,34	9,8
C - Härjad	2,16	2,76	2,14	2,46	2,11	2,29	2,26	2,13	2,55	2,46	2,44	2,42	2,39	2,37	9,6
D - Lehmad	1,57	1,54	1,59	1,61	1,61	1,66	1,73	1,74	1,80	1,86	1,96	1,94	1,98	1,75	11,6
E - Mullikad	1,93	1,84	1,97	1,87	1,85	2,01	2,18	2,14	2,09	2,17	2,22	2,26	2,21	2,07	7,1

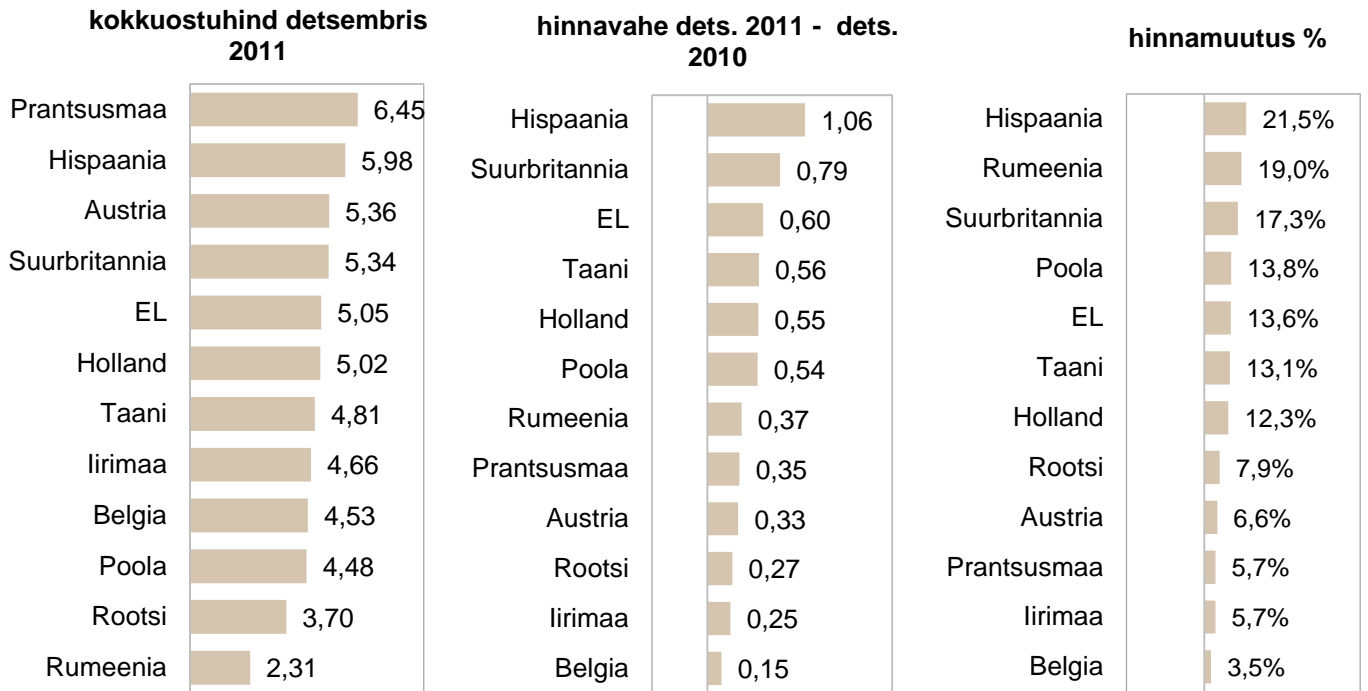
Allikas: EKI, TNS Emor

Veiseliha hinnad Eestis kuude lõikes september 2010 - september 2011
€/kg

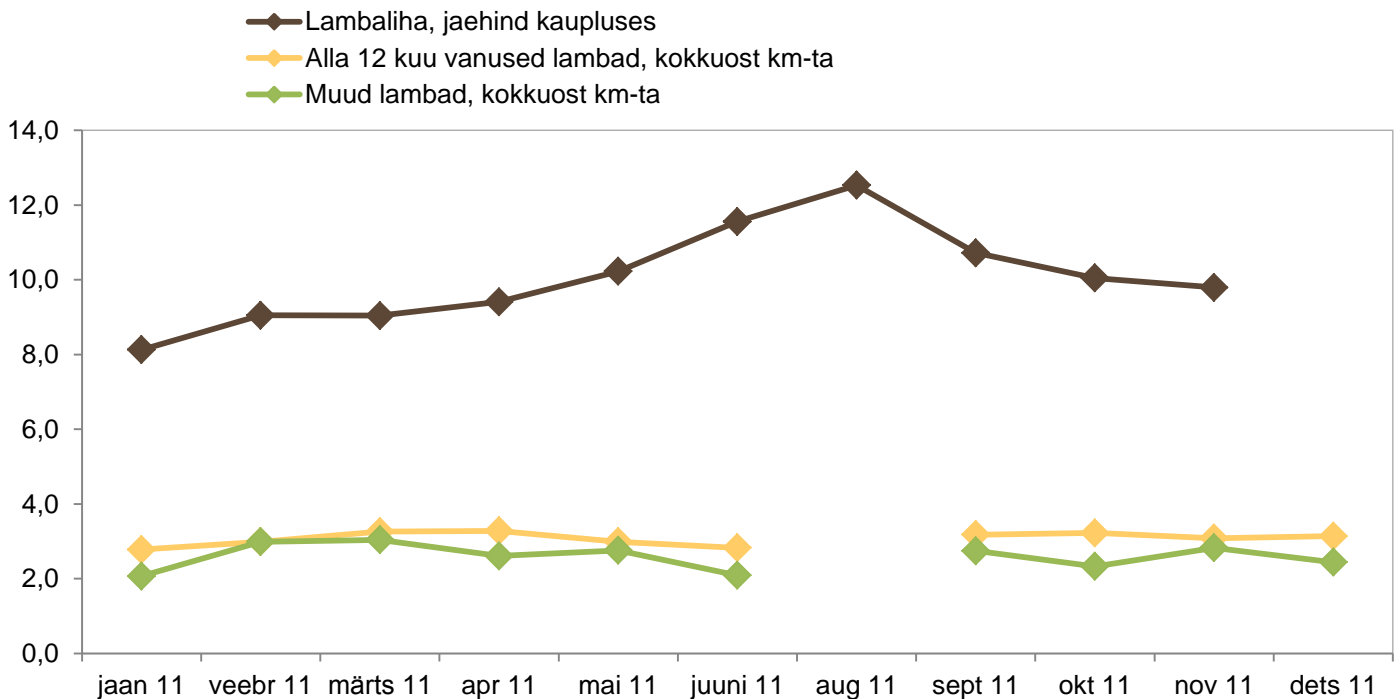
Joonis 36

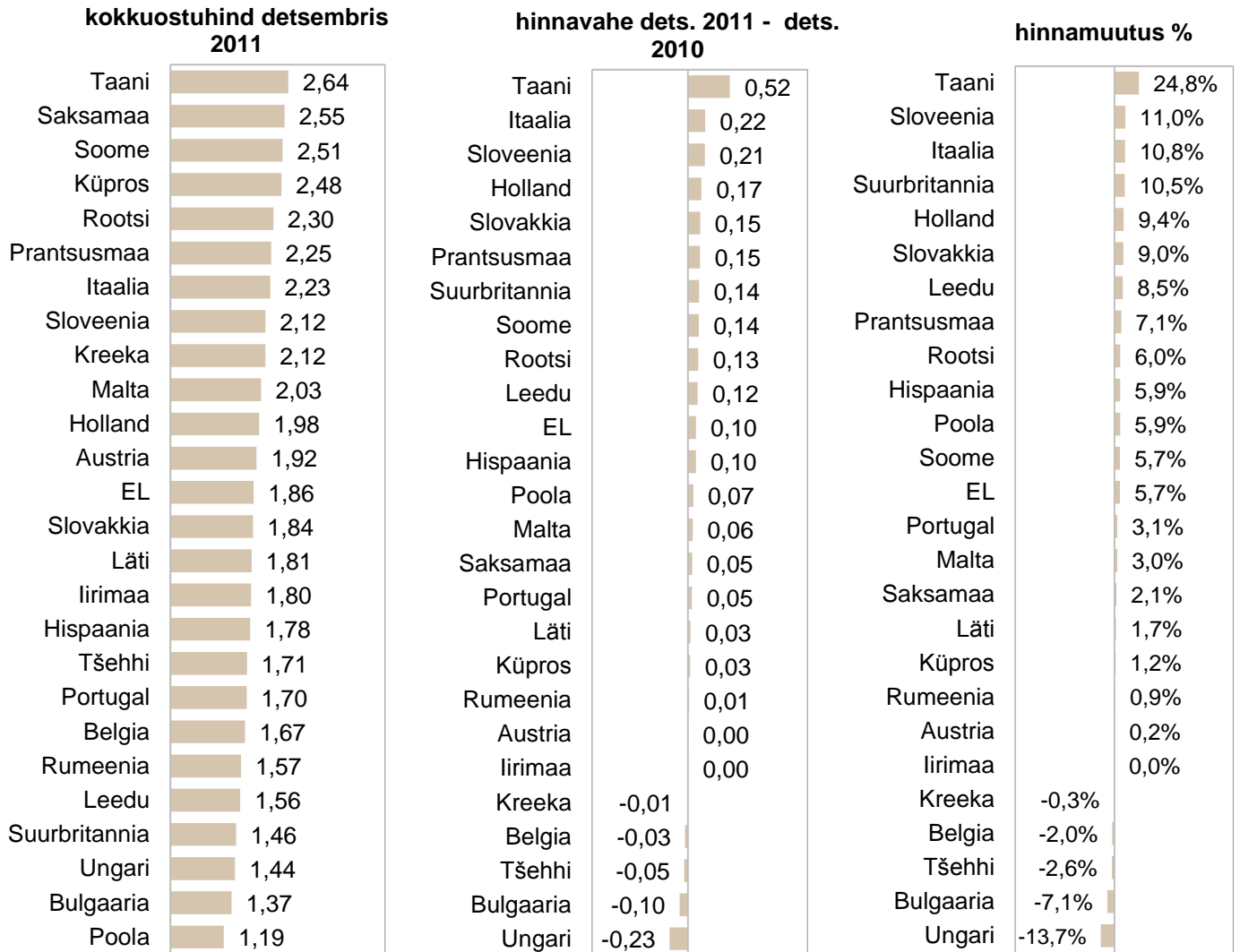
Allikas: EKI, TNS

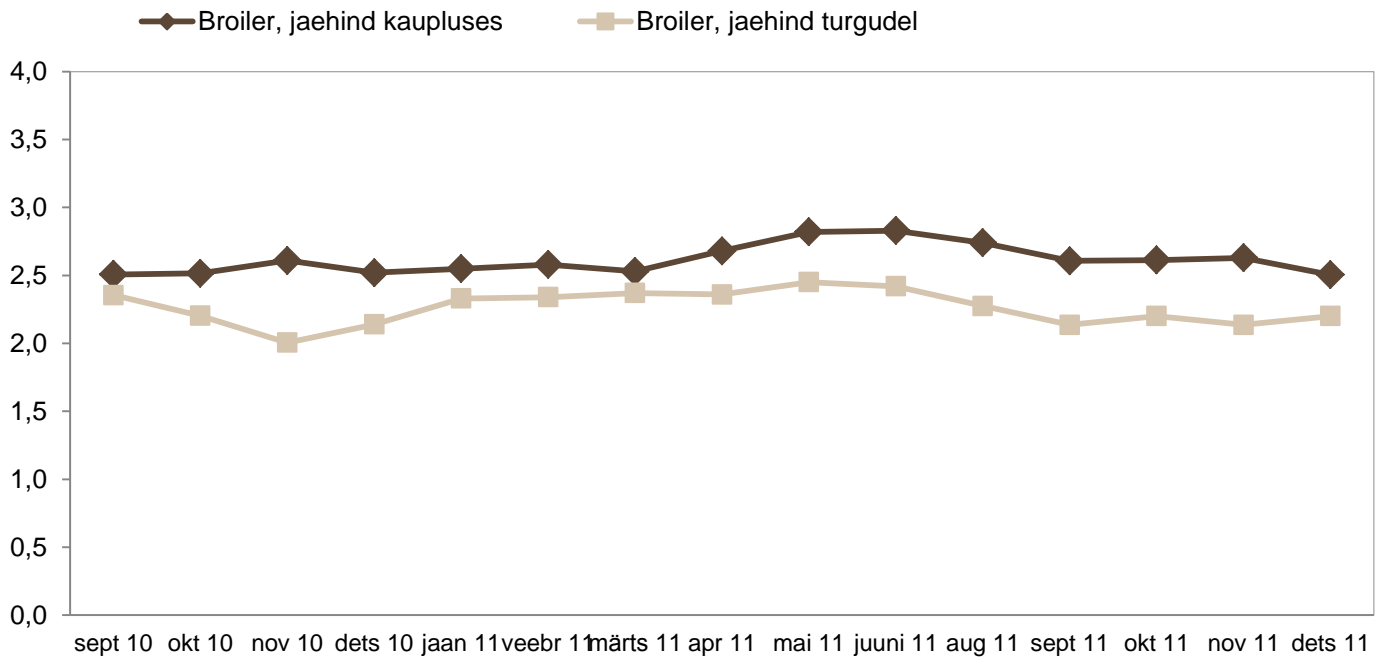
Allikas: Euroopa Komisjon

Allikas: EKI, TNS Emor

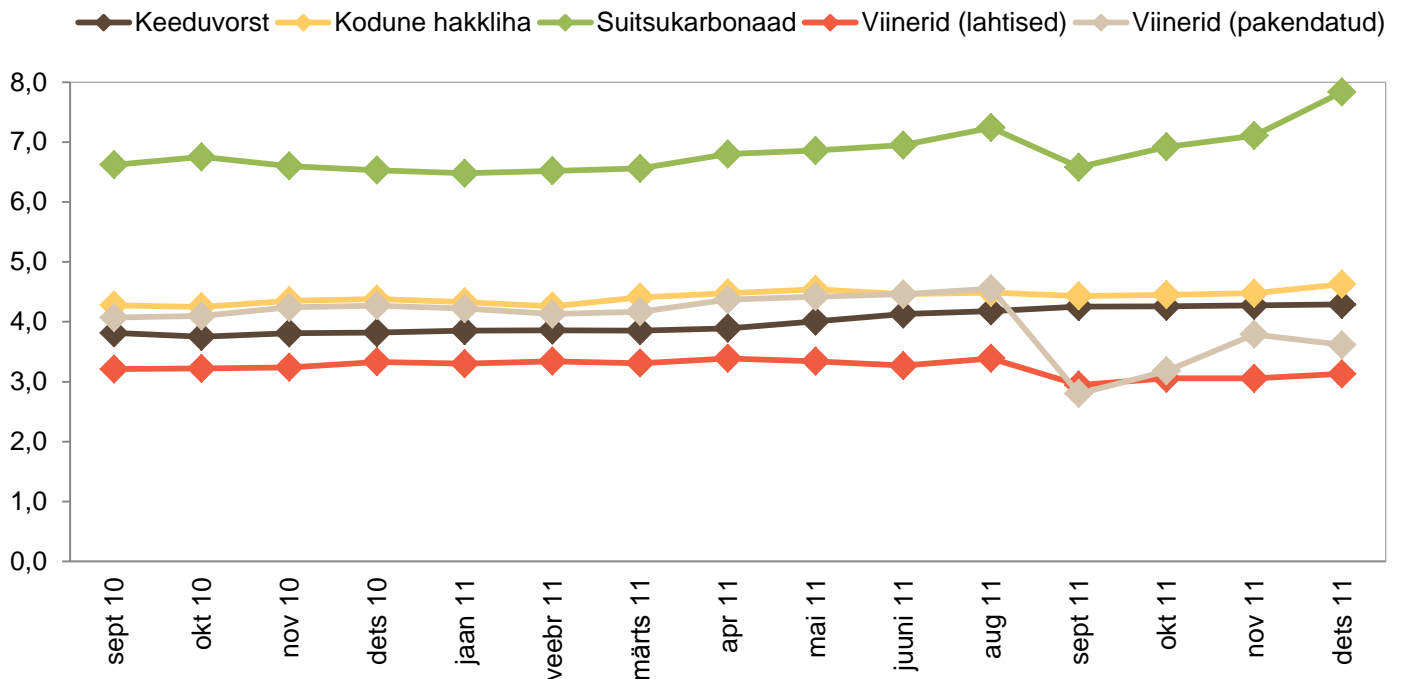
Allikas: Euroopa Komisjon

Allikas: EKI, TNS Emor

	2008	2009	2010	2011	2012 I kv	kahe viimase perioodi muutus, %
SEALIHA						
kokkuostuhind	1,57	1,51	1,44	1,56	1,61	8,7
jaehind turgudel	3,94	3,83	3,69	3,79	4,22	2,8
jaehind kaupluses	5,06	5,19	4,94	5,21	5,25	5,5
ekspordihind	2,48	2,51	2,30	2,30	2,34	0,0
impordihind	1,89	1,81	1,76	1,92	2,07	9,1
VEISELIHA						
kokkuostuhind	1,73	1,77	1,81	2,00	2,20	10,4
jaehind turgudel	4,67	4,64	4,74	5,15	6,11	8,6
jaehind kaupluses	6,28	6,53	6,89	6,98	6,77	1,3
ekspordihind	2,86	2,34	3,06	3,56	3,73	16,3
impordihind	2,68	2,40	2,45	3,01	3,30	22,9
LAMBALIHA						
kokkuostuhind	2,21	2,30	2,32	2,83	2,90	22,0
kaupluses	8,96	8,87	9,36	10,05	9,75	7,4
ekspordihind	6,79	7,33	7,37	4,52	4,38	-38,7
impordihind	5,89	5,77	7,04	9,31	8,52	32,2
BROILER						
jaehind turgudel	3,04	2,71	2,38	2,29	2,28	-3,7
jaehind kaupluses	3,12	2,68	2,52	2,64	2,51	4,9
ekspordihind	1,88	1,54	1,47	1,51	1,31	2,7
impordihind	1,34	1,17	1,11	1,27	1,38	14,4

Allikas: Euroopa Komisjon, EKI, TNS Emor, PM

Allikas: EKI, TNS Emor

Lihatoodete jaehinnad Euroopa pealinnade hüpermarketites, detsember 2011
(hind eurodes ja muutuse % võrrelduna septembriga 2011)

Tabel 29

	Sea kaelakarbonaad (värske)	Veise välisfilee (värske)	Viinerid (sea või loomalihast)	Broiler (värske)
Kogus	1 kg	1 kg	1 kg	1 kg
Tallinn	3,79 -5%	11,99 6%	3,50 16%	2,79 -4%
Riia*	5,01 2%	7,59 18%	5,51 3%	2,65 0%
Vilnius	4,92 0%	6,37 -5%	5,33 0%	2,60 0%
Helsinki	7,49 0%	12,23 -14%	9,30 42%	5,08 2%
Stockholm*	7,69 -40%	9,80 -10%	3,95 14%	3,51 1%
Varssavi*	3,28 23%	-	4,85 26%	1,75 10%
Praha*	4,91 -5%	11,66 -5%	5,03 43%	2,53 20%
Amsterdam	-	-	8,29 10%	6,49 31%
Berliin	5,99 0%	15,99 0%	4,45 -40%	4,49 27%
Kopenhaagen*	-	13,45 -57%	10,86 1%	-
London*	11,00 27%	-	8,01 4%	3,40 4%

Allikas: TNS Emor

Ümberarvutused erinevatelt pakendi suurustelt
Soodushind detsembris

* Hinnamuutused nendes pealinnades on osaliselt tingitud valuutakursi muutumisest

The logo consists of a solid magenta square with the letters 'TNS' in white, bold, sans-serif font centered within it.

TNS

Liha tootmine, tarbimine ja kaubandus Euroopa Liidus

Liha tootmine, tarbimine ja kaubandus Euroopa Liidus

2011. aastal toestas Euroopa Liidu lihasektorit suhteliselt tugev nõudluse tase maailmaturul, mille tingis üsna soodne maailmamajanduse olukord. Globaalselt impordinõudlus suurenes, osaliselt põhjustasid seda loomade haiguspuhangutest tulenenud pakkumise piirangud Kaug-Idale. Vaatamata suhteliselt heale loomasööda saagile EL-is, USA-s, Kanadas ja Venemaal püsisid aga sööda hinnad kõrged ning piirasid liha pakkumist. Seetõttu maailmaturul liha hinnad tõusid, mis avaldas Euroopa Liidu lihaekspordile positiivset mõju ning ekspordimaht kasvas oluliselt. Liha tootmiskaht EL-is kasvas 2010. aastaga võrreldes 1,5% võrra, tarbimine jäi suhteliselt stabiilseks, vähenedes elaniku kohta 0,2 kg võrra. Paariks järgneva aastaks ennustatakse EL-is liha tarbimises väikest langust. Vaid linnuliha tarbimisele ennustatakse kasvu ka paariks lähemaks aastaks.

Veise-ja vasikaliha

Veiseliha tarbimine Euroopa Liidus vähenes elaniku kohta aasta varasemaga võrreldes 0,3 kg võrra, mis on enam kui liha puhul keskmiselt. Ka lähiaastateks ennustatakse kõrge hinnataseme ning piiratud pakkumise tõttu veiseliha tarbimisele langevat trendi. Viimase nelja aasta jooksul on veiste arv pidevalt vähenenud ning lühiajalises perspektiivis jääb see trend ilmselt püsima. Veiseliha pakkumist mõjutab vähenenud pullide ja mullikate tapmine ning püsiv elusloomade ekspordinõudlus. Seega ennustatakse märgatavat toodangu langust 2012. aastaks, mis vähendab ka veiseliha ekspordivõimet.

Kõikide kategooriate rümpade ning ka elusloomade hinnatase usutakse piiratud pakkumise tõttu püsivat kõrge kogu 2012. aasta jooksul. Suurimaks veiseliha tarnijaks oli 2011. aastal maailmaturul USA, Mercosuri riigid aga piirasid tootmist. Oluliste importijatena püsivad Venemaa, Jaapan, Lõuna-Korea ja Türgi. Peamiselt tänu Venemaa ja Türgi püsivale veiseliha elusloomade nõudlusele jääb EL-is ka lähiajal veiseliha väliskaubandussaldo positiivseks, kuigi globaalselt on trend 2012. aastal pigem kahanev. Seevastu veiseliha import järgmisel aastal tõenäoliselt kasvab, kuna kodumaine pakkumine on madalseisus ning ennustatakse impordi järkjärgulist taastumist Mercosuri tarnijatelt.

Sealiha

2011. aastal sealiha toodang Euroopa Liidus kasvas (+1,7%). Samas viis 2010. aastal järsult tõusma hakanud teravilja hind söödakulude olulise tõusuni ning kõrged kulud püsisid kogu 2011. a vältel, kasvatades ka sealiha hindu. Tootjamarginaalid paranesid alles aasta viimases kvartalis, pehmenedes veidi söödakulude survet. Sealiha tarbimine maailmas langes, kuid välisnõudlus jäi kõrgeks. 2012. aasta väljavaateid Euroopa Liidus iseloomustab tootjamarginaalide püsimine stabiilsena, mis tähendab püsivalt kõrget sealiha hinda ja stabiilset sööda hinda. Sellest hoolimata usutakse, et 2012. aastal EL-i toodang viimaste aastate kehvast kasumikkusest ning investeeringute vajadusest tingituna langeb (-1%). 2011 oli EL-ile erakordselt hea aasta sealiha ekspordi osas ja 2012. aasta väljavaade püsib soodne vaatamata ennustatavale väikesele langusele. EL-i sealiha import jätkab vähenemist (kuigi mitte enam viimaste aastate tempos). Kergelt langust oodatakse jätkuvat ka sealiha tarbimises (nii absoluutses kui ka elaniku kohta) (umbes 1–1,5%).

Linnuliha

Euroopa Liidu lihasektoris oodatakse jätkuvat tarbimise kasvu ainult linnuliha puhul: kui 2011. aastal kasvas tarbimine 0,2%, siis 2012. aastaks oodatakse 0,8% kasvu. Kasvu ootus on tingitud suuremast sisenõudlusest ja suhteliselt madalast hinnatasemest. Maailmas kasvab linnuliha nõudlus kõikjal, välja arvatud USA-s. Kasvama peaks ka globaalne tootmine (välja arvatud USA-s, kus madal kasumlikkus on viinud tootmise vähendamiseni alates 2011. a teisest poolest). Euroopa Liidus kasvas linnuliha toodang 2011. aastal 1,2% võrra, lähiaastateks ennustatakse veidi väiksemat (0,6-0,7%) kasvumäära. Mis puudutab linnuliha väliskaubandust, siis viimastel aastatel kasvanud ekspordimahud (2011. a +12%), usutakse hakkavat vähenema. EL-i impordimaht, mis 2011. aastal veidi kasvas, jääb lähiajal stabiilseks.

Lamba-ja kitseliha

Lammaste arv EL-is jätkas 2011. aastal vähenemist peamiselt karja vähendamise tõttu Hispaanias. EL-i lamba- ja kitseliha tootmine langes 2011. aastal 0,8% ning 2012. aastaks ennustatakse veidi kiiremat langust (-1,6%). Liha importi, mis nii 2010. kui ka 2011. aastal oli langustrendis, nähakse aga 2012. aastal pigem kasvavat, seoses Uus-Meremaa taastumisega kehvadest aastatest (põud ja kehv poegimine 2008/2009). Tarbimine inimese kohta, mis Euroopa Liidus paaril viimasel aastal vähenes üsna oluliselt, loodetakse vähenevat aeglasemas tempos ning alates 2013. aastast taastuma hakkavat.

Peamisteks liha tootmise ja kaubandusega seotud ebakindlust tekitavateks faktoriteks on kasvavad tootmis- ja investeerimiskulud ning nende rahastamine, piiratud kohanemisvõime seoses turu volatiilsustega ja loomade terviseiga seotud küsimused (näiteks Schmollenbergi viirus veise- ja lambalihasektoris). Ka on energia- ja sööda komponentide hinnad on kasvanud alates 2010. aastast ning püsivad eeldatavalt endiselt kõrged.

	Loomade arv, tuh pead	
	2010	2011
veiste arv	87437	86231
sigade arv	150773	148572
	Liha kaal, tuh tonni	
	2010	2011
veiseliha tootmine	7918	7844
sealiha tootmine	22011	22354
lambaliha tootmine	725	730
linnuliha tootmine	...	12383

Allikas: Eurostat

	Veiste arv		Sigade		Lammast	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011
EL- 27	174	172	301	296		
EL- 15	231	227	375	375		
Belgia	232	226	570	578		
Bulgaaria	72	76	88	81	181	194
Tšehhi	126	127	176	141		
Taani	295	290	2221	2221		
Saksamaa	155	153	329	335	22	20
Eesti	176	179	277	270		
Iirimaa	1325	1322	336	347	699	741
Kreeka	60	55	96	98	794	792
Hispaania	132	128	559	555	403	368
Prantsusmaa	304	294	215	214	107	118
Itaalia	97	97	154	154	131	131
Küpros	68	71	577	546	410	442
Läti	169	171	173	168		
Leedu	225	232	279	244	18	19
Luxemburg	386	367	178	178	15	
Ungari	69	70	316	304	118	110
Malta	36	36	167	111	30	28
Holland	239	235	736	727	73	67
Austria	240	235	374	358	43	43
Poola	146	144	387	342	6	6
Portugal	141	143	180	187	209	204
Rumeenia	93	94	253	252	392	397
Sloveenia	230	225	193	169		
Slovakkia	86	85	127	107	73	72
Soome	170	168	250	240		
Rootsi	158	154	172	167	60	66
Suurbritannia	160	155	71	69	343	352

Allikas: Eurostat

	Veiseliha		Sealiha		Lambaliha		Linnuliha	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011
EL- 27	16	16	44	44	1,4	1,5	...	25
EL- 15	22	22	59	59	2,2	2,2	...	30
Belgia	24	25	104	101	0,2	0,2	47	45
Bulgaaria	1	1	5	6	0,6	0,3	13	13
Tšehhi	7	7	26	25	0,0	0,0	18	16
Taani	24	24	301	309	0,3	0,3	33	34
Saksamaa	15	14	67	68	0,2	0,3	17	17
Eesti	7	6	24	23	0,1	0,1	12	13
Iirimaa	125	122	48	52	10,7	10,7	28	29
Kreeka	5	5	10	10	6,3	6,3	16	15
Hispaania	13	13	73	75	2,9	2,9	29	30
Prantsusmaa	24	24	31	31	1,3	1,3	26	27
Itaalia	18	17	27	26	0,6	0,5	20	20
Küpros	6	6	71	69	3,1	3,2	34	34
Läti	8	8	10	11	0,1	0,1	10	10
Leedu	13	13	16	18	0,0	0,0	22	23
Luxemburg	19	17	19	19	0,1	0,1	...	0
Ungari	3	3	42	39	0,0	0,0	36	38
Malta	3	3	17	17	0,2	0,2	11	10
Holland	23	23	78	81	0,8	0,8	48	51
Austria	27	26	65	65	0,9	0,9	13	13
Poola	10	10	46	47	0,0	0,0	35	36
Portugal	9	9	36	36	1,0	0,9	28	27
Rumeenia	1	1	11	12	0,2	0,2	13	14
Sloveenia	17	17	12	11	0,1	0,1	30	28
Slovakkia	3	2	13	10	0,1	0,1	12	10
Soome	15	15	38	38	0,1	0,2	18	19
Rootsi	16	16	28	27	0,5	0,5	13	13
Suurbritannia	15	15	12	13	4,5	4,6	25	25

Allikas: Eurostat

TNS

Maailmaturu trendid

Maailmaturu trendid

Nagu nähtus ka Euroopa hinnavõrdlusest, püsisid 2010. a I pooles liha hinnad Euroopas varasemaga võrreldes pigem veidi madalamal, 2010. a II poolel aga muutus olukord maailma lihasektoris üsna pingeliseks ning see tõstis liha hinnad 2011. aastal rekordkõrgeks. Selle põhjuseks oli ühelt poolt majanduskriisist toibumisega kaasnev aktiivsem nõudlus, teiselt poolt aga tõsine nappus pakkumises, mille taga oli märkimisväärne karja likvideerimine paari eelnenud aasta jooksul.

Karja vähendamist põhjustas jätkuvalt tootjate madal tulutase, mille omakorda tingisid mitmed faktorid nagu järsk tootmiskulude, s.o sööda ja energiahindade kasv aastatel 2007–2008, majanduskriisi tõttu madalal püsivad lihahinnad, paiguti äärmiselt ebasoodsad ilmastikutingimused ja mõnel pool ka eksportsuuduliku riikliku poliitika.

Veiseliha sektoris võtab karja taastamine kindlasti mõnevõrra rohkem aega, samas võidakse nii sealihale kui ka linnuliha sektoris nõudluse kasvule reageerida üsna kiiresti, seepärast usutakse valge liha hinnad olevat ka väiksema tõusutendentsiga.

Pidades silmas 10 aasta perspektiivi, usutakse nii OECD-FAO (Organisation for Economic Cooperation and Development & Food and Agriculture Organisation) kui ka FAPRI (Food and Agricultural Policy Research Institute) prognoosides, et liha tootmine ja tarbimine järgmise dekaadi jooksul kasvab. Tõusutrend usutakse olevat suurem sealihale ja linnuliha sektoris (umbes 2% aastas), loomaliha puhul ennustatakse väiksemat kasvumäära – umbes 1,5% aastas.

Arvatakse, et loomaliha puhul saab kasvumäär eelnenud aastakümnega võrreldes olema kõrgem, samas kui sea- ja linnuliha puhul jääb see pigem stabiilseks või võib linnuliha puhul kasvumäärades ette tulla isegi teatavat langust.

Selle tulemusel ennustatakse valge liha ja punase liha sektori kasvumäärade vahe vähenemist prognoosiperioodil.

Mõlemad ülalnimetatud organisatsioonid näevad perioodil 2011–2020 ette liha maailmakaubanduse kasvu aeglustumist võrreldes eelneva dekaadiga. Eriti märkimisväärne usutakse kaubanduse kasvu aeglustumine olevat sealihasektoris, kus FAPRI ennustab isegi väikest kokkutõmbumist.

Vaatamata tootmise kasvule nähakse ka kaubanduse kasvu aeglustumist ette loomaliha puhul.

Nii FAPRI kui ka OECD-FAO prognoosides märgitakse, et kõigi lihaliikide hinnad on 2011. a esimeseks pooleks teinud läbi kiire tõusu. Arvatakse, et kuigi trend on ka edaspidi kasvavast nõudlusest tulenevalt pigem kasvu suunas, et ole tegemist väga kiirelt jätkuva kasvuga. FAPRI ennustab 2011–2020 veidi kõrgemat tõusutendentsi (+10% loomalihale ja +16% sealihale), samas kui OECD-FAO kasvuprognoos jääb vahemikku 3% loomaliha ja 13% linnuliha puhul.

Üldine lihaturu prognoos tundub seega kahel organisatsioonil ühtivat: maailma lihanõudlus jätkab tingituna demograafilistest ja majanduslikest trendidest (ja seda eriti arenevates riikides) pikaajalist kasvuteed, kuigi veidi madalamate kasvumääradega; pakkumine järgneb nõudlusele teatavate raskustega ning ka hinnad tasapisi kasvavad.

Vaadates maailmakaubandust lihaliigiti, püsib suurima veiseliha pakkujana Brasiilia ja FAPRI prognoosi kohaselt kasvab sealne netoeksport aastaks 2020 võrreldes perioodiga 2008–2010 koguni 57%. Okeania regiooni (nii Austraalia kui ka Uus-Meremaa) veiseliha pakkumist, mis on hetkel veidi madalamal tasemel, usutakse samuti oluliselt kasvavat; samas mõnede teiste traditsiooniliste veiseliha pakkujate, nagu Argentiina ja Kanada, puhul nähakse ette olulist ekspordi mahu langust.

OECD-FAO on samal ajal ettevaatlikum nii Brasiilia ekspordi kasvumäära ennustades (vaid +25%) kui ka Argentiina ja Kanada languse osas (pigem usutakse minimaalset kasvu).

Veiseliha suurima importija osas on 2020. aasta perspektiivis pilgud üksmeelselt pööratud Venemaa suunas, kuigi trendide puhul lähevad siin arvamused lahku: FAPRI ennustab Venemaa netoimpordi 20% kasvu; OECD-FAO 14% impordimahtude kahanemist.

Jaapanilt oodatakse teise suurima importija positsiooni kindlustamist üsna kõrge kasvumääraga (vahemikus +12% kuni +33%). FAPRI ja USDA usuvad aastaks 2020 Mehhiko tõusmist suuruselt kolmandaks loomaliha importijaks, OECD-FAO arvates säilitavad Euroopa Liit ja USA Mehhikost suurema loomaliha nõudluse.

Sealiha osas usutakse, et maailma ekspordis jäävad domineerivateks USA, Euroopa Liit, Kanada ja Brasiilia. Mõlemad organisatsioonid leiavad, et USA ja väiksemal määral ka Brasiilia tugevdavad veelgi oma sealiha ekspordija positsioone, kuivõrd sealsed ekspordimahud kasvavad. Euroopa Liidu ja Kanada puhul nähakse aga ette pigem väikest langustrendi.

Sealiha impordi osas usutakse üksmeelselt, et Venemaa kaotab aastaks 2020 suurima importija positsiooni Jaapanile. Nimetatud arvamuse taga on Venemaa valitsuse deklareerimine kasvatada isevarustamise võimekust, eriti sea- ja linnulihasektoris. FAPRI usub selle taustal, et Venemaast möödub sealiha importijana ka Mehhiko. Nimetatud riikidest veidi madalamal tasemel ennustatakse Lõuna-Korea tähtsuse kasvu sealiha importijana. Hiina osas ollakse ebakindlal positsioonil – maailma suurima sealihatootjana näeb OECD-FAO Hiinat aastaks 2020 väikese netoeksportijana ja FAPRI marginaalse importijana (USDA jääb oma ennustuses vahepeale).

Linnulihasektori puhul usutakse, et ka järgmiseks aastakümneks jäävad ekspordi valitsema Brasiilia ja USA (kokku pannakse nende arvele 90% linnuliha ekspordist). Kaugelt madalamal tasemel järgnevad Tai ning Argentiina.

Kasvumäärade ennustuses aga üksmeelt ei ole – FAPRI ennustab USA ekspordi kiiret kasvu (+55%), mis viiks USA Brasiilia tasemele; OECD-FAO aga näeb kõrgemat kasvumäära Brasiilia puhul ning kindlat liidrikoha säilitamist. Üksmeelel ollakse aga selles, et kõrgeima kasvumääraga linnuliha eksportijaks saab Tai, kus pärast linnugripi alustatakse kasvu madalamalt tasemelt.

Maailma linnuliha import arvatakse jagunevat suurema arvu riikide vahel. Märkimisväärset kasvu ennustatakse Mehhiko (+35–130%) ja Saudi Araabia (+48-54%) puhul, neid riike nähakse tõusvat suurimateks importijateks, lükates Jaapani kolmandale positsioonile. Venemaa puhul saab taas kaaluks riigi võimekus isevarustamist parandada, seega ühtset nägemust välja tuua ei saa – ennustused kõiguvad oluliseks importijaks jäämisest kuni väikeseks eksportijaks tõusmiseni välja.

	Tootmine				
	2008	2009	2010	2011*	2012**
USA	12163	11891	12047	12048	11463
Brasiilia	9024	8935	9115	9030	9210
EU-27	8090	7913	8022	8050	8000
Hiina	6132	5764	5600	5550	5520
India	2552	2514	2842	3060	3285
Argentiina	3150	3380	2620	2500	2600
Austraalia	2159	2129	2087	2140	2180
Mehhiko	1667	1700	1751	1830	1845
Pakistan	1388	1441	1470	1435	1400
Venemaa	1490	1460	1435	1405	1385
Kanada	1289	1252	1272	1155	1200
Teised	9246	8769	8782	8645	8710
Kokku	58350	57148	57043	56848	56798
	Eksport				
	2008	2009	2010	2011*	2012**
Austraalia	1407	1364	1368	1350	1380
Brasiilia	1801	1596	1558	1325	1375
India	672	609	917	1100	1275
USA	905	878	1043	1241	1250
Uus-Meremaa	533	514	530	501	504
EU-27	204	148	337	475	465
Kanada	494	480	523	415	450
Uruguay	361	376	347	310	320
Argentiina	423	655	298	260	300
Mehhiko	42	51	103	220	235
Paraguay	233	254	296	200	200
Nicaragua	89	101	118	135	135
Valgevene	63	110	126	130	135
Teised	132	126	149	162	162
Kokku	7359	7262	7713	7824	8186
	Tarbimine				
	2008	2009	2010	2011*	2012**
USA	12163	11891	12047	12048	11463
Brasiilia	9024	8935	9115	9030	9210
EU-27	8090	7913	8022	8050	8000
Hiina	6132	5764	5600	5550	5520
India	2552	2514	2842	3060	3285
Argentiina	3150	3380	2620	2500	2600
Austraalia	2159	2129	2087	2140	2180
Mehhiko	1667	1700	1751	1830	1845
Pakistan	1388	1441	1470	1435	1400
Venemaa	1490	1460	1435	1405	1385
Kanada	1289	1252	1272	1155	1200
Teised	9246	8769	8782	8645	8710
Kokku	58350	57148	57043	56848	56798
	Tarbimine inimese kohta aastas (kg)				
	2008	2009	2010	2011*	2012**
Argentiina	67,5	66,7	56,2	53,7	54,6
USA	40,7	39,8	38,8	37,5	35,3
EU-27	17,0	16,8	16,6	16,5	
Austraalia	35,0	35,0	35,3	35,2	36,1
Hiina	4,6	4,3	4,1	4,0	
Hong Kong	19,0	24,0	23,8	19,0	20,3
India	1,6	1,6	1,6	1,6	
Venemaa	19,0	17,5	17,6	17,7	17,7
Valgevene	12,4	12,4	11,2	10,6	10,0

Allikas: USDA

* esialgne

**porgnoos

	Tootmine		
	2010	2011*	2012**
Prantsusmaa	1521	1580	1550
Saksamaa	1199	1190	1180
Itaalia	1075	1064	1069
Suurbritannia	908	884	875
Hispaania	590	623	621
	Tarbimine		
	2010	2011*	2012**
Prantsusmaa	1618	1601	1550
Itaalia	1531	1524	1519
Suurbritannia	1220	1170	1155
Saksamaa	989	980	970
Hispaania	576	574	556
	Eksport		
	2010	2011*	2012**
Saksamaa	72	90	100
Poola	65	60	60
Prantsusmaa	31	50	50
Itaalia	44	45	47
Beneluximaad	26	29	29

Allikas: USDA

* esialgne

**porgnoos

	Tootmine				
	2008	2009	2010	2011*	2012**
Hiina	46205	48905	51070	49500	51280
EU-27	22596	22434	22552	22530	22480
USA	10599	10442	10186	10278	10466
Brasiilia	3015	3130	3195	3227	3295
Venemaa	1736	1844	1920	1965	2020
Vietnam	1850	1910	1930	1960	1960
Kanada	1786	1789	1772	1753	1765
Jaapan	1249	1310	1292	1255	1280
Filipiinid	1225	1240	1255	1260	1265
Mehhiko	1161	1162	1165	1170	1180
Lõuna-Korea	1056	1062	1110	835	1010
Teised	5216	5177	5298	5394	5432
Kokku	97694	100405	102745	101127	103433
	Eksport				
	2008	2009	2010	2011*	2012**
USA	2110	1857	1916	2246	2309
EU-27	1727	1415	1754	2000	1900
Kanada	1129	1123	1159	1160	1160
Brasiilia	625	707	619	582	570
Hiina	223	232	278	260	280
Tšili	142	152	130	140	145
Mehhiko	91	70	78	75	75
Austraalia	48	40	41	42	42
Valgevene	32	17	30	20	20
Teised	46	46	38	49	44
Kokku	6173	5659	6043	6574	6545
	Tarbimine				
	2008	2009	2010	2011*	2012**
Hiina	46691	48823	51157	49810	51560
EU-27	21024	21057	20823	20545	20595
USA	8813	9013	8653	8384	8526
Brasiilia	2390	2423	2577	2646	2726
Venemaa	2789	2688	2799	2894	2719
Jaapan	2486	2467	2488	2481	2489
Vietnam	1880	1936	1940	1990	1990
Mehhiko	1605	1770	1774	1725	1755
Lõuna-Korea	1519	1480	1539	1470	1510
Filipiinid	1270	1298	1358	1349	1354
Taiwan	819	847	824	844	846
CKanada	848	854	802	793	795
Ukraina	828	713	776	724	727
Teised	4817	4888	5036	5194	5306
Kokku	97779	100257	102546	100849	102898
	Tarbimine inimese kohta aastas (kg)				
	2008	2009	2010	2011*	2012**
Hong Kong	65,0	68,9	65,9	66,5	69,3
Valgevene	35,8	34,9	40,5	46,5	47,2
EU-27	41,3	41,3	40,8	40,2	40,2
China	35,45	36,89	38,5	37,3	38,4
Bosnia and Herzegovina	4,57	4,77	4,8	4,8	5,41
Jamaica	3,6	3,2	3,5	3,5	3,5

Allikas: USDA

* esialgne

**porgnoos

	Tootmine		
	2010	2011*	2012**
Saksamaa	5461	5540	5580
Hispaania	3401	3354	3400
Beneluxi maad	2427	2415	2395
Prantsusmaa	2010	1960	1900
Poola	1741	1700	1650
	Tarbimine		
	2010	2011*	2012**
Saksamaa	4604	4530	4570
Itaalia	2770	2772	2750
Hispaania	2307	2267	2229
Poola	1939	1900	1870
Prantsusmaa	1882	1863	1853
	Eksport		
	2010	2011*	2012**
Taani	577	600	600
Saksamaa	320	350	360
Beneluxi maad	213	210	202
Prantsusmaa	141	150	150
Poola	130	140	120

Allikas: USDA

* esialgne

**porgnoos

	Tootmine				
	2008	2009	2010	2011*	2012**
USA	16561	15935	16563	16757	16603
Hiina	11840	12100	12550	13200	13800
Brasiilia	11033	11023	12312	12954	13602
EU-27	8594	8756	9245	9500	9630
Mehhiko	2853	2781	2810	2922	2892
Venemaa	1680	2060	2310	2520	2750
India	2490	2550	2650	2700	2750
Argentiina	1435	1500	1625	1700	1775
Iraan	1450	1525	1600	1660	1710
Türgi	1170	1250	1430	1560	1650
Indoneesia	1350	1409	1465	1515	1540
Tai	1170	1200	1280	1350	1420
Lõuna-Aafrika	1240	1250	1300	1315	1340
Jaapan	1255	1282	1290	1235	1270
Teised	9459	9687	9967	10145	10342
Kokku	73580	74308	78397	81033	83074
	Eksport				
	2008	2009	2010	2011*	2012**
Brasiilia	3242	2992	3181	3300	3465
USA	3157	3093	3069	2966	3039
EU-27	742	783	992	1100	1120
Tai	383	379	432	460	500
Hiina	285	291	379	410	445
Argentiina	164	178	214	200	225
Türgi	42	86	110	152	193
Kanada	152	147	147	155	155
Teised	229	273	306	303	337
Kokku	8396	8222	8830	9046	9479
	Tarbimine				
	2008	2009	2010	2011*	2012**
USA	13435	12946	13470	13890	13606
Hiina	11954	12210	12457	13020	13605
Brasiilia	7792	8032	9132	9655	10138
EU-27	8564	8692	8930	9100	9220
Mehhiko	3281	3264	3345	3492	3494
Venemaa	2840	2976	2938	2907	3099
India	2489	2549	2647	2697	2745
Jaapan	1926	1978	2075	2060	2065
Iraan	1460	1542	1659	1755	1830
Lõuna-Aafrika	1428	1443	1524	1605	1630
Teised	17694	18171	19257	19720	20321
Kokku	72863	73803	77434	79901	81753
	Tarbimine inimese kohta aastas (kg)				
	2008	2009	2010	2011*	2012**
Araabia Ühendemiraadid	63,8	62,9	58,9	67,2	70,8
Saudi Araabia	42,5	46,0	48,4	54,0	55,8
Brasiilia	39,7	40,4	45,4	47,5	49,3
USA	44,1	42,1	43,4	44,4	43,1
Austraalia	34,65	34,99	35,51	35,6	35,61
Russia	20,2	21,3	21,1	21	22,44
EU-27	16,84	17,05	17,5	17,8	18
India	2,2	2,2	2,3	2,3	2,3

Allikas: USDA

* esialgne

**porgnoos

	Tootmine		
	2010	2011*	2012**
Suurbritannia	1327	1350	1350
Beneluxi maad	1206	1220	1227
Hispaania	1136	1193	1220
Prantsusmaa	970	1010	1040
Poola	945	1040	1070
	Tarbimine		
	2010	2011*	2012**
Suurbritannia	1617	1650	1650
Hispaania	1128	1143	1156
Prantsusmaa	937	970	995
Saksamaa	956	965	975
Itaalia	724	728	729
	Eksport		
	2010	2011*	2012**
Prantsusmaa	272	280	290
Beneluxi maad	625	275	280
Saksamaa	96	100	105
Poola	75	80	80
Suurbritannia	62	50	50

Allikas: USDA

* esialgne

**porgnoos

Kokkuvõte

Liha tootmine 2011. aastal võrreldes aasta varasemaga kasvas ning jõudis 116,3 tuhande tonnini elusmassis ning ligi 80 tonnini lihakaalus. Peamiselt tagas kasvu suurenenud sea- ja linnuliha toodang. Tapaveiste kogumass eluskaalus on 2010. aastaga võrreldes vähenenud ligi viiendiku võrra ning veiseliha osatähtsus kogu lihatoodangus jätkab langust (moodustades 2011. aastal 13%). Sealiha tootmine kasvas 2011. aastal ca 10% võrra ehk 70,3 tuhande tonnini ning sealiha osatähtsus kogu lihatoodangus moodustas 2011. aastal 60%. 2011. aastal vähenes lindude arv ja suurenes linnuliha toodang. Linnuliha toodang eluskaalus oli 12% suurem kui 2010. aastal ning linnuliha osakaal liha kogutoodangus on tõusnud viimaste aastate kõrgeimale tasemele, moodustades kogu lihatoodangust enam kui viiendiku. 2011. aastal kasvas Eestis nii lammaste ja kitsede arv kui ka lihatoodang. Lamba- ja kitseliha toodang eluskaalus oli ligi 1500 tonni, mis on pea 4% enam kui 2010. aastal.

2011. aastal ostsid Eesti tapamajad kokku 63% kohalikest tapaküpsetest veistest ning 55% tapaküpsetest sigadest. Enamik kokku ostetud sigadest klassifitseeriti kõrgematesse kvaliteediklassidesse, veiste kokkuostus on langustrendis lehmade osakaal, kasvusuunal liigub mullikate osakaal.

Statistikaameti leibkonnauuringu kulutusi ning lihatoodete tarbijahinnaindeksit arvesse võttes jäi lihatoodete tarbimismaht Eestis (SA liha ressursside ja nende kasutamise alusel hinnates) aasta varasemaga võrreldes praktiliselt muutumatuks. Ühe elaniku kohta tarbiti aastas umbes 70 kg liha ja lihatooteid.

TNS Emori Atlas-uuringu tulemuste kohaselt on aga aasta varasemaga võrreldes veidi muutunud erinevate lihatoodete tarbimissagedused. Kasvu suunas on liikunud värske/maitsestatud liha tarbimissagedus, vähenenud aga vahepealsetel majanduslanguse aastatel kasvanud keeduvorstide ning viinerite tarbimissagedus.

Liha hinnad on 2011. aastal nii Eestis kui ka Euroopa Liidus liikunud valdavalt tõusujoones, hindade kasv iseloomustab nii kokkuostu- kui ka jaehindu.

Euroopa Liidus on sealiha kokkuostuhind tõusnud aasta keskmisena viimaste aastate kõrgeimale, 2008. aasta tasemele (kasv 9,4%). Eestis on kokkuostuhindade kasv olnud üsna Euroopa Liidu keskmisele lähedane (9,8%). Kaalutud keskmised sealiha kokkuostuhinnad on aasta varasemaga võrreldes kasvanud kõigis lihaklassides, langenud on vaid emiste kokkuostuhind.

Pärast 2009.–2010. aasta madalseisu on veiseliha kokkuostuhinnad Euroopa Liidus 2011. a jooksul näidanud pidevat kasvutrendi. Eestis on kaalutud keskmised veiseliha kokkuostuhinnad aasta varasemaga võrreldes kasvanud kõigis lihaklassides üsna sarnasel määral (vahemikus 7,1–11,6%).

Detsembris 2011 võrrelduna detsembriga 2010 on kasvanud ka lambaliha kokkuostuhinnad (Euroopa Liidu keskmine kasvumäär 13,6%). Lambaliha kokkuostuhinnad kasvasid Eestis aasta keskmisena 22%. Broileriliha kokkuostuhind EL-i keskmisena kasvas 2011. aasta detsembris aasta varasemaga võrreldes 5,7%.

Liha ja lihatoodete 2011. a jaehindu Eestis iseloomustab üldiselt tõusutrend aasta esimesel poolel ning teatav tagasilangus aasta lõpukuudel. Aasta keskmisena tõusis sealiha hind kauplustes 2010. aastaga võrreldes 5,5% võrra, veiseliha kallines aastases võrdluses 1,3% võrra. 2010. aasta keskmise hinnaga võrreldes kasvasid lambaliha jaehinnad kauplustes 7,4%. 2011. aasta keskmisi broilerihindu aasta varasema perioodiga võrreldes saab kauplustes täheldada 4,9% hinnatõusu.

Lihatoodete väliskaubanduse mahud on sarnaselt 2010. aastale jätkanud kasvu. Kui ekspordi (rahalisel väljenduses) kasvumäär jääb aastatagusele veidi alla, siis liha ja lihatoodete import on kasvanud aasta varasemast kiiremas tempos. Kokkuvõtvalt eksporditi liha ja lihatooteid Eestist 2011. aastal 79,5 mln eurot eest ning imporditi Eestisse 119,1 mln euro väärtuses, seega oli sissevedu 2011. aastal 1,5 korda suurem kui väljavedu. Võrreldes eelmise aasta sama perioodiga suurenes liha ja lihatoodete väliskaubanduse negatiivne saldo 7,4 mln euro võrra.

Lisaks lihale ja lihatoodetele viidi 2011. aastal Eestist välja 43,6 mln euro eest elusloomi, mis on 2010. aastaga võrreldes oluliselt, ca 56% võrra enam. Seejuures kasvas nii elusveiste kui ka elussigade väljavedu.

Vaadeldes kogu lihasektori väliskaubandust (liha ja lihatooted ning elusloomad) koos, oli sektori väliskaubanduse bilanss 2011. aastal 5,1 mln euroga positiivsel poolel. Põllumajandussaaduste koguekspordist moodustas liha ja lihatoodete eksport 7,8% (aasta varem 7,6%). Kogusisseveost andis liha ja lihatoodete import 9,6% (aasta varem 9,4%).

Peamine eksporditav lihaliik on sealiha, mis moodustas 2011. aastal veidi enam kui veerandi liha ja lihatoodete rahalisest koguekspordist. Sealiha osatähtsus liha ja lihatoodete väljaveos on 2010. aastaga võrreldes veidi langenud. Kuigi sealiha osakaal lihatoodete koguimpordis 2011. aastal pisut vähenes, moodustab sealiha endiselt suurima osa liha- ja lihatoodete impordist (42%).

Statistikaameti valimis olevate lihatööstuste müügitulu (sektori käive) oli 2011. aastal lühiajastatistika alusel 230,3 miljonit eurot, mis on aastatagusega võrreldes 3,9% enam. Tuludega võrreldaval määral on 2010. aastaga võrreldes kasvanud ka kulude tase, tõustes 228 miljoni euroni, kokkuvõttes tähendab see sektori püsivast väikeses kasumis.